

RINKOTYRA
MARKET RESEARCH
ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO PRODUKTAI
AGRICULTURAL AND FOOD PRODUCTS

1(27)
2005

VILNIUS

LIETUVOS AGRARINĖS EKONOMIKOS INSTITUTAS
LITHUANIAN INSTITUTE OF AGRARIAN ECONOMICS

Leidinio „Rinkotyra“ Nr. 1(27) pirmojoje dalyje „Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų bei žemės rinkos“ pateikiama pokyčių analizė šalies grūdų, bulvių, daržovių, vaisių, pieno, mėsos, kiaušinių rinkose 2004 metų pabaigoje ir 2005 metų pradžioje, žemės ūkio paskirties žemės rinkoje 2004 metais. Nagrinėjamos žemės ūkio produkcijos gamybos, supirkimo apimtys, kainos, eksporto ir importo srautai. Lyginama su ES ir kaimyninėmis šalimis.

Antroje dalyje „Moksliniai tyrimai ir analitinės apžvalgos“ apžvelgiama šalies makroekonominė situacija ir prognozuojami jos pokyčiai, vertinami 2004 metų žemės ūkio prekybos rezultatai, galvijininkystės perspektyvos, verslinės žvejybos Baltijos jūroje būklė ir analizuojamas žemės ūkio ekonominių sąskaitų naudojimas žemės ūkio verslo pajamoms vertinti.

Prieduose – informacija apie ES šalių bendrojo vidaus produkto bei vartotojo krepšelio prekių ir paslaugų kainų indeksų pokyčius, Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų 2004 metų užsienio prekybos rezultatus, įvairaus amžiaus mėsinių galvijų realizavimo efektyvumo skaičiavimai bei duomenys apie ES valstybių didmenines šviežių kiaušinių kainas 2005 metų pradžioje.

Redakcinė kolegija:
Editorial Board:

doc. dr. Gediminas Radzevičius (pirmininkas/*Chief Editor*),
dr. Vygantas Katkevičius, dr. Irena Kriščiukaitienė, doc. dr. Arvydas Kuodys,
dr. Ramutė Naujokienė, dr. Nijolė Pelanienė, doc. dr. Aleksandras Savilionis,
Virgilijus Skulskis

TURINYS

LIETUVOS ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO PRODUKTŲ BEI ŽEMĖS RINKOS

Grūdai. <i>V. Dmuchovskaja</i>	5
Bulvės ir daržovės. <i>L. Katutytė, I. Lukošiuūtė</i>	11
Vaisiai ir uogos. <i>L. Katutytė</i>	18
Pienas. <i>D. Mikelionytė</i>	24
Mėsa. <i>A. Gapšys</i>	35
Kiaušiniai. <i>V. Dubinas</i>	44
Žemės ūkio paskirties žemės rinka 2004 metais. <i>M. Aleknavičius</i>	49

MOKSLINIAI TYRIMAI IR ANALITINĖS APŽVALGOS

Lietuvos makroekonominės situacijos ir prognozuojamų jos pokyčių apžvalga. <i>N. Pelanienė</i>	51
Lietuvos užsienio prekyba žemės ūkio ir maisto produktais 2004 metais. <i>A. Laskauskienė, T. Petuchova</i>	59
Galvijininkystės perspektyvos Lietuvoje. <i>A. Gapšys</i>	63
Žemės ūkio ekonominių sąskaitų naudojimas žemės ūkio verslo pajamoms vertinti. <i>V. Šapolaitė</i>	70
Verslinė žvejyba Baltijos jūroje. <i>A. Motova</i>	77

SANTRUMPOS

PRIEDAI

1 priedas. Pagrindiniai ES šalių ekonominiai rodikliai	85
2 priedas. Lietuvos užsienio prekyba žemės ūkio ir maisto produktais	88
3 priedas. Mėsinių galvijų realizavimo efektyvumas	91
4 priedas. Kiaušinių vidutinės didmeninės kainos ES-25 valstybėse 2005 metais	93

*Priedus parengė: V. Dubinas, A. Gapšys, A. Laskauskienė,
N. Pelanienė, T. Petuchova*

CONTENTS

LITHUANIAN AGRICULTURAL AND FOOD PRODUCTS AND LAND MARKETS

Cereals. <i>V. Dmuchovskaja</i>	5
Potatoes and vegetables. <i>L. Katutytė, I. Lukošiuūtė</i>	11
Fruit and berries. <i>L. Katutytė</i>	18
Milk. <i>D. Mikelionytė</i>	24
Meat. <i>A. Gapšys</i>	35
Eggs. <i>V. Dubinas</i>	44
Agricultural land market in 2004. <i>M. Aleknavičius</i>	49

RESEARCH STUDIES AND ANALYTIC SURVEYS

An overview of macroeconomic situation and expected its changes in Lithuania. <i>N. Pelanienė</i>	51
Lithuanian foreign trade in agricultural and food products in 2004. <i>A. Laskauskienė, T. Petuchova</i>	59
The prospects for cattle rearing in Lithuania. <i>A. Gapšys</i>	63
Evaluation of agricultural income on a basis of economic accounts for agriculture. <i>V. Šapolaitė</i>	70
Commercial fishery in the Baltic Sea. <i>A. Motova</i>	77

ABBREVIATIONS	84
----------------------------	-----------

ANNEX

Annex 1. EU key economic indicators	85
Annex 2. Lithuanian foreign trade in agricultural and food products	88
Annex 3. Efficiency of beef cattle realization	91
Annex 4. Average wholesale prices of eggs in EU-25 in 2005	93

GRŪDAI / CEREALS

Šiame straipsnyje apžvelgiama grūdų sektoriaus situacija 2004 metais ir 2005 metų sausio–vasario mėnesiais: grūdų vidaus rinkos kitimo tendencijos, intervencinių pirkimų eiga, grūdų kainos vidaus ir užsienio rinkose, grūdų užsienio prekyba su kitomis šalimis per 2004 metus.

Gamyba. Statistikos departamento duomenimis, grūdų derlius 2004 metais, palyginti su 2003-iaisiais, buvo didesnis 9 proc. ir siekė 2,9 mln. t (2003 m. – 2,7 mln. t): kviečių – 1,4 mln. t (atitinkamai 1,2 mln. t), rugių – 140,5 tūkst. t (147,1 tūkst. t), kvietrugių –

263,3 tūkst. t (214,2 tūkst. t), miežių – 859 tūkst. t (899,8 tūkst. t). 2004 metų rudenį žieminių javų pasėlių plotai Lietuvoje sudarė 376,1 tūkst. ha: kviečių – 275,3 tūkst. ha, rugių – 42,1 tūkst. ha, kvietrugių – 54,6 tūkst. ha, miežių – 4,1 tūkst. ha. Žieminiais rapsais užsėta 22,6 tūkst. ha.

Supirkimas. Per 2004 metus buvo supirkta 1381,9 tūkst. t javų grūdų ir 9,7 tūkst. t ankštinių augalų grūdų. Vidutinė grūdų supirkimo kaina 2004 metais buvo 388 Lt/t, palyginti su 2003 metais, padidėjo 8 Lt/t.

1 lentelė / Table 1

Grūdų supirkimas 2004 metais, tūkst. t
Purchase of grains in 2004, thou. t

Mėnuo / Month	Javų grūdai Cereals grain	Ankštinių augalų grūdai Leguminous grain
Sausis–kovas / January–March	151,5	3,2
Balandis / April	38,5	0,6
Gegužė / May	23,2	1,1
Birželis / June	25,7	0,6
Liepa / July	11,3	0,1
Rugpjūtis / August	217,4	0,8
Rugsėjis / September	343,1	1,7
Spalis / October	311,6	0,6
Lapkritis / November	222,7	0,4
Gruodis / December	36,9	0,6

Šaltinis: Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2004 m. sausio–gruodžio mėn. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2004.

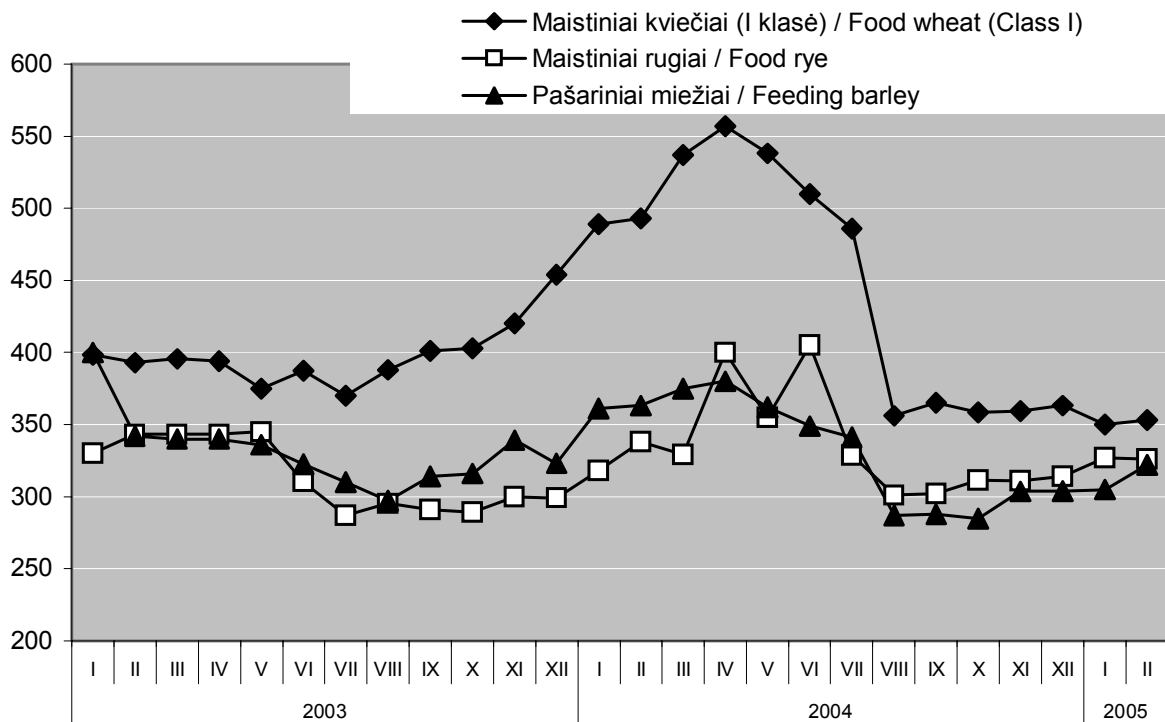
2004 metais grūdų supirkta 25 proc. daugiau nei 2003 metais. Iki javapjūtės (rugpjūčio mėn.) 2004 metais buvo supirkta 2,2 karto daugiau nei per tą patį ankstesnių metų laikotarpį, t. y. 255,8 tūkst. t. Per 2004 metų I-ąjį pusmetį didesni parduotų grūdų kiekį, palyginti su ankstesnių metų tuo pačiu laikotarpiu, nulėmė rinkos konjunktūra.

Per 2004 metų II-ąjį pusmetį grūdų supirkta 143,6 tūkst. t, daugiau nei 2003 metų tuo pačiu laikotarpiu. Taip atsitiko dėl to, kad ūkininkai skubėjo parduoti grūdus dėl blogų derliaus nuėmimo sąlygų.

Lietuvai tapus ES nare, grūdai į intervencinį fondą perkami nuo 2004 m. lapkričio 1 d. iki 2005 m. gegužės 31 d. Intervencinė kaina yra vienoda visoje ES.

Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo agentūros 2005 m. vasario 2 d. duomenimis, nuo 2004 m. lapkričio 2 d. gautos 335 paraiškos parduoti grūdus. Pagal paraiškas siūlomas parduoti į intervencinius sandėlius bendras grūdų kiekis – 160,1 tūkst. t (kviečių – 114,4 tūkst. t, miežių – 45,7 tūkst. t).

2003–2004 metais grūdų supirkimo kainos Lietuvoje dėl blogo derliaus aplinkinėse rinkose buvo labai padidėjusios (1 pav.). Tačiau prasi-dėjus 2004 metų javapjūtei, visų grūdų supirkimo kainos nukrito iki žemesnio lygio, nei buvo 2003 metų pradžioje. Panaši situacija klostėsi ir aplinkinėse rinkose.

1 pav. Grūdų supirkimo kainos Lietuvoje 2003–2005 metais, Lt/t
 Figure 1. Purchase prices of grains in Lithuania in 2003–2005, Lt/t

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Remiantis Lietuvos ir kaimyninių valstybių grūdų rinkų monitoringo duomenimis, galima prognozuoti, kad grūdų supirkimo kainos Lietuvoje iki naujojo grūdų derliaus turėtų nežymiai didėti.

Maistinių kviečių supirkimo vidutinė kaina Lietuvoje spalio mėnesį nukrito iki 358 Lt/t. 2004 metų pabaigoje (gruodžio mėn.) šiek tiek padidėjo (362 Lt/t), tačiau 2005 metais vėl pradėjo mažėti ir vasario mėnesį buvo 353 Lt/t (2 lentelė).

Daugelyje kaimyninių rinkų paskutiniais 2004 metų mėnesiais grūdų kainos sumažėjo, o

per pirmuosius du 2005 metų mėnesius kito nevienodai. Pavyzdžiui, Lenkijoje maistinių kviečių vidutinė kaina mažėjo, tačiau 2005 metų vasario mėnesį ji padidėjo iki 357 Lt/t. Panašios kainos kaip ir Lietuvoje buvo Latvijoje, Slovakijoje ir Ukrainoje. Latvijoje nuo 2005 metų pradžios jos padidėjo iki 367 Lt/t, o Rusijoje turi tendenciją mažėti. Estijoje maistinių kviečių kaina, padidėjusi iki 397 Lt/t, liko pastovi iki 2004 metų pabaigos, o 2005 metų pradžioje siekė apie 400 Lt/t. Vokietijoje maistinių kviečių kaina žiemą svyravo apie 320 Lt/t.

2 lentelė / Table 2

Vidutinės maistinių kviečių supirkimo kainos kai kuriose Europos šalyse ir Lietuvoje 2004–2005 metais, Lt/t*
*Average food wheat purchase prices in selected European countries and Lithuania in 2004–2005, Lt/t**

Šalis <i>Country</i>	2004												2005	
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II
Estija <i>Estonia</i>	445	458	459	489	524	516	510	474	405	396	397	397	400	399
Latvija <i>Latvia</i>	346	327	469	–	–	–	–	334	361	365	359	355	367	–
Lenkija <i>Poland</i>	476	480	496	498	503	528	539	468	400	400	399	356	359	357
Lietuva <i>Lithuania</i>	489	493	537	515	538	510	486	356	365	358	359	362	350	353
Rumunija <i>Romania</i>	590	637	670	694	659	665	397	379	358	333	–	–	–	–
Rusija <i>Russia</i>	546	624	627	623	564	467	391	390	422	401	387	–	358	348
Slovakija <i>Slovakia</i>	445	507	502	520	505	488	451	341	336	341	362	339	348	347
Ukraina <i>Ukraine</i>	603	628	–	655	622	556	407	386	374	367	363	–	352	356
Vengrija <i>Hungary</i>	645	603	592	533	470	459	337	320	316	320	314	316	326	330
Vokietija <i>Germany</i>	501	511	498	492	457	408	413	320	318	318	321	324	323	323

* Kainos (Lt) pateiktos pagal atitinkamos datos Lietuvos banko valiutų kursą / *Prices (in Litas) according to the Lithuanian Bank exchange rate of the corresponding date.*

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Vidutinės maistinių rugių supirkimo kainos kai kuriose Europos šalyse ir Lietuvoje 2004–2005 metais, Lt/t*
*Average food rye purchase prices in selected European countries and Lithuania in 2004–2005, Lt/t**

Šalis Country	2004												2005	
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II
Estija Estonia	389	410	417	440	434	432	429	408	372	342	344	359	363	368
Latvija Latvia	284	–	–	–	345	386	–	330	319	320	312	322	315	325
Lenkija Poland	352	357	367	365	368	381	378	335	294	297	296	268	263	278
Lietuva Lithuania	318	338	329	404	355	405	329	301	302	312	311	316	327	326
Rusija Russia	470	532	548	517	480	389	283	281	357	372	365	–	347	336
Slovakija Slovakia	–	–	–	–	–	–	375	337	309	313	310	302	327	327
Ukraina Ukraine	396	414	–	458	462	438	327	298	260	259	258	–	245	243
Vengrija Hungary	–	–	–	–	–	–	–	232	249	278	260	292	–	–
Vokietija Germany	403	392	381	376	371	362	363	251	256	249	263	266	266	267

* Kainos (Lt) pateiktos pagal atitinkamos datos Lietuvos banko valiutų kursą / Prices (in Litas) according to the Lithuanian Bank exchange rate of the corresponding date.

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Nuo 2004 metų derliaus nuėmimo pradžios Lietuvoje vidutinė maistinių rugių kaina (3 lentelė) didėjo (vasario mėnesį buvo 326 Lt/t).

Lietuvoje ir Latvijoje maistinių rugių kainos žiemą buvo panašios (apie 320 Lt/t). Rusijoje 2004 metų lapkričio mėnesį maistinių rugių kaina buvo 17 proc. didesnė nei Lietuvoje ir siekė 365 Lt/t, tačiau per du pirmuosius 2005 metų mėnesius nukrito iki 336 Lt/t. Estijoje maistinių rugių kaina nuo gegužės mėnesio tolydžiai mažėjo. Tačiau nuo 2004 metų lapkri-

čio mėnesio pradėjo kilti ir 2005 vasario mėnesį buvo 368 Lt/t. Lenkijoje, Vengrijoje ir Vokietijoje rugių kainos žemiausios (4 lentelė).

Bene didžiausias kainų kritimas iš visų grūdų rūšių, prasidėjus naujojo derliaus nuėmimui, buvo jaučiamas pašarinių miežių rinkose. Jų šių metų vasario mėnesį kaina Lietuvoje siekė 322 Lt/t, kiek didesnė buvo Estijoje, Lenkijoje ir Vokietijoje. Didžiausia pašarinių miežių kaina – Estijos rinkoje, kurioje nuo spalio mėnesio ji didėjo ir 2005 vasario mėnesį siekė 335 Lt/t.

Vidutinės pašarinių miežių supirkimo kainos kai kuriose Europos šalyse ir Lietuvoje 2004–2005 metais, Lt/t*
*Average feeding barley purchase prices in selected European countries and Lithuania in 2004–2005, Lt/t**

Šalis <i>Country</i>	2004												2005	
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II
Estija <i>Estonia</i>	368	395	396	411	433	413	412	354	313	308	314	317	324	335
Latvija <i>Latvia</i>	297	327	333	360	386	375	367	296	307	300	293	286	282	288
Lenkija <i>Poland</i>	434	435	451	449	451	467	463	412	375	377	380	332	335	341
Lietuva <i>Lithuania</i>	361	363	375	374	362	349	341	287	288	285	304	305	305	322
Rumunija <i>Romania</i>	567	579	618	623	595	556	340	317	289	279	–	–	–	–
Rusija <i>Russia</i>	350	407	410	391	353	294	229	178	219	241	254	–	257	253
Slovakija <i>Slovakia</i>	410	364	366	375	383	378	355	288	292	291	287	302	305	296
Ukraina <i>Ukraine</i>	335	348	–	373	359	338	245	195	209	215	224	–	229	242
Vengrija <i>Hungary</i>	382	–	–	469	466	258	276	278	284	262	252	278	–	299
Vokietija <i>Germany</i>	450	459	438	414	388	361	354	304	305	309	317	323	324	323

* Kainos (Lt) pateiktos pagal atitinkamos datos Lietuvos banko valiutų kursą / *Prices (in Litas) according to the Lithuanian Bank exchange rate of the corresponding date.*

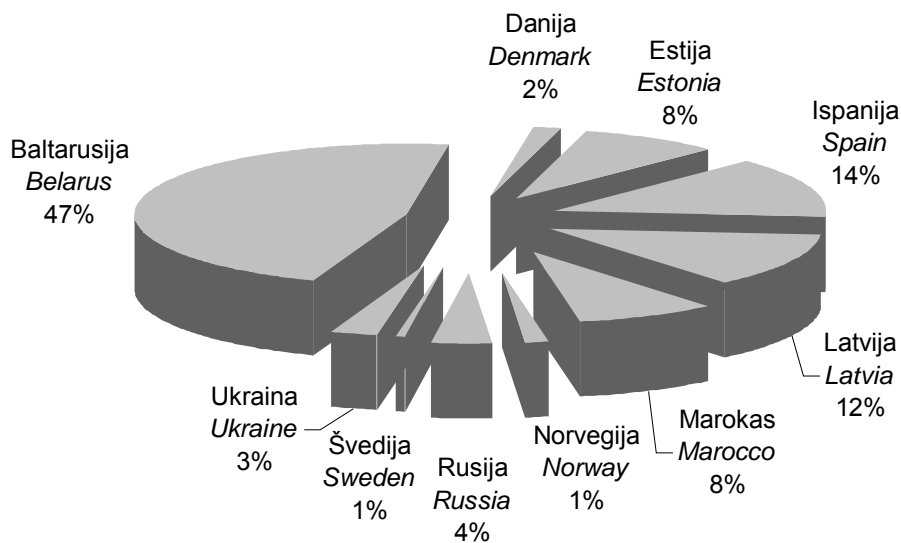
Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Užsienio prekyba. Lietuvos kviečių eksporto partneriai 2004 metais buvo Baltarusija, į kurią jų eksportuota 172,5 tūkst. t, taip pat Ispanija (51,6 tūkst. t), Latvija (45,5 tūkst. t), Marokas (31,1 tūkst. t), Estija (30,1 tūkst. t) (2 pav.).

Lietuvos kviečių importo partneriai 2004 metais buvo Danija, kuri į Lietuvą įvežė 21,8 tūkst. t kviečių ir meslino, taip pat tokios

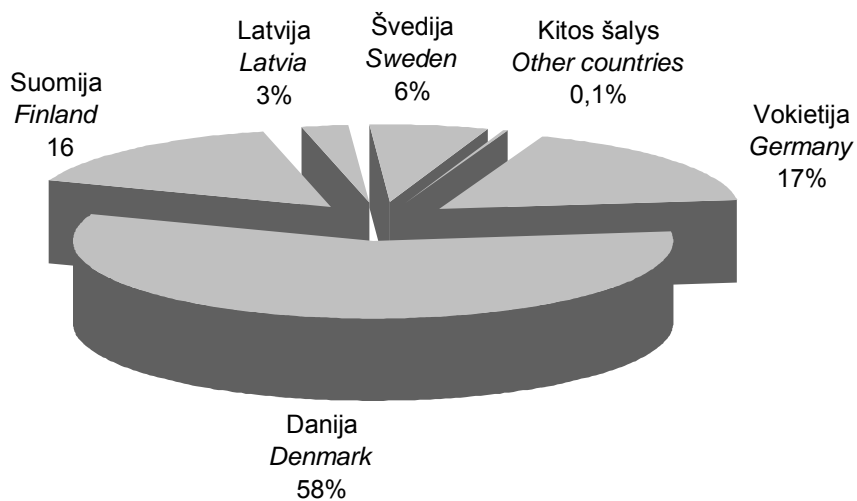
šalys kaip Vokietija (6,6 tūkst. t), Suomija (6,0 tūkst. t), Švedija (2,4 tūkst. t), Latvija (1,0 tūkst. t) (3 pav.).

Gerėnis nei 2003 metų derlius kaimyninėse šalyse 2004 metais riboja Lietuvos grūdų eksporto galimybes. Pagal Muitinės departamento duomenis 2003 metais jis siekė 582,5 tūkst. t, o 2004 metais – tik 522,5 tūkst. t, t. y. 11 proc. mažiau.

2 pav. Kviečių ir meslino eksportas 2004 metais, tūkst. t
Figure 2. Exports of wheat and meslin in 2004, thou. t

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

3 pav. Kviečių ir meslino importas 2004 metais, tūkst. t
Figure 3. Imports of wheat and meslin in 2004, thou. t

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

2005 m. derliaus prognozė. Europos Komisijos leidinyje „Prospects for agricultural markets and income 2004–2011“ prognozuojama, kad grūdų derlius ES 2005 metais gali sumažėti iki 263 mln. t, nes manoma, kad šiais metais grūdinių augalų augintojai didelius žemės plotus paliks pūdymui. Javams skirtos žemės plotai 2005 metais gali sumažėti iki 51,8 mln. ha (2004 m. – 61,1 mln. ha). 2006–2011 metų laikotarpiu grūdų derlius turėtų vėl po truputį didėti, ir tikimasi, kad 2011 metais bus 274 mln. t. Numatoma, kad kiekvienais metais per 2005–2011 metų laikotarpį grūdinių augalų derlingumas išaugs 0,9 proc.

Prognozuojama, kad 2005 metais minkštųjų kviečių derlius bus 116,5 mln. t – 4,7 proc. mažesnis negu 2004 metais (122,2 mln. t). 2005 metais numatoma eksportuoti 19 mln. t minkštųjų kviečių. Prognozuojama, kad kukurūzų derlius 2005–2011 metu laikotarpiu stabilizuosis ir sudarys apie 51 mln. t. Iš jų 10,5 mln. t bus išauginta naujosiose ES šalyse narėse. Numatoma eksportuoti 2,7 mln. t kukurūzų, o importuoti – 3,0 mln. t. Miežių derlius ES 2005 metais gali sumažėti iki 55–56 mln. t, nes pašarams daugiau naudojami kviečiai ir kukurūzai.

BULVĖS IR DARŽOVĖS / POTATOES AND VEGETABLES

Straipsnyje aptariamos pagrindinės bulvių ir daržovių rinkos tendencijos 2004 metų II-ojoje pusėje bei pateikiami apibendrinti visų 2004 metų duomenys. Jie lyginami su 2003 metų duomenimis.

Vidaus rinka. Statistikos departamento duomenimis, 2004 metais bulvių pasėliai Lietuvoje sudarė 79,3 tūkst. ha, 15,3 proc. mažiau nei 2003-iaisiais. Dėl sumažėjusio ploto bei derlingumo praėjusiais metais bulvių buvo užauginta 1021,4 tūkst. t, arba 29,3 proc. mažiau nei 2003 metais. Nors nuo 1999 metų pasėliai ir mažėjo, bulvių Lietuvoje būdavo užauginama daugiau nei suvartojama, todėl 2004 metų derliaus turėtų užtekti vidaus rinkos poreikiams patenkinti. 98,8 proc. viso derliaus buvo išauginta ūkininkų ir šeimos ūkiuose.

Daržovių pasėliai 2004 metais sumažėjo 24,7 proc. ir sudarė 20,4 tūkst. ha. Derlingumas 2004-aisiais, palyginti su ankstesniais metais,

buvo mažesnis 12 proc. Dėl ploto bei derlingumo sumažėjimo daržovių praėjusiais metais buvo užauginta net 33,7 proc. mažiau – 342,8 tūkst. t. Ūkininkai ir šeimos ūkiai išaugino 98,7 proc. viso derliaus. Praėjusiais metais buvo didelė svogūnų perprodukcija. Prognozuojama, kad Lietuvos augintojai neparduos apie 15–20 proc. jų derliaus.

2004 metų gruodžio mėnesį, palyginti su tuo pačiu 2003 metų laikotarpiu, supirkimas išaugo: bulvių – 32 proc., daržovių – 20 proc. (1 lentelė). Per 2004 metus bulvių buvo supirkta 15 proc., daržovių – 16 proc. daugiau nei 2003-iaisiais. Po 77 proc. bulvių bei daržovių rinkai praėjusiais metais pateikė ūkininkų ir šeimos ūkai, o žemės ūkio bendrovės ir įmonės – 23 proc. 2003 metais iš ūkininkų ir šeimos ūkių buvo supirkta 88 proc. bulvių ir 76 proc. daržovių.

Supirktų bulvių ir daržovių kiekis ir kainos 2003 ir 2004 metais
Quantities and prices of potatoes and vegetables purchased in 2003 & 2004

Metai Year	Kiekis / Quantity, t		Kaina / Price, Lt/t	
	XII	I–XII	XII	I–XII
Bulvės / Potatoes				
2003	752	14972	337	310
2004	1110	17651	328	280
Daržovės / Vegetables				
2003	1600	25736	961	915
2004	1953	25278	413	796

Šaltiniai: Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2004 m. sausio 1 d. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2004; Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2005 m. sausio 1 d. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2005.

Baigus realizuoti blogai besilaikančią bei smulkiųjų augintojų, neturinčių sandėlių, produkciją, bulvių supirkimo kainos gruodžio mėnesį toliau kilo. Palyginti su lapkričiu, jos išaugo 38 proc. Tačiau vidutinė 2004 metų bulvių supirkimo kaina buvo 10 proc. mažesnė negu 2003-iaisiais.

Statistikos departamento duomenimis, vidutinė daržovių supirkimo kaina spalio mėnesį buvo 620 Lt/t, lapkritį – 466 Lt/t, gruodį – 413 Lt/t. Palyginti su ankstesnių metų tuo pačiu laikotarpiu, spalį ji buvo 4,6 proc. aukštesnė, o lapkritį ir gruodį atitinkamai 18,2 ir 14,1 proc. mažesnė. Vidutinė daržovių supirkimo kaina 2004 metais buvo 13 proc. mažesnė negu 2003-iaisiais.

Estijos prekiniuose ūkiuose bulvės ir daržovės buvo parduodamos daug aukštesnėmis kainomis nei Lietuvoje. 2004 metų gruodžio mėnesį Estijoje bulvių pardavimo kaina prekiniuose ūkiuose buvo 1,7 karto didesnė, kopūstų – 1,6 karto, morkų – 2 kartus, burokėlių ir svogūnų – 2,4 karto. Bulvės brangesnės buvo ir Rusi-

joje (22 proc.). Pigiausiai jos buvo parduodamos Vokietijoje. Jų kaina buvo net 2,8 karto mažesnė nei Lietuvos prekiniuose ūkiuose. Mažesnė bulvių kaina taip pat buvo Lenkijoje ir Čekijoje, atitinkamai 1,8 karto ir 31 proc.

Palyginti su kitomis šalimis, gruodžio mėnesį burokėlių kaina Lietuvoje buvo viena žemiausių. Pigiau jie buvo parduodami tik Lenkijos prekiniuose ūkiuose – 6,7 proc. Vokietijoje burokėlių kaina buvo net 3,4 karto, Estijoje – 2,4 karto aukštesnė. Kopūstus pigiau pardavė Lenkijos, Čekijos ir Slovakijos prekiniai ūkiai, atitinkamai 52, 42 ir 45 proc. Morkų kaina Lietuvos prekiniuose ūkiuose buvo aukštesnė nei Lenkijoje, Čekijoje ir Slovakijoje. Lenkijoje jų kaina buvo apie 24 proc., Slovakijoje – 26 proc., o Čekijoje – 12 proc. mažesnė. Svogūnų kaina Lietuvoje 51 proc. viršijo kainą Vokietijoje, 24 proc. – Čekijoje, 30 proc. – Lenkijoje bei 41 proc. – Slovakijoje.

Vidutinės bulvių ir daržovių pardavimo kainos Lietuvos ir kai kurių užsienio šalių prekiniuose ūkiuose 2004 metų gruodžio mėnesį, Lt/kg
Average sale-prices of potatoes and vegetables in commercial farms of Lithuania and selected foreign countries in December 2004, Lt/kg

Daržovės Vegetables	Lietuva Lithuania	Latvija Latvia	Estija Estonia	Lenkija Poland	Rusija* Russia	Vokietija Germany	Čekija Czech Republic	Slovakija Slovakia
Bulvės Potatoes	0,39	0,35	0,65	0,22	0,50	0,14	0,27	0,30
Burokėliai Beetroots	0,30	0,40	0,73	0,28	0,58	1,02	–	–
Kopūstai Cabbage	0,31	0,30	0,51	0,15	0,35	0,31	0,18	0,17
Morkos Carrots	0,42	0,50	0,84	0,32	0,60	0,48	0,37	0,31
Svogūnai Onions	0,37	0,55	0,88	0,26	–	0,18	0,28	0,22

* Leningrado sritis / Leningrad region.

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Užsienio prekyba. Remiantis Statistikos departamento užsienio prekybos duomenimis, 2004 metų gegužės–gruodžio mėnesiais Lietuva iš viso eksportavo 493 t bulvių, 3 kartus mažiau nei 2003 metų atitinkamu laikotarpiu. Daržovių analizuojamuoju laikotarpiu išvežta 51 proc. daugiau – 15,7 tūkst. t (3 lentelė). Svogūnų eksportas išaugo 2,1 karto, morkų, burokėlių ir kitų valgomų šakniavaisių – 2,3 karto, džiovintų daržovių – 3,7 karto. Labiausiai padidėjo salotų eksportas – net 21,5 karto, tačiau jų lyginamasis svoris eksporto struktūroje labai mažas. Per analizuojamąjį laikotarpį labiausiai sumažėjo kopūstų eksportas – 33 proc. Taip pat 30 proc. mažiau išvežta šaldytų daržovių.

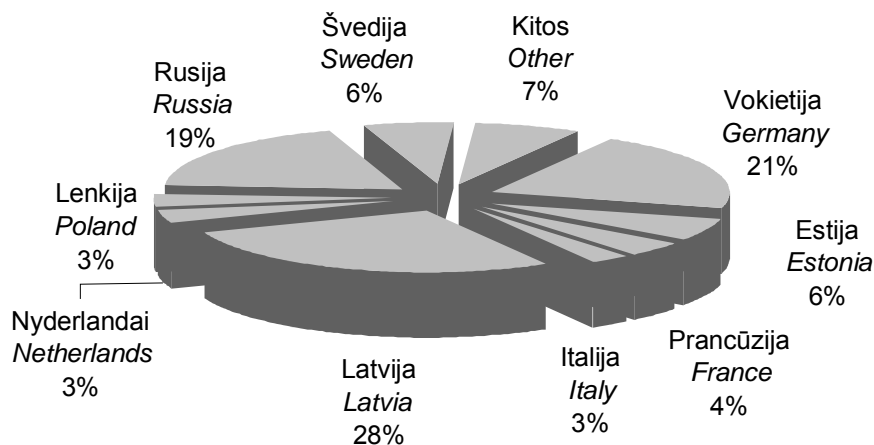
2004 metais Lietuva iš viso eksportavo 1,7 tūkst. t bulvių, arba 34,6 proc. mažiau nei

2003 metais. Daržovių buvo išvežta 55 proc. daugiau – 21,3 tūkst. t. Palyginti su 2003-iaisiais, beveik 2 kartus daugiau eksportuota pomidorų ir svogūnų, atitinkamai 3007 ir 497 t. 3,3 karto išaugo džiovintų daržovių (iš viso 94,0 t) bei 2,9 karto – džiovintų ankštinių daržovių (3780,6 t) eksportas. Labiausiai sumažėjo kopūstų eksportas: išvežta 387 t, 32 proc. mažiau nei 2003 metais. Taip pat 20 proc. mažiau išvežta šaldytų daržovių (iš viso 991 t) bei 16 proc. – morkų, burokėlių ir kitų valgomųjų šakniavaisių (1005 t). Bendroji daržovių eksporto vertė 2004 metais sudarė 125,52 mln. Lt, bulvių – 0,76 mln. Lt. Vidutinė eksportuojamų bulvių tonos kaina buvo 459 Lt, 12 proc. didesnė nei 2003 metais. Išvežamų daržovių kaina nukrito 22 proc. ir buvo 5885 Lt/t.

Bulvių ir daržovių eksportas 2003 ir 2004 metų gegužės–gruodžio mėnesiais, t
Exports of potatoes and vegetables in May–December 2003 & 2004, t

Produkcija Products	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
2003								
Bulvės <i>Potatoes</i>	161,5	5,0	118,4	62,6	432,5	119,9	261,1	301,2
Daržovės <i>Vegetables</i>	982,5	1272,6	1374,3	2295,9	1865,5	901,9	945,2	729,1
<i>iš jų: / of which:</i>								
pomidorai <i>tomatoes</i>	283,8	209,3	378,5	324,0	87,6	24,0	17,1	31,5
svogūnai <i>onions</i>	6,0	6,1	6,3	0,7	0,9	48,3	101,6	2,3
kopūstai <i>cabbage</i>	9,9	232,6	–	4,7	0,9	2,0	24,3	0,7
morkos, burokėliai <i>carrots, beetroots</i>	25,9	28,6	8,7	3,0	18,0	4,5	93,2	2,9
agurkai <i>cucumbers</i>	284,1	580,3	189,3	139,1	128,5	13,5	10,5	10,3
2004								
Bulvės <i>Potatoes</i>	32,3	113,8	36,4	6,4	31,7	157,1	48,2	66,6
Daržovės <i>Vegetables</i>	1947,6	2031,1	3031,3	3049,5	1945,0	1309,9	1241,6	1120,7
<i>iš jų: / of which:</i>								
pomidorai <i>tomatoes</i>	531,3	603,5	515,5	360,5	219,9	197,7	25,9	142,6
svogūnai <i>onions</i>	176,8	86,7	56,2	3,3	7,8	10,1	15,1	4,9
kopūstai <i>cabbage</i>	52,7	48,8	29,5	15,8	0,6	12,1	5,4	18,3
morkos, burokėliai <i>carrots, beetroots</i>	212,9	92,5	78,3	33,1	0,4	0,6	–	7,3
agurkai <i>cucumbers</i>	462,2	684,0	436,8	153,3	83,0	9,7	19,6	69,8

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

1 pav. Bulvių ir daržovių eksporto struktūra pagal šalis 2004 metais
Figure 1. Structure of the exports of potatoes and vegetables by country in 2004

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Eksportuojamų daržovių struktūra kito nežymiai: daugiausia buvo išvežama paprikų, artišokų, baklažanų, šparagų, salierų bei grybų. 2003 metais jie sudarė 36 proc., o 2004-aisiais – 38 proc. visų eksportuojamų daržovių. Kitos stambesnės daržovių grupės: pomidorai (2003 m. – 11 proc., 2004 m. – 14 proc.), agurkai (2003 m. – 14 proc., 2004 m. – 11 proc.), morkos ir kiti maistiniai šakniavaisiai (2003 m. – 9 proc., 2004 m. – 5 proc.). Gerokai didesnis lyginamasis svoris teko džiovintoms daržovėms (2003 m. – 9 proc., 2004 m. – 18 proc.).

2004 metais daugiausia daržovių ir bulvių buvo eksportuota į Latviją – 6312 t (57 proc. daugiau nei 2003 m.), Vokietiją – 4768 t (beveik 2 kartus daugiau), Rusiją – 4302 t (1,4 proc. mažiau) (1 pav.).

2004 metų gegužės–gruodžio mėnesiais, palyginti su 2003-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, daržovių importas išaugo 45 proc., bulvių – 3 proc. Pomidorų įvežta 2,9 karto, agurkų – 2,1 karto, o džiovintų ankštinių daržovių – 90 proc. dau-

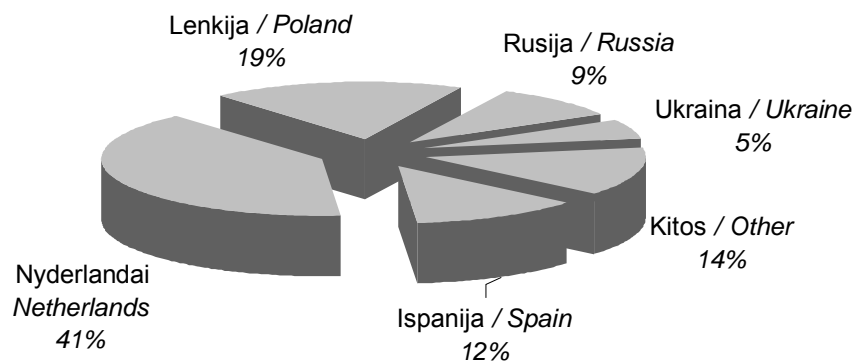
giau. Analizuojamuoju laikotarpiu labiausiai sumažėjo ankštinių daržovių (49 proc.) importas.

2004 metais buvo importuota 2,9 tūkst. t bulvių, 15,8 proc. mažiau nei 2003 metais. Daržovių importas išaugo 29 proc. – įvežta 50054,95 t. Palyginti su 2003-aisiais, 2,3 karto daugiau įsivežta pomidorų (iš viso 14,5 tūkst. t). 76 proc. išaugo agurkų (3,4 tūkst. t), 61 proc. – džiovintų ankštinių daržovių (3,2 tūkst. t) importas. Sumažėjo morkų, burokėlių ir kitų valgomųjų šakniavaisių importas: įvežta 2,6 tūkst. t, 49 proc. mažiau nei 2003 metais. 15 proc. mažiau importuota konservuotų daržovių (iš viso 532 t). Bendroji daržovių importo vertė 2004 metais sudarė 144,0 mln., bulvių – 2,8 mln. Lt. Vidutinė importuojamų bulvių kaina buvo 967 Lt už toną, 23 proc. didesnė nei 2003 metais. Įvežamų daržovių tonos kaina nukrito vos 2 proc. ir buvo 2877 Lt.

Bulvių ir daržovių importas 2003 ir 2004 metų gegužės–gruodžio mėnesiais, t
Imports of potatoes and vegetables in May–December 2003 & 2004, t

Produkcija <i>Products</i>	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
2003								
Bulvės <i>Potatoes</i>	797,	1254,7	217,9	2,0	0,6	0,9	1,7	3,0
Daržovės <i>Vegetables</i>	5208,3	4301,0	2311,0	3409,2	2822,6	1902,3	1622,3	2935,0
<i>iš jų: / of which:</i>								
pomidorai <i>tomatoes</i>	1246,5	739,9	163,9	160,8	116,1	125,6	471,5	790,5
svogūnai <i>onions</i>	915,2	831,8	666,7	715,8	881,9	796,1	223,2	462,5
kopūstai <i>cabbage</i>	1256,0	438,4	137,9	43,0	40,7	39,3	132,8	337,8
morkos, bu- rokėliai <i>carrots, be- etroots</i>	1018,6	1250,8	542,5	42,9	25,0	28,9	25,7	29,7
agurkai <i>cucumbers</i>	256,1	0,1	–	–	3,0	162,2	228,7	358,3
2004								
Bulvės <i>Potatoes</i>	200,0	912,1	584,2	613,3	18,3	1,4	4,5	4,9
Daržovės <i>Vegetables</i>	5054,2	6217,4	5772,9	4780,4	3460,2	3278,7	2943,6	3972,3
<i>iš jų: / of which:</i>								
pomidorai <i>tomatoes</i>	1949,1	3214,9	1901,3	1116,2	828,6	479,9	479,2	907,6
svogūnai <i>onions</i>	1251,7	1028,3	868,6	357,5	584,2	361,2	741,5	333,4
kopūstai <i>cabbage</i>	1027,3	456,5	454,1	153,2	26,0	97,7	221,8	384,0
morkos, bu- rokėliai <i>carrots, be- etroots</i>	145,8	820,8	753,2	320,2	58,5	49,4	40,1	76,8
agurkai <i>cucumbers</i>	186,1	34,5	0,03	209,8	210,1	254,0	392,9	825,3

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

2 pav. Bulvių ir daržovių importo struktūra pagal šalis 2004 metais
Figure 2. Structure of the imports of potatoes and vegetables by country in 2004

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

2004 metais importuojamų daržovių struktūroje 29 proc. sudarė pomidorai (2003 m. – tik 16 proc.), 21 proc. – svogūnai (2003 m. – 23 proc.). Labiausiai sumažėjo morkų, burokėlių ir kitų valgomųjų šakniavaisių procentinė dalis: 2003 metais jie sudarė 13 proc., o 2004-aisiais – tik 5 proc.

Daugiausia daržovių analizuojamuoju laikotarpiu buvo įvežta iš Nyderlandų – 20,8 tūkst. t. (16,5 proc. daugiau nei 2003 m.). Kitos stambesnės į Lietuvą importavusios šalys – Lenkija (9,8 tūkst. t.), Ispanija (6,5 tūkst. t) bei Rusija (4,9 tūkst. t). Palyginti su 2003 metais, importas iš Ispanijos išaugo 3 kartus, Lenkijos – 22 proc., Rusijos – 36 proc.

Kokybė. Valstybinės augalų apsaugos tarnybos viršininko teigimu, Lietuvai tapus ES nare, iš kitų narių nuolatos plūsta prekybos standartų neatitinkanti produkcija. Didžiausią sumaištį rinkoje kelia smulkūs vežėjai, neturintys teisės prekiauti augalinės kilmės produktais. Gegužės–lapkričio mėnesiais atliktų patikrinimų metu nustatyta, kad net 45 proc. įvežtų siun-

tų neatitiko kokybės reikalavimų. Ankstesniais metais neatitikimai vidutiniškai sudarė 6,1 proc. Per pusę sumažėjo išorinės kokybės trūkumų, tačiau beveik tris kartus daugiau buvo užregistruota ženklavimo trūkumų (60,1 proc.). Daugumos smulkių vežėjų dokumentuose nepateikiama informacija apie vežamų produktų kokybę.

Dažniausiai nustatomi lenkiškos kilmės produkcijos neatitikimai. Jie sudaro beveik 45 proc. visų užregistruotų neatitikimų. 90 proc. vežėjų iš Lenkijos produkciją gabena neženklintą ir nerūšiuotą, netinkamose pakuotėse, kurios negali apsaugoti prekių nuo pažeidimų transportavimo metu, todėl produkcija greičiau genda. Lenkijos kontrolės institucijos dar nėra pajėgios sukontroliuoti visų šalies augintojų, tiekiančių į rinką vaisius ir daržoves.

Lietuviškos produkcijos, neatitinkančios standartų, padaugėjo beveik 6 proc. ir sudarė 23 proc. lietuviškos kilmės produktų. Dažniausiai pasitaikančios neatitikimo priežastys – nesurūšiuota produkcija, netinkamas ženklavimas.

VAISIAI IR UOGOS / FRUIT AND BERRIES

Straipsnyje aptartos pagrindinės vaisių ir uogų rinkos tendencijos 2004 metų gegužės–gruodžio mėnesiais. Taip pat pateikiami apibendrinti visų 2004 metų duomenys. Jie lyginami su 2003 metų duomenimis.

Vidaus rinka. Statistikos departamento duomenimis, 2004 metų gegužės–gruodžio mėnesiais Lietuvoje buvo supirkta 6,7 tūkst. t vaisių ir uogų – net 12 kartų mažiau negu tuo pačiu 2003 metų laikotarpiu (1 lentelė).

Gegužės I-osios pusės šalnos Lietuvoje padarė didžiulę žalą vaismedžiams ir uogynams, todėl 2004 metais vaisių ir uogų supirkimas, palyginti su ankstesniais metais, sumažėjo net 9,6 karto: 2004 metais buvo supirkta 7,9 tūkst. t, 2003-iaisiais – 75,4 tūkst. t.

Praėjusiais metais 80 proc. supirktų vaisių ir uogų buvo išauginta ūkininkų ir šeimos ūkiuose, o žemės ūkio bendrovėse ir įmonėse – 20 proc. 2003 metais ūkiai supirkimui pateikė 59 proc., bendrovės ir įmonės – 41 proc. derliaus.

Lietuvoje superkamų vaisių ir uogų struktūroje vyrauja obuoliai: 2004 metais jie sudarė 94,6 proc., 5,3 proc. teko kultūrinėms uogoms, iš kurių daugiausia supirkta aronijų (140 t), braškių (133 t) ir juodųjų serbentų (87 t). Tuo tarpu kaulavaisiai (slyvos, vyšnios, trešnės) nesudarė nė 0,2 proc.

1 lentelė / Table 1

Supirktų vaisių ir uogų kiekis ir kainos 2003 ir 2004 metų gegužės–gruodžio mėnesiais
Quantities and prices of fruit and berries purchased in May–December 2003 & 2004

Mėnuo / Month	Kiekis, tūkst. t / Quantity, thou. t		Kaina, Lt/t / Price, Lt/t	
	2003	2004	2003	2004
V	0,5	2,0	1472	–
VI	7,7	6,8	6174	4090
VII	99	141	1527	1801
VIII	18032	944	108	268
IX	41490	2847	122	233
X	21397	2449	137	226
XI	1065	125	248	802
XII	187	146	452	930

Šaltiniai: Žemės ūkio produkcijos supirkimas. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2004, 2005.

Vidutinė vaisių ir uogų supirkimo kaina 2004 metais buvo 345 Lt/t – 2,3 karto didesnė negu 2003-iaisiais. Tai susiję su keliais kartais mažesniu derliumi. Didžiausia kaina buvo birželio mėnesį, prasidėjus šviežių braškių realizacijai. Aukšta braškių, kurios sudarė didžiausią tuo laikotarpiu realizuotos produkcijos kiekį, kaina ir lėmė aukščiausią šio mėnesio vidutinę vaisių ir uogų kainą. Liepos vidutinę kainą lėmė pingančių braškių bei pradedamų realizuoti kitų uogų (aviečių, serbentų) supirkimo kainos. Paskesniais mėnesiais didelis vidutinės vaisių ir uogų supirkimo kainos kritimas siejamas su prasidėjusia naujojo derliaus obuolių realizacija: kadangi uogos ir kaulavaisiai sudaro santykinai labai mažą produkcijos dalį, vidutinė vaisių ir uogų supirkimo kaina yra tik truputį aukštesnė nei obuolių.

Lietuvoje vaisių ir uogų supirkimo kainoms didelę įtaką daro įvežama produkcija. Ypač pigiai parduodami vaisiai ir uogos, atvežti iš Lenkijos, kurioje vyrauja nedideli (1–2 ha) sodai. Smulkūs lenkų augintojai neturi tinkamų saugyklų produkcijai saugoti, todėl yra priversti greičiau ir pigiau parduoti savo išaugintą produkciją. Tai turi įtakos ir kaimyninių šalių kainoms.

Nors dėl pavasarinių šalnų ankstyvųjų braškių žiedai nušalo, dėl pakankamo kritulių kiekio jų derlius praėjusiais metais buvo gausus. Buvo supirkta 133 t, o 2003 metais – tik 7,6 t. Beveik du kartus išaugęs pigių lenkiškų braškių importas lėmė labai žemą 2004 metų supirkimo kainą (2 lentelė). 2004-aisiais įvežtų iš Lenkijos uogų vidutinė kaina buvo 1854 Lt/t, todėl Lietuvoje jos buvo superkamos vidutiniškai po 1813 Lt/t, 3,4 karto pigiau nei ankstesniais me-

tais. Lenkijoje braškės prisirpsta anksčiau, uogų augintojai yra labiau remiami. Tai turi įtakos mažesnei jų produkcijos kainai. Be to, į Lietuvą neretai atvežamos žemesnės kokybės uogos, kurios netinka Vakarų rinkai. Kadangi Lietuvoje dauguma vartotojų pirmenybę teikia ne kokybei, o kainai, mūsų šalies augintojai yra priversti savo produkciją vidaus rinkoje realizuoti minimaliomis kainomis arba ieškoti naujų eksporto galimybių.

2004 metais padaugėjus importuotos produkcijos, vyšnios, juodieji serbentai bei avietės, kaip ir braškės, buvo superkamos pigiau. Vyšnių supirkta 43 proc. daugiau, o kaina sumažėjo 2,6 karto (buvo 1224 Lt/t). Nors juodųjų serbentų buvo supirkta 3 kartus mažiau, jų kaina nukrito apie 40 proc. (690 Lt/t). Aviečių supirkta 10 proc. mažiau, o kaina sumažėjo 16 proc. (3801 Lt/t). Iš Lenkijos įvežamų vyšnių vidutinė kaina buvo 1932 Lt/t, juodųjų serbentų – 483 Lt/t, aviečių – 3065 Lt/t.

2004 metais, palyginanti su 2003-iaisiais, labiausiai pabrango obuoliai, nes per patį obelų žydėjimą užklupusios šalnos nušaldė žiedus. Desertinių obuolių praėjusiais metais išauginta tik 2 tūkst. t. Daugiau nei 10 kartų sumažėjęs jų derlius lėmė dvigubai aukštesnę supirkimo kainą, kuri 2004 metais buvo 294 Lt/t. Derliui sumažėjus, pabrango ir slyvos bei svarainiai. Jų buvo supirkta atitinkamai 2,6 ir 4,4 karto mažiau, o kaina išaugo 72 ir 28 proc. Vidutinė slyvų supirkimo kaina buvo 675 Lt/t, o svarainių – 600 Lt/t. Praėjusiais metais kriaušių buvo supirkta tiek pat kaip ir ankstesniaisiais – 0,7 t, tačiau vidutinė kriaušių supirkimo kaina išaugo 20 proc. ir buvo 2953 Lt/t.

**Vidutinės kai kurių vaisių ir uogų supirkimo kainos Lietuvoje
2003 ir 2004 metų gegužės–gruodžio mėnesiais, Lt/t**
*Average purchase prices of selected fruit and berries in Lithuania
in May–December 2003 & 2004, Lt/t*

Mėnuo Month	Obuoliai Apples	Kriaušės Pears	Svarainiai Quinces	Vyšnios Cherries	Slyvos Plums	Braškės Straw- berries	Avietės Rasp- berries	Juodieji serbentai Black currant	Kiti ser- bentai Other currant
2003									
V	1472	–	–	–	–	–	–	–	–
VI	1000	–	–	–	–	6174	–	–	–
VII	858	1333	–	3209	–	6046	7882	1310	1694
VIII	104	1542	–	6471	670	–	4233	1012	1410
IX	121	2301	400	–	388	–	4000	3000	–
X	137	2941	600	–	759	–	4382	–	–
XI	243	–	–	–	–	–	–	–	–
XII	452	–	–	–	–	–	–	–	–
2004									
V	–	–	–	–	–	–	–	–	–
VI	–	–	–	–	–	4090	–	–	–
VII	1625	4000	–	1710	–	1721	3636	801	–
VIII	168	3090	–	788	681	–	4127	542	1729
IX	205	2797	600	–	581	–	3827	994	–
X	220	2800	600	–	–	–	4224	–	–
XI	776	–	–	–	–	–	3800	–	–
XII	923	2300	–	–	–	–	–	–	–

Šaltiniai: Žemės ūkio produkcijos supirkimas. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2004, 2005.

Užsienio prekyba. 2004 metų gegužės–gruodžio mėnesiais buvo eksportuota 25,1 tūkst. t vaisių ir uogų, t. y. 41 proc. daugiau nei 2003 metų atitinkamu laikotarpiu (2 lentelė). Bendroji eksporto vertė sudarė 73,9 mln. Lt, po 2951 Lt/t (33 proc. brangiau

nei 2003 m.). Šis kainų skirtumas susijęs su stipriai pakitusia eksporto struktūra.

2004 metų gegužės–gruodžio mėnesiais, palyginti su 2003-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, išvežta 8 kartus mažiau obuolių, kriaušių ir svarainių (1,0 tūkst. t). Tuo tarpu 12,5 karto išaugo

šviežių ir džiovintų bananų eksportas (7,7 tūks. t), 4,5 karto – šviežių ir džiovintų citrusinių vaisių (5,6 tūks. t), 32 proc. – sušaldytų vaisių ir riešutų (6,3 tūks. t). Pastarieji produktai sudarė 78,3 proc. viso eksportuoto kiekio. Stipriai

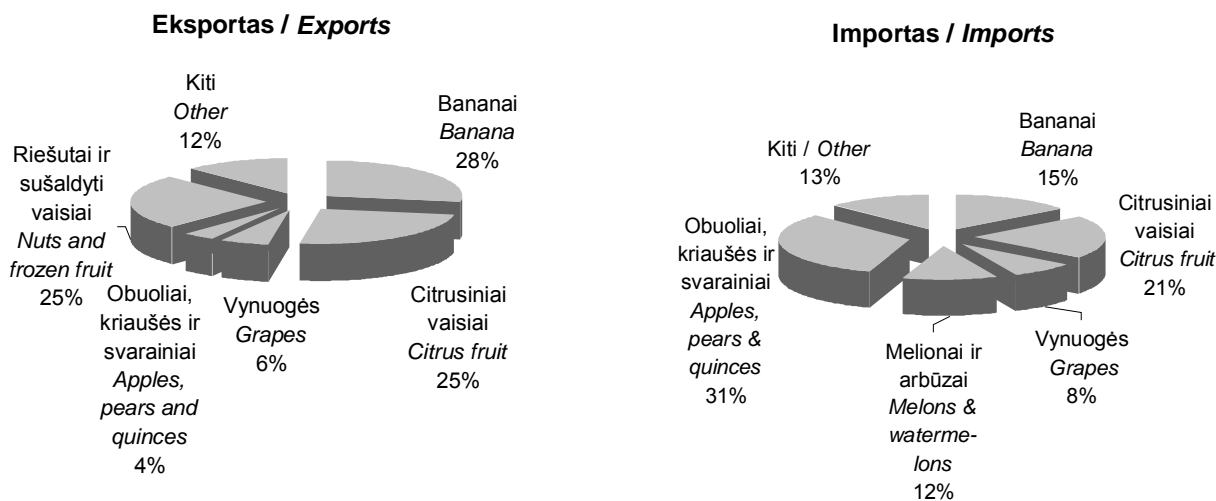
išaugęs pigių braškių importas iš Lenkijos priverė Lietuvos augintojus eksportuoti savo produkciją: 2004 metais buvo išvežta 82,9 t šių uogų, t. y. 2,7 karto daugiau nei 2003-iaisiais.

3 lentelė / Table 3

Užsienio prekyba vaisiais, uogomis bei riešutais 2003 ir 2004 metų gegužės–gruodžio mėnesiais
Foreign trade in fruit, berries and nuts in May–December 2003 & 2004

Mėnuo Month	Eksportas / Exports		Importas / Imports	
	kiekis, tūkst. t quantity, thou. t	vertė, mln. Lt value, mill. Lt	kiekis, tūkst. t quantity, thou. t	vertė, mln. Lt value, mill. Lt
2003				
V	0,61	2,40	9,97	20,13
VI	0,66	2,54	9,43	19,88
VII	1,90	6,50	15,42	21,79
VIII	1,75	6,36	14,27	19,94
IX	4,59	5,15	10,90	18,23
X	5,68	7,64	9,91	20,54
XI	1,52	5,02	9,50	22,13
XII	1,08	3,87	13,54	30,78
2004				
V	2,63	6,66	9,20	17,94
VI	1,92	5,18	9,01	20,48
VII	3,33	8,31	13,59	27,37
VIII	3,07	10,75	18,59	27,99
IX	3,72	10,31	17,20	24,57
X	2,50	8,72	13,80	23,11
XI	3,25	10,90	39,15	28,67
XII	4,63	13,12	21,18	40,96

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

1 pav. Vaisių ir uogų eksporto ir importo struktūra 2004 metais
Figure 1. Structures of imports and exports of fruit and berries in 2004

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

2004 metais metais daugiausia buvo eksportuota šviežių ir džiovintų bananų (2004 m. – 8,7 tūks. t, 2003 m. – 0,7 tūks. t), sušaldytų vaisių ir riešutų (2004 m. – 7,9 tūks. t, 2003 m. – 7,3 tūks. t) bei šviežių ar džiovintų citrusinių vaisių (2004 m. – 7,7 tūks. t, 2003 m. – 1,8 tūks. t). Daugiausia importuota sėklavaisių (2004 m. – 61,4 tūks. t, 2003 m. – 33,9 tūks. t), citrusinių vaisių (2004 m. – 39,4 tūks. t, 2003 m. – 30,4 tūks. t), bananų (2004 m. – 27,9 tūks. t, 2003 m. – 22,2 tūks. t), melionų ir arbūzų (2004 m. – 22,6 tūks. t, 2003 m. – 25,0 tūks. t), vynuogių (2004 m. – 15,2 tūks. t, 2003 m. – 10,8 tūks. t) (1 pav.).

2004 metais daugiausia vaisių ir uogų eksportuota į Liuksemburgą (11,2 tūkst. t), Čekiją (4,7 tūkst. t), Rumuniją (4,5 tūkst. t) ir Ekvadorą (3,4 tūkst. t) – 77 proc. viso eksporto.

2004 metų gegužės–gruodžio mėnesiais buvo importuota 141,7 tūkst. t vaisių ir uogų, 52 proc. daugiau nei 2003 metais atitinkamu

laikotarpiu. Bendroji importo vertė sudarė 211,1 mln. Lt – po 1490 Lt/t (20 proc. pigiau nei 2003 m.).

Importuojamų produktų struktūra kito ne taip stipriai. Daugiau buvo įvežama obuolių, kriaušių ir svarainių (47,3 tūkst. t, 3,8 karto daugiau nei ankstesniais metais). Daugiausia obuolių buvo importuota iš Lenkijos, kur praėjusiais metais buvo išaugintas ypač gausus derlius – 2,5 mln. t, 94 tūkst. t daugiau nei 2003-iaisiais. Daugiau įvežta ir kivių (2,6 karto – 1,6 tūkst. t) bei braškių ir žemuogių (2 kartus daugiau, iš viso 0,5 tūkst. t). 4,5 karto išaugo aviečių, 2 kartus – serbentų bei konservuotų vaisių ir riešutų importas, bet jų lyginamasis svoris importo struktūroje yra nežymus. 2004 metų gegužės–gruodžio mėnesiais, palyginti su 2003 metų atitinkamu laikotarpiu, 2,2 tūkst. t sumažėjo melionų ir arbūzų importas (22,3 tūkst. t), 25 proc. mažiau įvežta sušaldytų vaisių ir riešutų (2,5 tūkst. t). Šiuo laikotarpiu

33 proc. įvežtų produktų sudarė obuoliai, kriaušės ir svarainiai, po 15,7 proc. – melionai ir arbūzai bei citrusiniai vaisiai, 13,4 proc. – bananai, 8,3 proc. – vynuogės, 4,7 proc. – abrikosai, persikai, vyšnios ir slyvos.

Daugiausia vaisių ir uogų 2004 metais buvo įvežta iš Lenkijos ir Nyderlandų – atitinkamai 54,9 ir 22,3 tūkst. t – 43 proc. viso importo. Importas iš Lenkijos praėjusiais metais išaugo dvigubai – 29,2 tūkst. t. Tarp stambesnių importuojančių į Lietuvą šalių taip pat yra Ekvadoras (15,7 tūkst. t.), Italija (12,4 tūkst. t), Ispanija (11,0 tūkst. t), Vengrija (10,7 tūkst. t) bei Marokas (10,4 tūkst. t).

2004 metais iš viso buvo eksportuota 31,1 tūkst. t vaisių ir uogų už 93,2 mln. Lt, atitinkamai 43 ir 67 proc. daugiau nei ankstesniais metais. Tuo tarpu importuota 190,9 tūkst. t už 309,1 mln. Lt, atitinkamai 34 ir 20 proc. daugiau nei 2003 metais. Teigiamas užsienio prekybos balansas buvo serbentų ir agrastų (eksportuota – 406,1 t, importuota – 30,7 t), konservuotų vaisių ir riešutų (eksportuota – 16,7 t, importuota – 2,1 t) bei sušaldytų vaisių ir riešutų (eksportuota – 7896,6 t, importuota – 3507,3 t).

Teisinė aplinka. Atsižvelgdamas į tai, kad 2004 metų pavasarį ankstyvos šalnos šalies sodams ir uogynams padarė nuostolių, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministras 2004 m. gruodžio 6 d. įsakymu Nr. 3D-645 patvirtino Paramos žemės ūkio veiklos subjektams, patyrusiems nuostolių dėl pavasariinių šalnų 2004 metais, teikimo taisyklės. Vienkartinės kompensacinės išmokos skirtos žemės ūkio veiklos subjektams, turintiems ir 2004 metais deklaravusiems intensyviai prižiūrimus verslinius vaismedžių sodus bei uogynus, kurie dėl šalnų patyrė nuostolių, viršijančių 30 proc. įprastų metų bendrosios produkcijos apimties.

Taisyklėse nustatyta išmokos apskaičiavimo ir administravimo tvarka bei kompensacijos dydis:

- 535 Lt už intensyviai prižiūrimų verslinių vaismedžių sodų (obelų, kriaušių, slyvų, vyšnių, trešnių) hektarą;
- 270 Lt už intensyviai prižiūrimų verslinių juodųjų ir raudonųjų serbentų bei aronijų uogynų hektarą;
- 460 Lt už intensyviai prižiūrimų verslinių braškių ir aviečių uogynų hektarą.

PIENAS / MILK

2004 metai buvo pirmieji Lietuvos metai bendrojoje ES rinkoje. Naujos rinkos sąlygos daug ką pakeitė Lietuvos pieno sektoriuje. Apžvalgoje pateikiamos pieno rinkos vystymosi tendencijos 2004 metais ir 2005 metų pradžioje.

Vidaus rinka. 2004 metais supirkta 1138,7 tūkst. t natūralaus riebumo pieno (1369,3 tūkst. t – perskaičiuoto į bazinius rodiklius). Palyginti su 2003 metais, supirkimas išaugo 11 proc., o kadangi pieno riebumas ir baltyningumas 2004 metais buvo aukštesnis nei 2003-iaisiais, bazinio riebumo pieno supirkimas išaugo 12 proc. (1 lentelė). 2005 metų sausio mėnesio duomenys rodo, kad panašios pieno supirkimo augimo tendencijos gali išsilaikyti ir 2005 metais: palyginti su 2004 metų sausio mėnesiu, natūralaus pieno gamyba išaugo 14 proc., o perskaičiavus į bazinius rodiklius – 11 proc.

2004 metais išaugo pieno ūkio prekinumas. 2003 metais buvo supirkta 57 proc. pagaminto pieno, o 2004-aisiais – jau 62 proc.

Per dešimt 2004–2005 pieno kvotos metų mėnesių (nuo 2004 m. gegužės 1 d. – įstojimo į ES datos) Lietuvoje išnaudota apie 73 proc. pieno, skirto perdirbti, kvotos. Todėl galima teigti, kad šiais pieno kvotos metais pieno gamybos kvota perdirbimui nebus viršyta, o pieno gamintojai baudų už kvotos viršijimą mokėti neturės.

ES veterinarinius reikalavimus atitinkantis pienas 2004 metais sudarė 91 proc. viso Lietuvoje supirkto pieno kiekio. 2003 metais aukščiausios rūšies pienas (pagal kokybę atitinkantis ES veterinarinius reikalavimus) sudarė 79 proc. 2005 metų sausio mėnesį buvo supirkta 94 proc. ES veterinarinius reikalavimus atitinkančio pieno. Taigi superkamo pieno kokybė nuolat gerėja.

1 lentelė / Table 1

Pieno gamyba ir supirkimas 2003 ir 2004 metais bei 2005 metų sausio mėnesį, tūkst. t
Milk production and purchase in 2003 & 2004 and January 2005, in thou t

Rodikliai / Indicators	2003	2004	2004, palyginti su compared to 2003, %	2004-01	2005-01
Primelžta pieno / Milk produced	1796,0	1850,0	103	–	–
Supirkta pieno: / Milk purchased:					
natūralaus riebumo / natural fatness	1026,1	1138,7	111	65,0	73,9
bazinio riebumo / basic fatness	1226,0	1369,3	112	81,3	90,3

Šaltiniai: Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2004, 2005. – V.: Statistikos departamentas prie LRV; Lietuvos žemės ūkis 2003. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2004.

**Natūralaus riebumo pieno supirkimo kainos Baltijos šalyse, Lenkijoje ir ES-15
2003 ir 2004 metais bei 2005 metų sausio mėnesį**
*Milk (natural fatness) purchase prices in the Baltic States, Poland and EU-15
in 2003 & 2004 and January 2005*

Šalis / Country	2003	2004	2004,	2004-01	2005-01
	Lt/t	Lt/t	palyginti su compared to 2003, %	Lt/t	Lt/t
Lietuva / Lithuania	488	587	120	523	712
Latvija / Latvia	513	673	131	587	716
Estija / Estonia	636	847	133	806	891
Lenkija / Poland	549	643	117	566	798
ES-15* / EU-15*	1054	1011	96	1033	985

* 4,2% riebumo / milk fat, 3,35% baltymų / protein.

Šaltiniai: Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos duomenys; Lietuvos žemės ūkis 2003. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2004; www.csb.lv; www.stat.ee; www.stat.gov.pl; LTO – Nederland duomenys.

2004 metais, palyginti su 2003-iaisiais, net 20 proc. išaugo vidutinė natūralaus riebumo pieno supirkimo kaina (587 Lt/t). Vidutinė bazinio riebumo pieno supirkimo kaina Lietuvoje 2004 metais buvo 488 Lt/t – per metus padidėjo 19 proc. Pieno supirkimo kaina nuolat didėjo nuo pat metų pradžios. Daugiausia įtakos tam turėjo dėl įstojimo į ES išsiplėtusi rinka ir potenciali galimybė, kad pigų pieną gali supirkti kaimyninių valstybių pieno perdirbėjai, kadangi Lietuvoje pieno supirkimo kaina buvo žemiausia. Tačiau nors Lietuvoje supirkimo kaina 2004 metais augo gan sparčiai, jos lygis ir 2005 metais išliko žemiausias išsiplėtusioje ES (2 lentelė), kadangi ir kaimyninėse valstybėse, į kurias įmanoma pervežti žaliavinį pieną, neprarandant kokybės, pieno supirkimo kainos 2004 metais augo labai sparčiai.

Tiek Lietuvoje, tiek naujai į ES įstojusiose kaimyninėse šalyse sparčiam pieno supirkimo kainų augimui įtakos turėjo išsiplėtusi bendroji rinka. Bendrojoje rinkoje vienodos kokybės prekių kainos yra linkę panašėti. Todėl nuo ES

išsiplėtimo matoma tendencija, kai naujosiose ES narėse, kuriose pieno supirkimo kainos, palyginti su ES narėmis senbuvėmis, buvo daug mažesnės, kyla, o ES senbuvėse šiek tiek mažėja. Šis procesas turėtų tęstis ir 2005 metais, Lietuvoje pieno supirkimo kaina dar turėtų padidėti. Latvija ir Estija nesudaro Lietuvos pieno perdirbėjams didelės konkurencijos superkant pieną (tarp Lietuvos ir Latvijos supirkimo kainų skirtumas nėra didelis, o Estija yra toliau nuo Lietuvos), o Lenkijos pieno perdirbėjų konkurencija artimiausiu metu gana reali. Vidutinė pieno supirkimo kaina 2005 metų sausio mėnesį Lenkijoje buvo 12 proc. didesnė nei Lietuvoje, o artimiausioje Lietuvai Lenkijos vaivadijoje (*Podlaskie*) ji dar apie 12 proc. didesnė nei vidutiniškai Lenkijoje. Lenkijos rinkos analitikai prognozuoja pieno supirkimo kainų augimą savo šalyje. Tačiau kol Lietuvoje vyraus smulkūs pieno gamintojai, aukštesnės vidutinės pieno supirkimo kainos nei kaimyninėse valstybėse nėra ko tikėtis.

Per 2004 metus, palyginti su 2003-iaisiais, padidėjo pieno konservų, sūrių, grietinės ir varškės gamyba, atitinkamai 25 proc., 12 proc., 26 proc. ir 9 proc. Labiausiai sumažėjo sviesto ir kitų pieno riebalų gamyba – 11 proc. (3 lentelė). 2005 metų sausį, palyginti su 2004 metų sausiu, padidėjo beveik visų pieno produktų gamyba. Labai sumažėjo tik pieno konservų gamyba. Vienintelė pieno konservus gaminanti įmonė UAB „Marijampolės pieno konservai“ negavo Rusijos Federacijos veterinarijos tarnybos leidimo eksportuoti savo produkciją į Rusiją. Kadangi dalis pieno konservų buvo išvežama į šią šalį, netekus tokios galimybės, pieno konservų gamyba buvo sumažinta.

Pieno produktų įmonių kainos 2004 metų gruodžio mėnesį, palyginti su 2003-ųjų gruodžiu, vidutiniškai padidėjo 4,4 proc. Labiausiai vidutinį kainų lygį kėlė parduotų užsienio rinkoje produktų kainos. Jos išaugo 11,9 proc., o pieno produktų kainos vidaus rinkoje, padidėjusios įstojimo į ES metu (2004 m. gegužės–birželio mėn.), vėliau dėl konkurencijos sumažėjo ir pakilo tik gruodžio mėnesį. 2004 metų gruodį jos buvo 0,6 proc. didesnės nei 2003 metų gruodį. 2005 metų sausio mėnesį padidėjo parduotų tiek šalies rinkoje, tiek už jos ribų pieno produktų kainos (1 pav.).

3 lentelė / Table 3

Pagrindinių pieno produktų gamyba 2003 ir 2004 metais bei 2005 metų sausio mėnesį*, tūkst. t

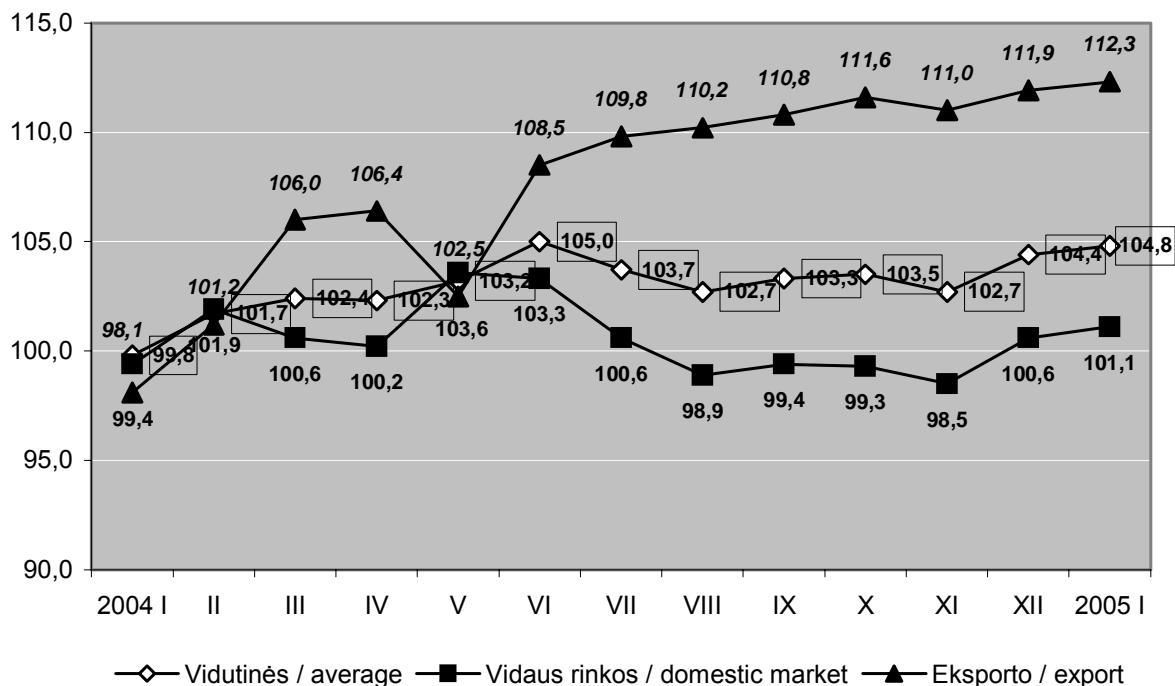
Production of main dairy products in 2003 & 2004 and January 2005, in thou t*

Pieno produktai / Dairy products	2003	2004	2004, palyginti su 2003, %	2004-01	2005-01	2005-01, palyginti su 2004-01, %
Geriamasis pienas / <i>Drinking milk</i>	74,1	72,6	98	6,9	6,7	97
Rūgpienis, kefyras / <i>Curdled milk, kefir</i>	29,7	27,3	92	1,9	2,2	116
Jogurtas / <i>Yoghurt</i>	15,5	15,2	98	1,3	1,3	100
Grietinė / <i>Sour cream</i>	21,2	26,8	126	1,9	2,2	116
Varškė / <i>Curd</i>	11,1	12,1	109	1,0	1,2	120
Sviestas ir kiti pieno riebalai bei aliejai; pieno pastos / <i>Butter & other fats & oils derived from milk; dairy spreads</i>	17,6	15,6	89	1,2	1,4	117
Riebūs sūriai / <i>Fat cheese</i>	50,4	56,3	112	2,8	3,2	114
Valgomieji ledai** / <i>Ice cream**</i>	22,0	20,7	94	263	511	194
Pieno konservai / <i>Canned milk</i>	7,7	9,6	125	1,1	0,7	64

* Pagrindinių pramonės įmonių duomenys / *Data of major milk enterprises.*

** Tūkst. l / *Thou. L.*

Šaltiniai: Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2003 m. sausio–gruodžio mėn. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2003; Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2004 m. sausio–gruodžio mėn. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2004, Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2005 m. sausio mėn. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2005.

1 pav. Pieno pramonės įmonių parduotos produkcijos kainų pokyčiai 2004 metais ir 2005 metų sausio mėnesį (2003-12=100 proc.)
Figure 1. Producer prices of dairy products in 2004 and January 2005 (2003-12=100%)

Šaltiniai: Gamintojų kainų indeksai. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2004, 2005.

Vidaus rinkos kainas veikė užsienio rinkoje parduotų pieno produktų kainų kilimas. Lietuvoje labiausiai išaugo kainos tų produktų, kurie buvo eksportuojami, t. y. galimybė brangiau parduoti tam tikrus pieno produktus užsienio rinkose paskatino pieno perdirbėjus pakelti šių produktų kainas ir Lietuvos rinkoje. 2004 metų gruodžio mėnesį, palyginti su 2003-ųjų gruodžiu, labiausiai pabrango eksportuojami produktai – sviestas (40 proc.), lieso pieno milteliai (34 proc.), sūriai (18–27 proc.), o daugiausia Lietuvos rinkoje parduodamų produktų – pieno ir grietinės – kainos net sumažėjo (4 lentelė).

2005 metais pieno produktų kainos kilo ir dėl brangstančių išteklių. Iki vasaros sezono pieno produktų kainos gali dar padidėti, nes 0,4 proc. kainų pakilimas sausio mėnesį išteklių pabrangimo dar nekompensavo.

Lietuvos įmonių pieno produktų kainos pamažu artėja prie kaimyninių ES šalių kainų lygio, tačiau skirtumas su ES šalimis senbuvėmis išlieka. Rusijos pieno produktų kainos 10–25 proc. dar žemesnės nei Lietuvos (5 lentelė).

Vidaus rinkoje parduotų pieno produktų įmonių kainos 2003 ir 2004 metų gruodžio bei 2005 metų sausio mėnesį, Lt/t

Producer prices of dairy products in domestic market in December 2003 & 2004 and January 2005, Lt/t

Produkto pavadinimas <i>Products</i>	2003-12	2004-12	2005-01	2004-12, palyginti su compared to 2003-12, %	2005-01, palyginti su compared to 2004-12, %
Natūralus pienas, ne mažesnio kaip 3,5 proc. riebumo, 1 l pakuotėje <i>Natural milk, ≥ 3,5% milk fat, 1 l pack</i>	1380	1360	1470	99	108
Pasterizuotas 2,5 proc. riebumo pienas, 1 l pakuotėje <i>Pasteurised milk, 2,5% milk fat, 1 l pack</i>	1040	1000	1030	96	103
Grietinė, 30 proc. riebumo <i>Sour cream, 30 % milk fat</i>	4250*	3910	3870	–	99
Lieso pieno milteliai <i>Skimmed milk powder</i>	4930	6600	6674	134	101
Sviestas, 82 proc. riebumo <i>Butter, 82 % milk fat</i>	6700	9370	9970	140	106
Tepūs riebalų mišiniai, 62–80 proc. riebumo / <i>Dairy spreads, 62–80 % milk fat</i>	6950	7990	7840	115	98
Sūriai:					
goudos / <i>Gouda</i>	8020	9480	9570	118	101
„Tilsit“ / <i>Tilsit</i>	7760	9880	10320	127	104

* 25 proc. riebumo / 25% milk fat.

Šaltinis: ŽŪMPRIŠ.

Kai kurių pieno produktų įmonių kainos Lietuvoje, Estijoje, Rusijoje, Lenkijoje ir Vokietijoje 2005 metų sausio mėnesį, Lt/t

Producer prices of selected dairy products in Lithuania, Estonia, Russia, Poland and Germany in January 2005, Lt/t

Produktai / <i>Products</i>	Lietuva <i>Lithuania</i>	Estija* <i>Estonia*</i>	Rusija* <i>Russia*</i>	Lenkija* <i>Poland*</i>	Vokietija* <i>Germany*</i>
Pienas, 2–2,5 proc. riebumo <i>Milk, 2–2,5% milk fat</i>	1030	1240	930	1060	-
Sviestas, 82 proc. riebumo <i>Butter, 82% milk fat</i>	9970	9270	7615	9450	10080
Lieso pieno milteliai <i>Skimmed milk powder</i>	6674	6590	5510	6880	7070
Goudos sūris <i>Cheese Gouda</i>	9570	10760**	8275***	10420	9910

* Kainos (Lt) pateiktos pagal atitinkamos datos Lietuvos banko valiutų kursą / *Prices (in Litas) according to the Lithuanian Bank exchange rate of the corresponding date.*

** Edamo sūris / *Cheese Edamas.*

*** Fermentinis sūris / *Fermented cheese.*

Šaltinis: ŽŪMPRIŠ.

Aukštesnės eksportuojamų gaminių kainos kitose ES šalyse leidžia prognozuoti, kad jos dar gali pakilti ir Lietuvoje. Antrasis veiksnys, suteikiantis galimybę didinti kainas – prognozuojamas gyventojų pajamų didėjimas. Finansų ministerija prognozuoja, kad 2005 metais, palyginti su 2004-aisiais, vidutinis darbo užmokestis išaugs 6,8 proc. Tačiau kainų kilimas neturėtų būti labai didelis, nes kainų skirtumas tarp Lietuvos ir kitų ES šalių nėra žymus, o užsienio rinkose 2005 metų pradžioje pastebimas nedidelis pieno produktų kainų mažėjimas.

Lietuvoje taikomos visos ES pieno rinkos reguliavimo priemonės. 2004 metais Lietuvos rinkos subjektai daugiausia naudojos eksporto subsidijomis. Nuo įstojimo į ES datos iki 2004 m. gruodžio 31 d. už sūrio eksportą pieno perdirbimo įmonėms išmokėta 1414 tūkst. Lt eksporto kompensacijų, 2005 metų sausio mė-

nesį – 172 tūkst. Lt. Dvi Lietuvos pieno perdirbimo įmonės – AB „Rokiškio sūris“ ir AB „Žemaitijos pienas“ – taip pat pasinaudojo ilgai nokinamų sūrių privačiu saugojimu (po 350 t sūrio). Tačiau intervencinių sviesto ir lieso pieno miltelių pirkimų galimybe pieno perdirbimo įmonės nepasinaudojo. Tai lėmė aukšti reikalavimai intervencijai pateikiamiems produktams ir galimybė gauti panašias pajamas, pasinaudojus kitomis rinkos reguliavimo priemonėmis (eksporto subsidijomis). Beveik nesinaudojama ir paramos už parduotus pieno produktus pagal programą „Pienas vaikams“ galimybėmis. 2004 metais pagal šią programą teismokėta 898 Lt paramos. Pagrindinės programos nesėkmės priežastys – griežti apskaitos reikalavimai ir ekonomiškai nesuinteresuojantis paramos dydis.

6 lentelė / Table 6

**Kai kurių pieno produktų mažmeninės kainos Baltijos valstybėse
2004 ir 2005 metų sausio mėnesį, Lt**
*Retail prices of selected dairy products in the Baltic States
in January 2004 & 2005, in Litas*

Pieno produktai <i>Dairy products</i>	Lietuva / <i>Lithuania</i>			Latvija / <i>Latvia</i>		Estija / <i>Estonia</i>	
	2004-01	2005-01	2005-01, palyginti su 2004-01, %	2005-01	2005-01, palyginti su Lietuva, %	2005-01	2005-01, palyginti su Lietuva, %
Pienas, 2,5 proc. riebumo, l <i>Milk, 2.5% milk fat, l</i>	1,62	1,52	94	1,52	100	1,59	105
Sviestas, kg <i>Butter, kg</i>	11,70	14,16	121	10,70	76	13,67	97
Grietinė, 20–25 proc. riebumo, kg <i>Sour cream 20–25% milk fat, kg</i>	6,63	5,56	84	5,25	94	4,52	81
Varškė, 9 proc. riebumo, kg <i>Curd, 9% milk fat, kg</i>	10,12	9,84	97	7,80	79	9,12	93

Šaltiniai: Lietuvos, Latvijos ir Estijos ekonominė ir socialinė raida. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2003; Lietuvos, Latvijos ir Estijos ekonominė ir socialinė raida. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2004.

Statistikos departamento duomenimis, mažmeninės pieno ir jo produktų, sūrio ir kiaušinių kainos nuo 2004 metų sausio iki 2005 metų sausio sumažėjo 1,5 proc. Daugiausia sumažėjo šviežių pieno produktų kainos, o eksportuojamų produktų, tokių kaip sviestas, kaina padidėjo net 21 proc. (6 lentelė). Palyginti su kitomis Baltijos valstybėmis, Lietuvoje pieno produktų (su išimtimis) mažmeninės kainos yra aukš-

čiausios, nors neto darbo užmokestis 2005 metų sausio mėnesį buvo 30 proc. mažesnis negu Estijoje (14 proc. didesnis nei Latvijoje).

Artimiausioje ateityje mažmeninių pieno produktų kainų kitimas neturėtų labai skirtis nuo įmonių kainų vidaus rinkoje kitimo tendencijų, tad dauguma pieno produktų mažmeninėje prekyboje dėl padidėjusių įmonių kainų turėtų šiek tiek pabrangti.

7 lentelė / Table 7

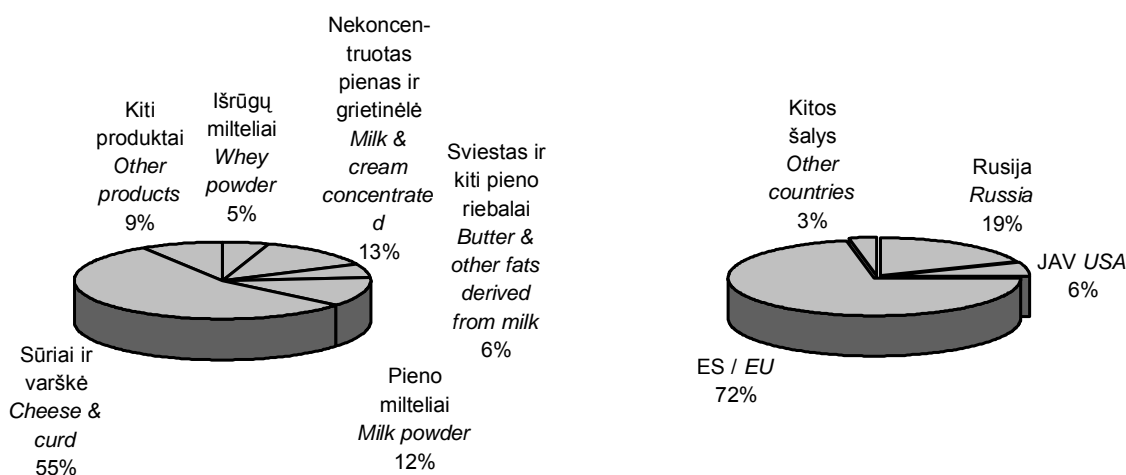
Pieno produktų eksportas 2003 ir 2004 metais, mln. Lt
Exports of dairy products in 2003 & 2004, thou Lit

KN kodas CN code	Pieno produktai / Dairy products	2003	2004	2004, palyginti su compared to 2003, %
0401	Nekoncentruotas pienas ir grietinėlė <i>Milk and cream, not concentrated</i>	30,7	105,2	343
0402	Koncentruoti pienas ir grietinėlė <i>Milk and cream, concentrated</i>	94,0	110,3	117
040210	Lieso pieno milteliai <i>Skimmed milk powder</i>	50,6	65,1	129
040221	Nenugriebto pieno milteliai / Whole milk powder	23,4	28,8	123
040291	Kondensuotas pienas be cukraus <i>Milk, condensed without sugar</i>	1,1	2,5	227
040299	Kondensuotas pienas su cukrumi <i>Milk, condensed with sugar</i>	18,9	13,9	74
0403	Fermentuotas arba raugintas pienas ir grietinėlė <i>Fermented or acidified milk and cream</i>	6,2	11,0	177
040310	Jogurtas / Yoghurt	1,0	1,9	190
0404	Išrūgos ir produktai iš natūralių pieno komponentų <i>Whey & products consisting of natural milk constituents</i>	17,5	40,7	233
0405	Sviestas ir kiti pieno riebalai ir aliejai, pieno pastos <i>Butter & other fats & oils derived from milk, dairy spreads</i>	34,6	50,9	147
0406	Sūriai ir varškė / Cheese & curd	342,5	441,5	129
040610	Varškės sūris ir varškė / Cottage cheese & curd	26,9	101,6	378
040690	Riebūs sūriai / Fat cheese	312,1	336,8	108
2105	Valgomieji ledai / Ice cream	25,1	19,5	78
350110	Kazeinas / Casein	6,8	12,3	181
170219	Pieno cukrus / Milk sugar	7,2	6,3	88
Iš viso / Total		564,6	797,7	141

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Užsienio prekyba. 2004 metais Lietuvos pieno pramonė iš pieno produktų prekybos su užsienio šalimis gavo 797,7 mln. Lt pajamų. Palyginti su 2003 metais, prekyba su užsienio šalimis išaugo 41 proc. Padidėjo užsienio prekyba beveik visais pieno produktais, išskyrus valgomuosius ledus, kondensuotą pieną su cukrumi, pieno cukrų. Labiausiai išaugo varškės sūrio ir varškės (3,8 karto), nekonzentruoto pieno ir grietinėlės (3,4 karto), išrūgų (2,3 karto) prekyba.

Sūrio ir varškės eksportas per 2004 metus padidėjo 29 proc., ir jie liko pagrindiniais ne Lietuvos rinkoje parduodamais produktais, pieno perdirbimo įmonėms davę 55 proc. eksporto pajamų. Nuo 5 proc. 2003 metais iki 13 proc. 2004 metais išaugo nekonzentruoto pieno ir grietinėlės lyginamasis svoris užsienyje parduotų pieno produktų struktūroje, o pieno miltelių ir sviesto lyginamasis svoris nesikeitė, palyginti su 2003-iaisiais (2 pav.).

2 pav. Užsienio prekybos pieno produktais struktūra 2004 metais

Figure 2. Structures of foreign trade in dairy products in 2004

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Didžioji dalis išvežamų produktų 2004 metais teko ES-25 rinkai, tik kai kurių produktų nemaža dalis eksportuota į trečiąsias šalis – pieno cukraus (60 proc.), išrūgų miltelių (57 proc.), riebių sūrių (52 proc.). 2003 metais apie 42 proc. išvežamų pieno produktų buvo parduodama ES šalyse ir šalyse, kurios šiuo metu įeina į ES sudėtį, o 2004 metais ši dalis padidėjo iki 72 proc. Įstojimas į ES suteikė Lietuvos pieno produktų gamintojams galimybę nevaržomai parduoti savo produkciją bendrojoje rinkoje. Tuo jie sėkmingai pasinaudojo.

89 proc. 2004 metais į trečiąsias šalis eksportuotos produkcijos sudarė eksportas į JAV ir

Rusiją. Į Rusiją išvežta 67 proc. visos eksportuotos į trečiąsias šalis produkcijos, į JAV – 22 proc. Per 2004 metus, palyginti su 2003-iaisiais, eksportas į JAV sumažėjo 65 proc., o į Rusiją padidėjo 34 proc.

Eksportą į JAV 2004 metais mažino kritęs JAV dolerio kursas, kuris atitinkamai sumažino ir parduotos produkcijos kainas. Be to, sūrio – pagrindinio Lietuvos į JAV išvežamo produkto – eksportui ES subsidijų neskiria. Aukštesnės kainos atsivėrusioje bendrojoje ES rinkoje bei eksporto subsidijos, išvežant produkciją į Rusiją bei kitas trečiąsias šalis, JAV rinką Lietuvos pieno perdirbėjams padarė ne tokią svarbią.

**Vidutinės užsienyje parduotų pieno produktų kainos
2003 ir 2004 metais, Lt/t**

Average prices of dairy products sold in foreign countries in 2003 & 2004, in Lt/t

KN kodas CN code	Pieno produktai / Dairy products	2003	2004	2004, palyginti su compared to 2003, %
0401	Nekoncentruotas pienas ir grietinėlė <i>Milk and cream, not concentrated</i>	2711	4126	152
0402	Koncentruoti pienas ir grietinėlė <i>Milk and cream, concentrated</i>	3987	5725	144
040210	Lieso pieno milteliai <i>Skimmed milk powder</i>	4387	6298	144
040221	Nenugriebto pieno milteliai <i>Whole milk powder</i>	5489	7222	132
040291	Kondensuotas pienas be cukraus <i>Milk, condensed without sugar</i>	2089	2413	116
040299	Kondensuotas pienas su cukrumi <i>Milk, condensed with sugar</i>	2606	3551	136
0403	Fermentuotas arba raugintas pienas ir grietinėlė <i>Fermented or acidified milk and cream</i>	2063	2163	105
040310	Jogurtas / <i>Yoghurt</i>	2190	2302	105
0404	Išrūgos ir produktai iš natūralių pieno komponentų <i>Whey & products consisting of natural milk constituents</i>	1861	2249	121
0405	Sviestas ir kiti pieno riebalai ir aliejai, pieno pastos <i>Butter & other fats & oils derived from milk, dairy spreads</i>	6062	7584	125
0406	Sūriai ir varškė / <i>Cheese & curd</i>	8380	8427	101
040610	Varškės sūris ir varškė / <i>Cottage cheese & curd</i>	6837	8060	118
040690	Riebūs sūriai / <i>Fat cheese</i>	8562	8560	100
210500	Valgomieji ledai / <i>Ice cream</i>	5183	5544	107
350110	Kazeinas / <i>Casein</i>	10674	17294	162
170219	Pieno cukrus / <i>Milk sugar</i>	1573	1643	105

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

2004 metais, palyginti su 2003-iaisiais, padidėjo vidutinės visų parduotų ne Lietuvos rinkoje produktų kainos, išskyrus riebius sūrius. Jų kaina dėl sumažėjusių kainų JAV liko 2003 metų lygio. Labiausiai išaugo kazeino (62 proc.) bei nekondensuoto pieno ir grietinėlės (52 proc.) kainos. Nekondensuoto pieno ir grietinėlės kainos išaugo dar ir dėl to, kad 2004

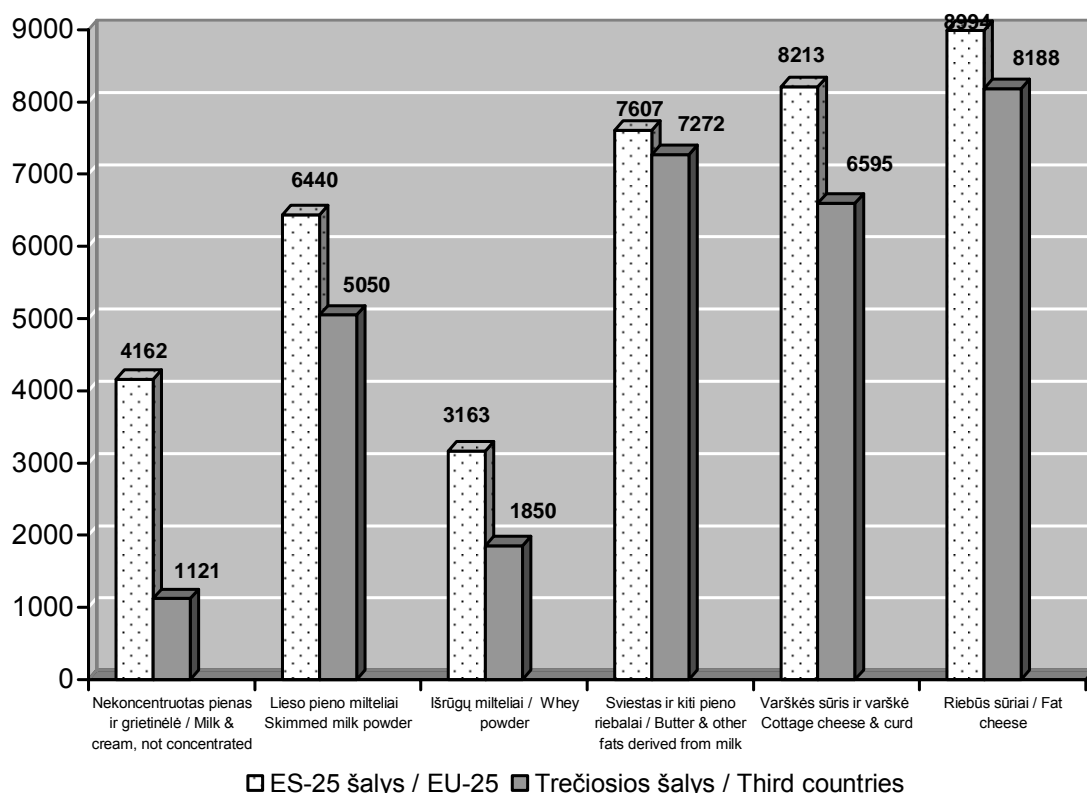
metais buvo daugiau nei 2003-iaisiais parduota grietinėlės, kurios kaina aukštesnė negu pieno.

Kainų padidėjimas turėjo nemažai įtakos ir pajamų iš užsienio prekybos padidėjimui. Pavyzdžiui, koncentruoto pieno ir grietinėlės produktų natūra 2004 metais buvo išvežta netgi mažiau negu 2003-iaisiais (išskyrus kondensuotą pieną be cukraus, bet jo ir kaina yra mažiau-

sia iš visų koncentruotų produktų), tačiau pajamos dėl padidėjusių kainų išaugo 17 proc.

Per 2004 metus padidėjo tiek į ES-25 šalis, tiek į trečiąsias šalis parduodamų pieno produktų kainos, kadangi jos didėjo ir tų šalių rinkose. Išimtis – į trečiąsias šalis eksportuoti sūriai ir varškė, kurių kainos sumažėjo 5–7 proc. Kaip minėta, to priežastis yra sumažėjusios į JAV eksportuoto sūrio ir į Rusiją eksportuotos varškės bei varškės sūrio kainos. Vidutinių metinių

pieno produktų kainų augimui nemažą įtaką padarė ir pardavimų struktūros pasikeitimas. ES-25 šalyse parduodamų didžiosios daugumos pieno produktų kainos yra aukštesnės, negu trečiosiose šalyse parduodamų produktų (3 pav.). Padidėjus į ES-25 šalis parduodamų brangesnių produktų lyginamajam svoriui, išaugo ir vidutinės ne Lietuvos rinkoje parduotų produktų kainos.

3 pav. Kai kurių pieno produktų, parduotų ES-25 ir trečiosiose šalyse, kainos 2004 metais, Lt/t

Figure 3. Prices of selected dairy products sold in EU-25 and third countries in 2004, Lt/t

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Po integracijos į ES susiformavusios eksporto tendencijos turėtų nesikeisti ir 2005 metais. Rizikinga yra Rusijos rinka. 2004 metais Rusija nusprendė uždrausti įvežti maisto produktus iš užsienio įmonių, kurių nepatikrino ir nedavė leidimo Rusijos veterinarinės tarnybos specialistai. Tokius leidimus jau turi 12 Lietuvos pieno perdirbimo įmonių. UAB „Marijam-

polės pieno konservai“ leidimo negavo, tad jeigu Rusijos veterinarijos tarnyba nuspręs daugiau Lietuvos įmonių nebevizituoti, pieno konservų pozicija eksporto į Rusiją struktūroje turės išnykti. Prognozuojama, kad 2005 metais pasaulinėse rinkose šiek tiek kris pagrindinių eksportuojamų produktų – sūrio, pieno miltelių, sviesto – kainos, vėliau jos kils. Tad 2005 me-

tais pajamų iš prekybos su užsienio šalimis didėjimo galima laukti tik išaugus eksportui.

I Lietuvą importuojami maži pieno produktų kiekiai, jie beveik neveikia Lietuvos pieno produktų rinkos. Tačiau importas taip pat sparčiai auga: 2004 metais buvo importuota pieno produktų už 56,2 tūkst. Lt, arba 33 proc. daugiau negu 2003-iaisiais. Pagrindiniai importuoti produktai – tai fermentuoti ir rauginti pieno produktai (31 proc. viso pieno produktų importo), kurių pusę sudaro jogurtai, sūriai ir varškė (22 proc. importo) bei valgomieji ledai (20 proc. importo). 99 proc. pieno produktų įvežama iš ES šalių. Nors įvežami nedideli pieno produktų kiekiai, tačiau jie veikia Lietuvos rinkoje parduodamų produktų kainas, priartindami jas prie bendrosios ES rinkos kainų lygio.

Teisinė aplinka. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministrė 2005 m. sausio 13 d. įsakymu Nr. 3D-21 pakeitė žemės ūkio ministro 1999 m. birželio 29 d. įsakymą Nr. 287 „Dėl žalio pieno pirminių kokybės rodiklių įvertinimo instrukcijos patvirtinimo“. Šiuo įsakymu pakeista pieno tankio nustatymo tvarka.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministrės 2005 m. vasario 1 d. įsakymu Nr. 3D-51 pakeistas žemės ūkio ministro 2003 m. lapkričio 20 d. įsakymas Nr. 3D-495 „Dėl pieno gamy-

bos kvotų sistemos administravimo taisyklių“. Pagrindiniai įsakymo pakeitimai susiję su pieno gamybos kvotų skyrimu pagal Kaimo plėtros plano Ankstyvo pasitraukimo iš prekinės žemės ūkio gamybos priemonę ūkį perimantiems asmenims. Taip pat įsakymu nustatytas papildomas terminas gauti kvotą iš nacionalinio rezervo einamiesiems kvotos metams (nuo balandžio 1 d. iki gegužės 1 d.) bei kai kurie kiti patikslinimai.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministrės 2005 m. vasario 1 d. įsakymu Nr. 3D-50 patvirtintos papildomų tiesioginių išmokų už kvotinį pieną mokėjimo 2005 metais taisyklės. Taisyklių tikslas – nustatyti papildomų tiesioginių išmokų už kvotinį pieną 2005 metais gavimo tvarką, išmokėjimo terminus ir reikalavimus pieno gamintojams. Išmokos dydis – 48 Lt už 2004–2005 kvotos metų pieno gamybos kvotos, turėtos 2005 m. kovo 31 d., toną. Išmokos mokamos 2 etapais: 2005 metų lapkričio–gruodžio mėnesiais – pareiškėjams už kvotą, ne didesnę kaip 4000 kg – 100 proc., kitiems pareiškėjams – 25 proc. priklausančios sumos, 2006 metų sausio–balandžio mėnesiais – likusi suma. Įsakyme išdėstyti reikalavimai išmokas norintiems gauti pieno gamintojams bei administravimo procedūros.

MĖSA / MEAT

Auganti gyvulininkystės produktų gamyba, didėjantis gyvulių ir paukščių supirkimas bei supirkimo kainų kilimas skatina ūkininkus ir žemės ūkio bendroves plėsti gyvulių auginimo verslą bei tikėtis gerų rezultatų ir 2005 metais. Gyvulių ir paukščių supirkimo apimčių 2004 metais padidėjimas 4,5 proc., palyginti su 2003 metais (1 pav.), leidžia teigti, kad baimė dėl konkurencijos su ES stambiais ūkiais ir didelio mėsos importo (ypač kiaulienos) nepasitvirtino.

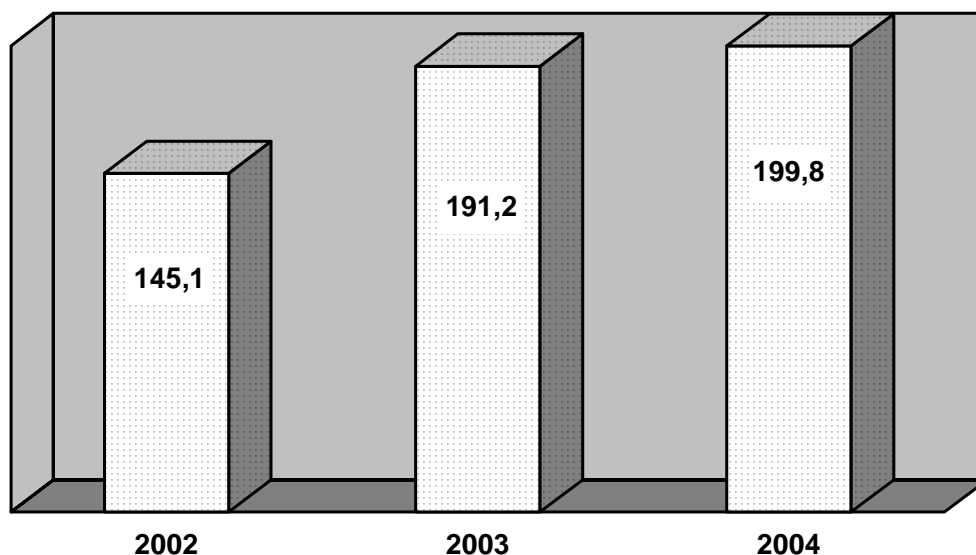
Didėjantis mėsos vartojimas, tiesioginės išmokos už galvijų auginimą ir realizavimą bei valstybės parama (iš ES struktūrinių fondų) tvartams modernizuoti, mėšlidėms įrengti ir pašarų įrangai pirkti – tai pagrindinės priežastys, 2004 metais skatinusios gyvulininkystės plėtrą Lietuvoje.

Per 2004 metus visuose ūkiuose paskersta 280 tūkst. t gyvulių ir paukščių. Tai 5,7 proc.

daugiau negu per tą patį 2003 metų laikotarpį. Supirkta ir paskersta 32,7 proc. daugiau paukščių, 27,3 proc. karvių, bet 35,9 proc. mažiau triušių, 9,5 proc. veršelių iki metų, 4,8 proc. kiaulių ir 3,5 proc. avių bei ožkų.

JAUTIENA

Vidaus rinka. Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenimis, Lietuvoje 2005 m. vasario 1 d. 206 tūkst. ūkių augino 933 tūkst. galvijų, iš jų 458 tūkst. karvių. Jau antri metai galvijų ir karvių skaičius beveik nesikeičia, tačiau keičiasi galvijų koncentracija ūkiuose, didėja realizuojamų galvijų vidutinis svoris. Tačiau stambių ūkių šalyje nėra daug, nes ūkiai, auginantys daugiau kaip 20 galvijų, sudaro tik apie 2 proc. Juose auginama apie 30 proc. galvijų.

1 pav. Gyvulių ir paukščių supirkimas (gyvuoju svoriu) 2002–2004 metais, tūkst. t
Figure 1. Purchase of livestock and poultry in 2002–2004, thou. t (live weight)

Šaltiniai: Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2004 m. gruodžio mėn. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2005; Lietuvos žemės ūkis 2003 m. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2004.

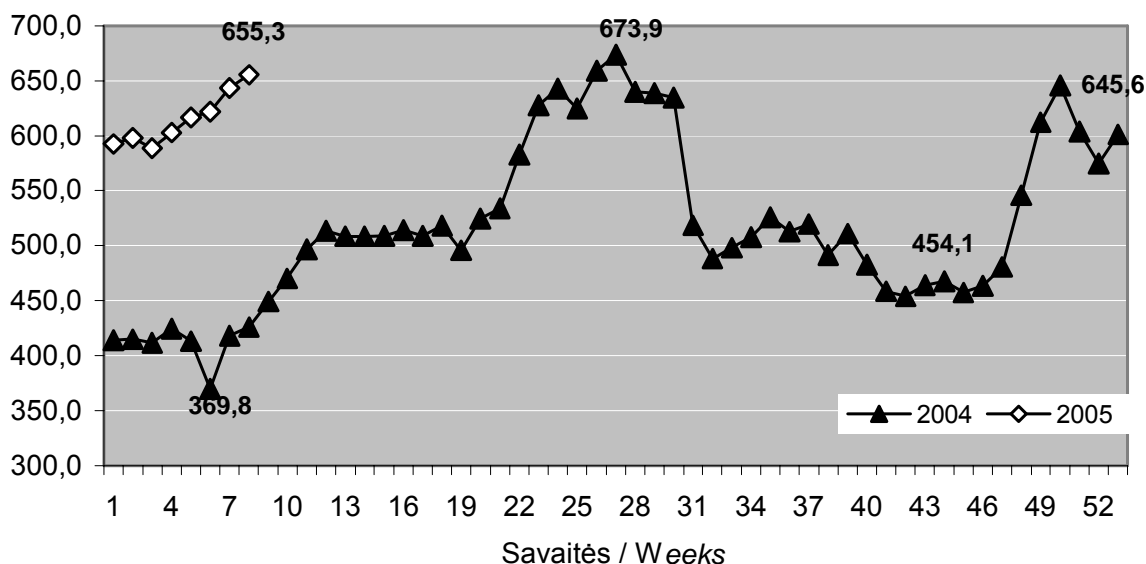
Per 2004 metus paskersta 299 tūkst. galvijų, iš jų skerdyklos ir mėsos perdirbimo įmonės supirko 172 tūkst. galvijų ir gavo 37,2 tūkst. t skerdienos. Galvijų supirkta 5,7 proc. daugiau negu 2003 metais. 1–2 metų buliai sudarė 44 proc. visų supirktų (gyvuoju svoriu) galvijų, karvės ir telyčios – atitinkamai 32 ir 18 proc.

Galvijų supirkimo kainos, palyginti su 2004 metų pradžia, šiais metais yra 1,5 karto didesnės. 2 paveiksle pateikiama jaunų buliukų, kurių realizuojama daugiausia, supirkimo kainų dinamika.

2005 metų pradžioje galvijų supirkimo kainos toliau augo ir buvo daug didesnės nei 2004 metų pabaigoje. Nuo metų pradžios per 8 savaites vidutinė jaunų bulių supirkimo kaina padidėjo 9 proc. (iki 655,3 Lt/100 kg), karvių – 25 proc. (iki 475,0 Lt/100 kg), telyčių – 14 proc. (iki 553,0 Lt/100 kg). Tačiau minėtos

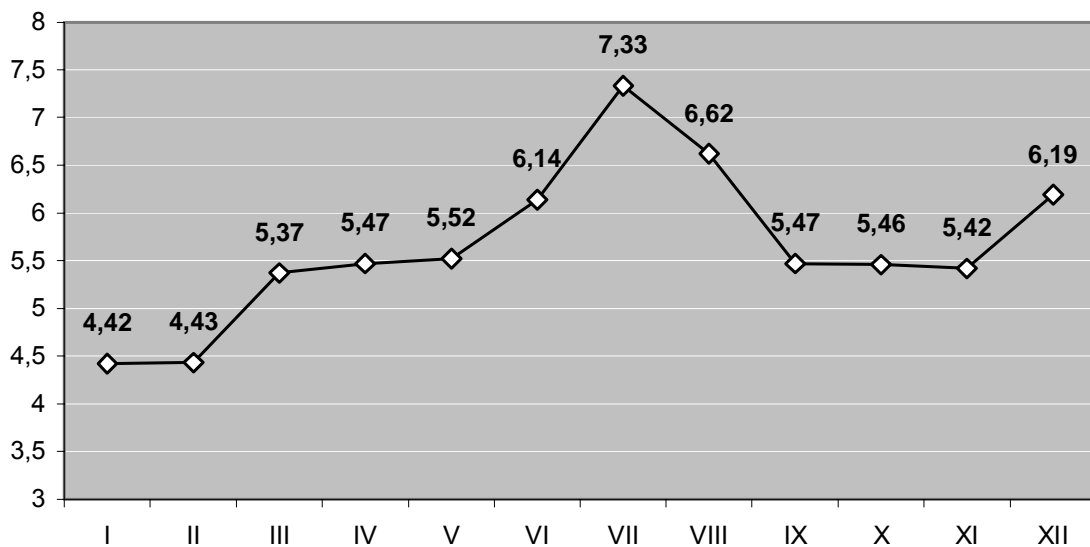
supirkimo kainos dar gerokai atsiliko nuo ES šalių vidutinių kainų, kurios vasario pradžioje buvo gana aukštos (8,5 proc. didesnės nei prieš metus): jaunų bulių (R3) – 977,1 Lt/100 kg, karvių (O3) – 752,4 Lt/100 kg, telyčių (R3) – 991,0 Lt/100 kg. Per 2004 metus galvijų supirkimo kainos daugiausia išaugo Lietuvoje (51 proc.), Estijoje (43 proc.) ir Latvijoje (31 proc.), tačiau žemiausios jos ir toliau išlieka Latvijoje (58 proc. ES šalių vidutinės kainos lygio), Lietuvoje (59 proc.), Estijoje (63 proc.), Slovakijoje (71 proc.) ir Lenkijoje (75 proc.), o didžiausios yra pietinėje ES dalyje – Graikijoje, Ispanijoje, Prancūzijoje, Italijoje.

Lietuvos mėsos perdirbimo pramonės įmonių realizacinė jautienos kaina per 2004 metus išaugo net 40 proc. (3 pav.), tačiau jautienos kainos grandinėje perdirbėjų dalis buvo mažiausia – tik 25 proc.

2 pav. Jaunų bulių supirkimo (skerdienos svoriu) kainos 2004 ir 2005 metais, Lt/100 kg
 Figure 2. Purchase prices of young bulls in 2004 & 2005, Lt/100 kg carcass weight

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

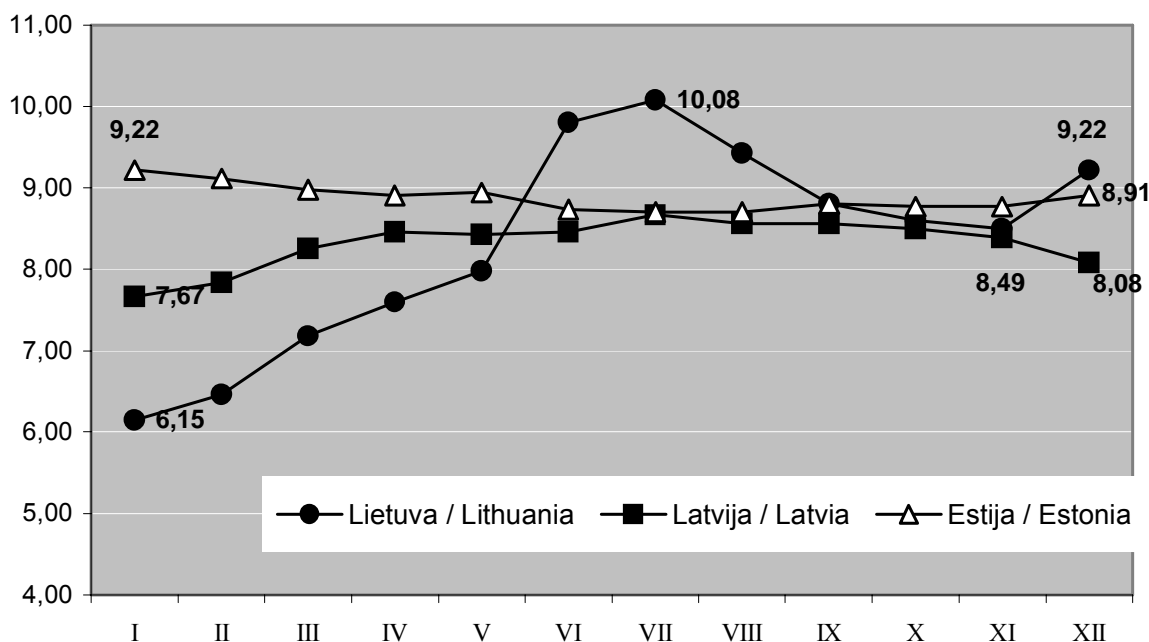
3 pav. Lietuvos gamintojų jautienos kainos dinamika 2004 metais, Lt/kg

Figure 3. Producer prices of beef in Lithuania in 2004, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Mažmeninė jautienos kaina Lietuvoje per 2004 metus išaugo beveik 50 proc. (4 pav.). Estijoje ir Latvijoje 2004 metais mažmeninės

kainos beveik nesikeitė, nes metų pradžioje jos buvo daug didesnės nei Lietuvoje. IV-ąjį ketvirtį visų trijų šalių kainos beveik susilygino.

4 pav. I kategorijos jautienos su kaulu mažmeninė kaina Baltijos šalyse 2004 metais, Lt/kg

Figure 4. Retail prices of beef with bone (I category) in the Baltic States in 2004, Lt/kg

Šaltinis: Lietuvos, Latvijos ir Estijos ekonominė ir socialinė raida. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2004.

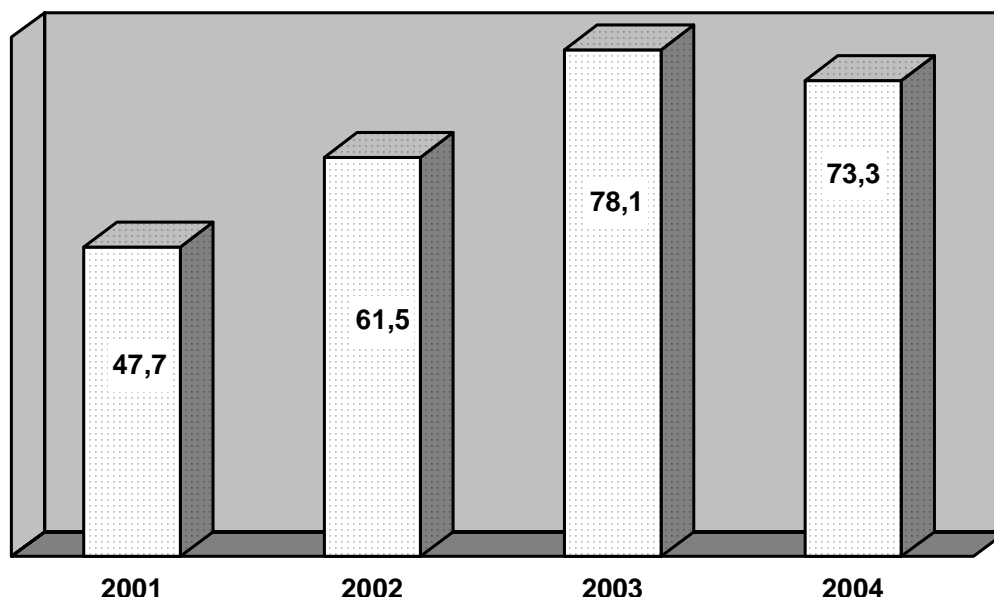
Užsienio prekyba. Sumažėjus galvijienos gamybos apimtims, ES užsienio prekybos jautiena ir veršiena balansas 2003–2004 metais tapo neigiamas. Importas į ES iš trečiųjų šalių padidėjo 7,7 proc. Beveik 80 proc. šios produkcijos įvežta iš Pietų Amerikos šalių.

Lietuvoje pagal Statistikos departamento duomenis jautienos eksporto ir importo balansas teigiamas. Per 2004 metus eksportuota 9,9 tūkst. t šios mėsos, iš to kiekio daugiau kaip pusė (55 proc.) – per spalio–gruodžio mėnesius. Palyginti su 2003 metais, eksporto apimtys išaugo du kartus. Daugiausia (iš 28 šalių) jautienos eksportuota į Latviją (21,6 proc.), Baltarusiją (17,0), Rusiją (15,4), Vokietiją (12,4), Italiją (8,7), Nyderlandus (8,4) ir Estiją (7,8).

Prognozės. Specialistų nuomone, ES plėtra neturėjo didelės įtakos jautienos gamybos padidėjimui, nors jos nare tapo Lenkija – viena stambiausių galvijų augintojų Europoje (5,5 mln. galvijų) ir trečia šalis pasaulyje po Brazilijos bei Argentinos, daugiausia eksporta-

vusi galvijienos į ES-15 šalis. 2004 metais jautienos ir veršienos ES-15 šalyse pagaminta 7,4 mln. t, ES-25 – 8 mln. t. Dėl numatomos pradėti kai kuriose šalyse žemės ūkio reformos 2005 metais ES laukiama jautienos ir veršienos gamybos sumažėjimo, visų pirma Vokietijoje, Jungtinėje Karalystėje, Danijoje ir Nyderlanduose. Todėl padidės ne tik importas, bet ir kainos.

Lietuvoje galvijų supirkimo kainos turėtų palaipsniui didėti dėl kelių priežasčių. Pirmą, dėl prognozuojamų galvijų skerdimo apimčių mažėjimo ES šalyse. Antra, dėl gana žemų, palyginti su ES šalimis, supirkimo kainų ir dėl to didėjančio lietuviškos jautienos eksporto. Trečia, dėl naujų rinkų atsiradimo. Nors dar nepavyksta ES susitarti su Rusija, kuri yra pagrindinė ES mėsos importuotoja, dėl bendro veterinarinio sertifikato įvedimo iš ES eksportuojamai jautienai, didėja Lietuvos perdirbimo įmonių, gavusių Rusijos veterinarinių tarnybų leidimus eksportuoti, skaičius.

5 pav. Kiaulių supirkimas (gyvuoju svoriu) 2001–2004 metais, tūkst. t

Figure 5. Purchase of pigs in 2001–2004, thou. t (live weight)

Šaltinis: Lietuvos žemės ūkis 2003 m. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2004.

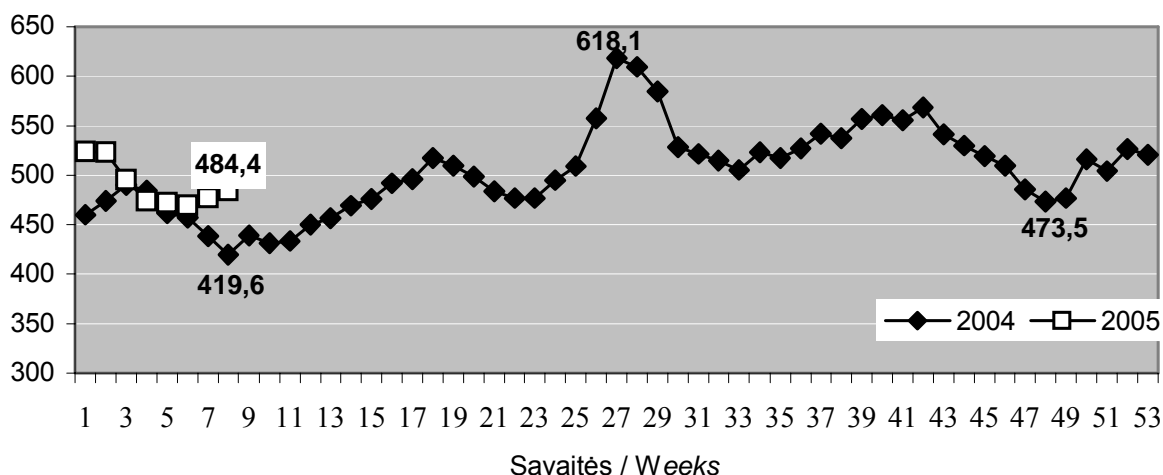
KIAULIENA

Vidaus rinka. Stojant į ES, labiausiai buvo bijoma didelės lenkų, vokiečių ir danų kiaulių augintojų konkurencijos. Supirkimo duomenys rodo (5 pav.), kad 2004 metais kiaulių buvo supirktas 4,8 proc. mažiau nei 2003 metais, bet daugiau nei 2001–2002 metais.

Per 2004 metus skerdyklos ir mėsos perdirbimo įmonės supirko 735 tūkst. kiaulių (56 proc. visų paskerstų kiaulių) ir gavo

53,9 tūkst. t skerdienos. 2005 metų sausio mėnesį palyginti su 2004 metų sausiu, kiaulių supirktas 3,6 proc. mažiau, tačiau supirkimo kainos buvo 5 proc. didesnės. Kovo mėnesio pradžioje E kategorijos kiaulienos (gyvuojų svoriu) supirkimo kaina buvo 468,5 Lt/100 kg, o I kategorijos – 357,9 Lt/100 kg.

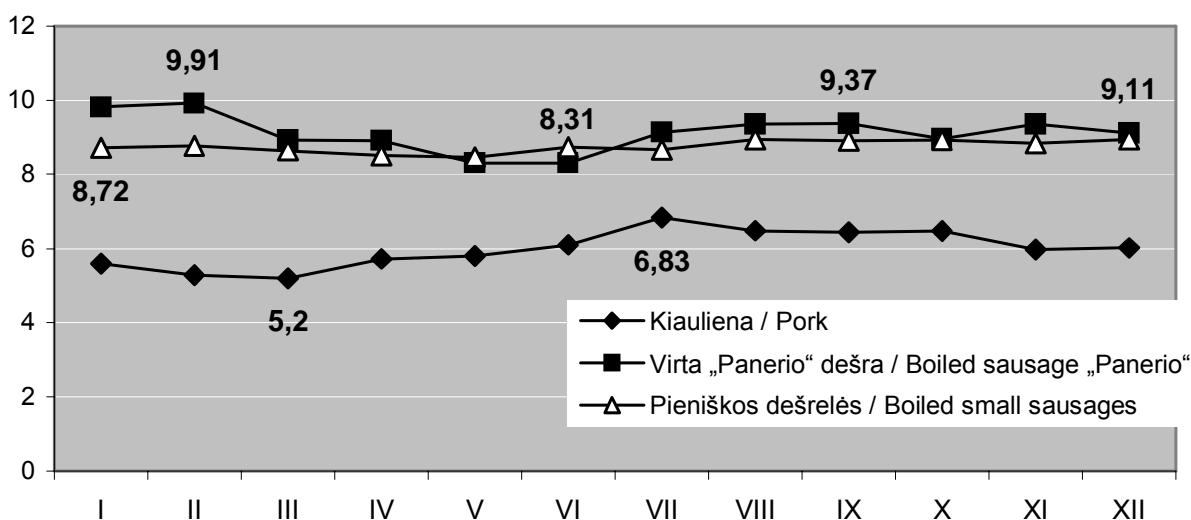
Kiaulių supirkimo kainos 2004 metais daugiausia keitėsi dėl gamybos ir vartojimo sezoniškumo.

6 pav. Kiaulių supirkimo (skerdienos svoriu) kainos 2004 ir 2005 metais, Lt/100 kg

Figure 6. Purchase prices of pigs in 2004 & 2005, Lt/100 kg carcass weight

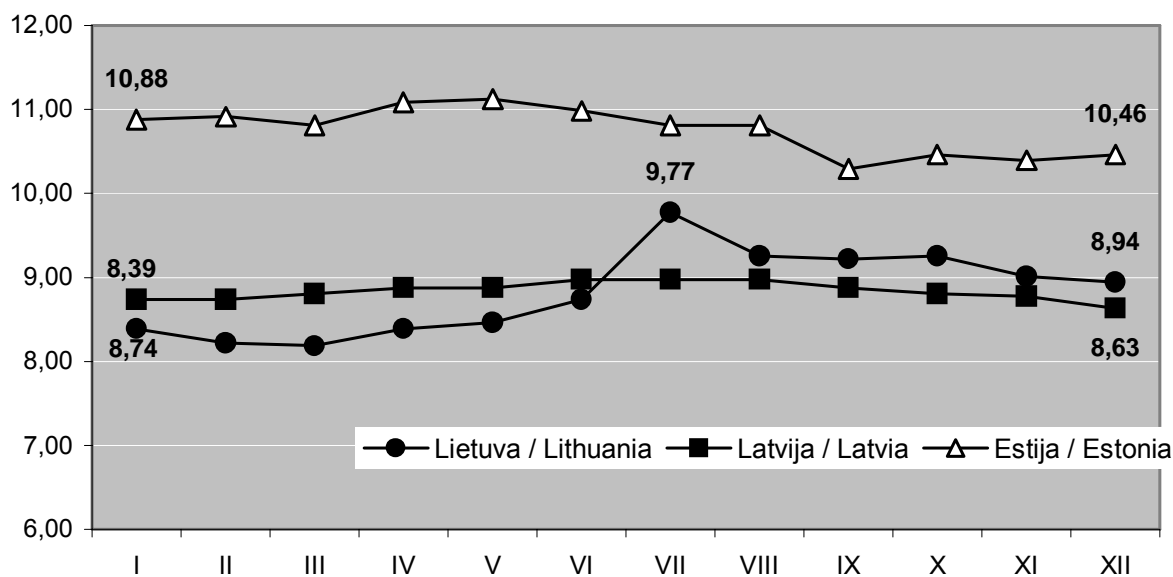
Šaltinis: ŽŪMPRIS.

7 pav. Lietuvos gamintojų parduotos kiaulienos ir jos produktų vidutinės kainos 2004 metais, Lt/kg

Figure 7. Average producer prices of pork and pork products in Lithuania in 2004, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

8 pav. I kategorijos kiaulienos su kaulu mažmeninė kaina Baltijos šalyse 2004 metais, Lt/kg

Figure 8. Retail prices of pork with bone (I category) in the Baltic States in 2004, Lt/kg

Šaltinis: Lietuvos, Latvijos ir Estijos ekonominė ir socialinė raida. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2004.

2004 metais Lietuvoje kiaulių supirkimo kainos buvo vienos didžiausių ES, o 2005-ųjų pradžioje Vokietijoje, Nyderlanduose, Belgijoje, Prancūzijoje, Ispanijoje jos buvo didesnės nei Lietuvoje, o Lenkijoje pasiekė mūsų šalies kainas.

Mėsos perdirbėjai per 2004 metus nežymiai padidino kiaulienos gaminių kainas, o virtų dešrų – net sumažino (7 pav.). Kiaulių supirkimo ir kiaulienos kainų dinamika panaši.

Kiaulienos mažmeninė kaina Baltijos šalyse per 2004 metus keitėsi nežymiai (8 pav.).

Lietuvoje 2005 metų sausio mėnesį mažmeninė kiaulienos kaina buvo 17 proc. mažesnė nei Estijoje, bet 4,5 proc. didesnė nei Latvijoje.

Užsienio prekyba. Per 2004 metus į Lietuvą buvo įvežta 21,6 tūkst. t kiaulienos. Tai 1,8 karto daugiau nei 2003 metais. Eksportuota žymiai mažiau – 870 t. Viena iš neigiamo užsienio prekybos balanso priežasčių – per visus 2004 metus buvusi gana aukšta kiaulių supirkimo kaina. Kiaulienos importas sudarė apie 18 proc. visos suvartotos kiaulienos.

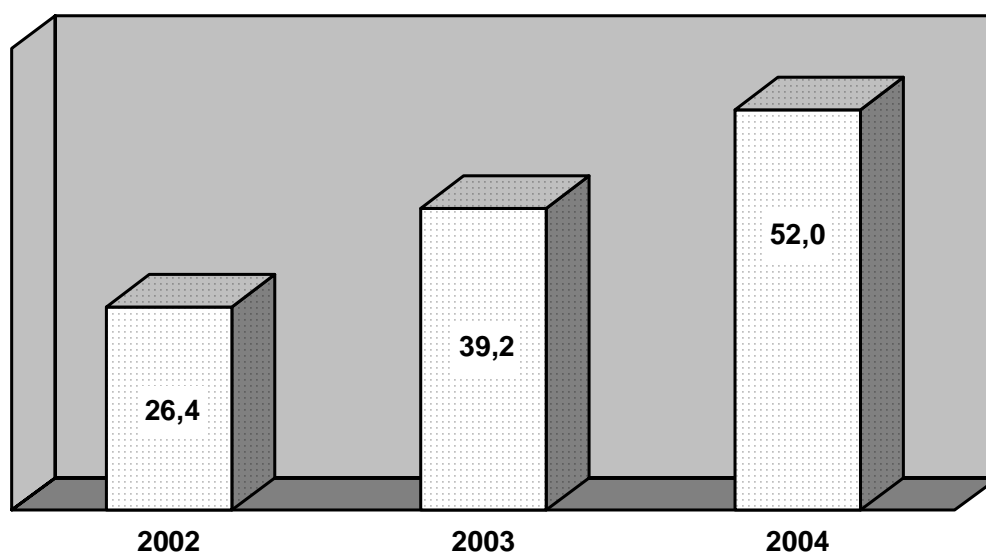
Per 2004 metus daugiausia kiaulienos įvežta iš Lenkijos (41,3 proc. viso importo), Estijos (21,7 proc.), Vokietijos (17,8 proc.), Danijos (5,8 proc.) ir Suomijos (5,1 proc.).

Prognozės. ES šalių ekspertų nuomone, dabar rinkoje esanti kiaulių supirkimo kaina yra stabili, o galimi kainų šuoliai turėtų būti laikini. Prognozuojama, kad supirkimo kainos iki balandžio mėnesio pradžios nesikeis, o iki birželio padidės 10–15 proc.

PAUKŠTIENA

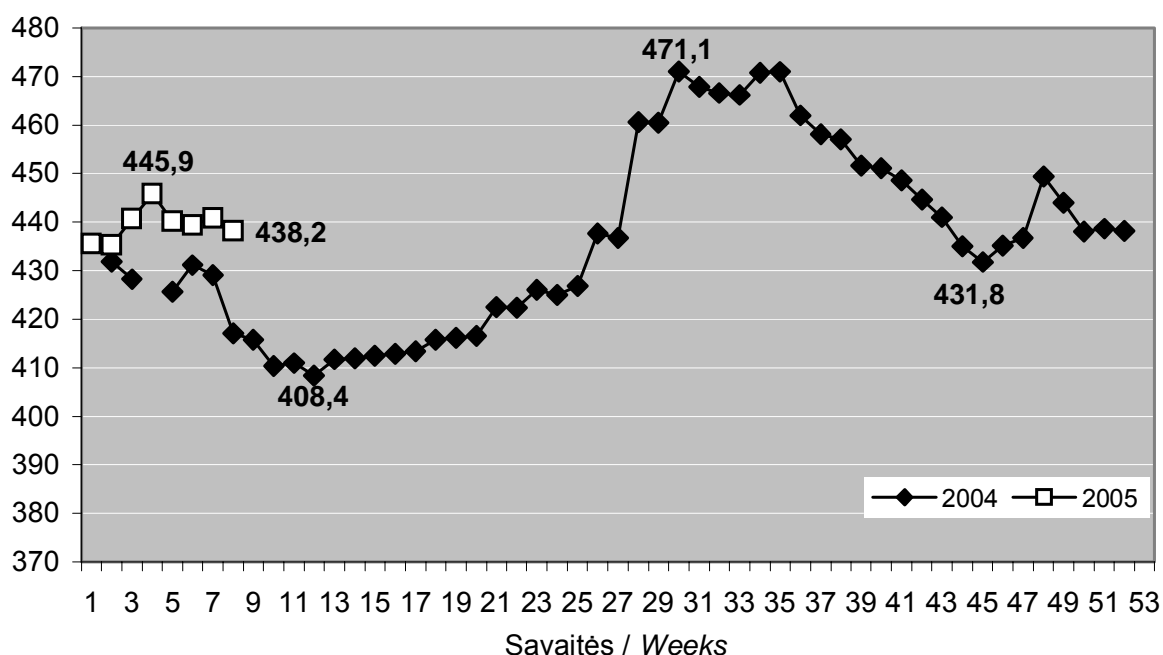
Vidaus rinka. 2004 metais paskersta 24,5 mln. paukščių, iš jų viščiukų broilerių – 22,8 mln., pagaminta 38,9 tūkst. t paukštienos. Palyginti su 2003 metais, paukščių (gyvuoju svoriu) paskersta net 32,7 proc. daugiau (9 pav.).

Paukštienos struktūroje vištiena vidutiniškai sudaro apie 95 proc. Per 2004 metus šaldyta vištiena pabrango 9,1 proc., o šviežia – 2,3 proc. Vištų skerdenų pardavimo kaina per metus keitėsi (10 pav.), tačiau visą laiką buvo mažesnė už ES vidutinę.

9 pav. Paukštienos gamyba 2002–2004 metais, tūkst. t
 Figure 9. Production of poultry in 2002–2004, thou. t

Šaltinis: Lietuvos žemės ūkis 2003. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2004.

10 pav. Vištų skerdenų vidutinės pardavimo kainos 2004 ir 2005 metais, Lt/100 kg
 Figure 10. Average producer prices of chicken in 2004 & 2005, Lt/100 kg carcass weight

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Europos Komisijos duomenimis, didžiausios vištų skerdenų (A klasės, 65 proc.) kainos 2005 metų vasario mėnesio viduryje (6 savaitę)

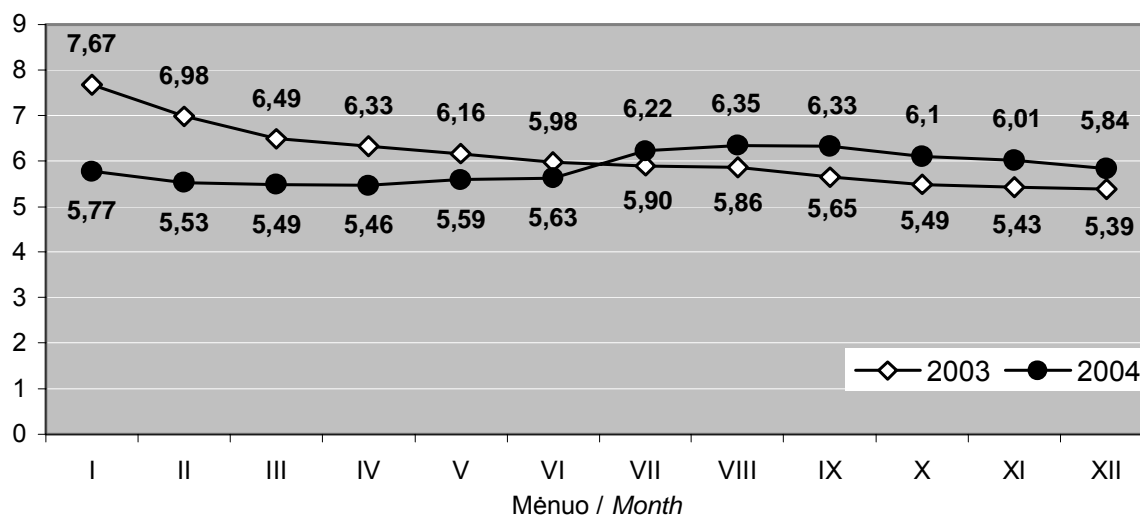
buvo Švedijoje, Suomijoje, Slovėnijoje, o mažiausios – Lenkijoje, Estijoje, Lietuvoje (1 lentelė).

1 lentelė / Table 1

Vištų skerdenų (A klasės, 65 proc.) pardavimo kainos kai kuriose ES šalyse 2005 m. vasario 6–13 d., Lt/100 kg
Average producer prices of chicken in some EU countries on February 6–13, 2005, Lt/100 kg carcass weight (Class A, 65%)

Šalys / Countries	Kaina / Price
Lenkija / Poland	385,71
Estija / Estonia	413,54
Lietuva / Lithuania	439,42
Latvija / Latvia	465,78
J. Karalystė / UK	479,90
Italija / Italy	483,39
ES-25 / EU-25	509,74
Ispanija / Spain	522,44
Vokietija / Germany	543,82
Prancūzija / France	569,71
Danija / Denmark	582,25
Graikija / Greece	586,98
Airija / Ireland	631,86
Slovėnija / Slovenia	650,33
Suomija / Finland	683,34
Švedija / Sweden	690,04

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

11 pav. Vištienos mažmeninės kainos Lietuvoje 2003 ir 2004 metais, Lt/kg

Figure 11. Retail prices of chicken in Lithuania in 2003 & 2004, Lt/kg

Šaltinis: Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2004 m. gruodžio mėn. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2005.

Nors 2004 metais vidutinė vištų skerdenų pardavimo kaina Lietuvoje buvo 13,8 proc. mažesnė už ES vidurkį, Slovėnijoje ir daugelyje ES-15 šalių ji buvo aukštesnė nei Lietuvoje.

Vištienos mažmeninė kaina 2004 metų gruodžio mėnesį palyginti su metų pradžia, buvo didesnė tik 1,2 proc. (11 pav.).

Užsienio prekyba. Nors vištų skerdenų pardavimo kainos Lietuvoje vienos mažiausių ES šalyse, paukštienos užsienio prekybos balansas yra neigiamas. Per 2004 metus į šalį buvo įvežta 21,7 tūkst. t, o išvežta – 5,8 tūkst. t. Į šalį buvo įvežama pigesnė paukštiena (vidutinė kaina – 322,6 Lt/100 kg), o eksportuojama – brangesnė (541,2 Lt/100 kg). Vertine išraiška importas du kartus didesnis už eksportą.

2004 metais daugiausia paukštienos į Lietuvą įvežta iš Nyderlandų (38,5 proc. viso importo), Danijos (20,2 proc.), Suomijos (8,5 proc.), Estijos (7,8 proc.), Vokietijos (7,5 proc.), Belgijos (5,5 proc.) ir Lenkijos (4,9 proc.).

Lietuvos paukščių augintojai daugiausia paukštienos išvežė į Latviją (46,4 proc. viso eksporto), Estiją (22,4 proc.), Daniją (10,1 proc.) ir Nyderlandus (6,5 proc.).

Prognozės. 2004 metais paukštienos gamyba ES šalyse, palyginti su 2003 metais, padidėjo 2 proc., o vištienos – 2,5 proc., labiausiai – Nyderlanduose (22,7 proc.), Lietuvoje (12,8 proc.), Portugalijoje (9,3 proc.) Estijoje (7,1 proc.), Vokietijoje (6,6 proc.), Lenkijoje (3,4 proc.), o mažėjo Latvijoje (8,3 proc.), Švedijoje (5,7 proc.) ir Danijoje (2,4 proc.). Paukštienos gamyba išaugo ir Rusijoje (19 proc.). Įvertinus tai, galima daryti išvadą, kad vištų pardavimo kainos šiais metais neturėtų didėti, o iki gegužės mėnesio gali net truputį sumažėti. Didelės įtakos tam turės kainų pokyčiai Lenkijoje.

Teisinė aplinka. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministrė 2005 m. kovo 2 d. įsakymu Nr. 3D-110 patvirtino Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų eksporto skatinimo sistemos tobulinimo priemones. Jose numatyta tobulinti informacijos sklaidą apie prekybos sąlygas užsienio valstybėse bei srautus, skatinti ūkio subjektus pasinaudoti ES parama žemės ūkio produktų pardavimui, tobulinti eksporto grąžinamųjų išmokų ir garantų sistemą.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministrė 2005 m. kovo 3 d. įsakymu Nr. 3D-122 patvirtino papildomas nacionalinių tiesioginių išmokų už galvijus mokėjimo 2005 metais taisyklės. Taisyklės parengtos atsižvelgiant į ES Tarybos reglamento, nustatančio tiesioginės paramos schemas ūkininkams pagal bendrąją žemės ūkio

politiką nuostatas. Tiesioginės išmokos 2005 metais bus skiriamos iš Kaimo rėmimo programos ir išmokamos per 3 kartus: už I–II ketvirčiais paskerstus ar eksportuotus galvijus – rugsėjo–spalio mėnesiais, už III ketvirtį paskerstus ar eksportuotus galvijus – per IV ketvirtį, o už IV ketvirtį paskerstus ar eksportuotus galvijus – 2006 metų I ketvirtį. Už karvę ar 8 ir daugiau mėnesių amžiaus bulių ar telyčią skiriama 90 Lt skerdimo išmoka. Už 9 ir daugiau mėnesių amžiaus bulių skiriama 380 Lt specialioji išmoka. Prie šios išmokos už bulių gali būti skiriama 150 Lt ekstensyvumo priemoka, jei gyvulių tankumas viename pašarinių augalų hektare buvo ne didesnis kaip 1,4 sąlyginio gyvulio. Skerdimo išmoką, specialiąją išmoką už bulių bei ekstensyvumo priemoką gali gauti tik gyvulio augintojas.

Tuo pačiu įsakymu patvirtintos tiesioginių išmokų už karves žindenes ir telyčias mokėjimo 2005 metais taisyklės. Už žindenę ir telyčią numatoma mokėti 394 Lt išmoką. Gali būti skirta 146 Lt ekstensyvumo priemoka kaip priedas prie išmokos už žindenę ar telyčią, jei gyvulių tankumas viename pašarinių augalų hektare bus ne didesnis kaip 1,4 sąlyginio gyvulio. Gyvulių tankumas apskaičiuojamas pagal Gyvulių tankumo dėl ekstensyvumo priemokų prie specialiųjų išmokų už bulius, karves žindenes ir telyčias nustatymo metodiką. Išmokos mokamos už nustatyta tvarka įregistruotas ir išlaikytas ūkyje nuo 2005 m. kovo 31 d. iki 2005 m. rugsėjo 30 d. žindenes ir telyčias.

KIAUŠINIAI / EGGS

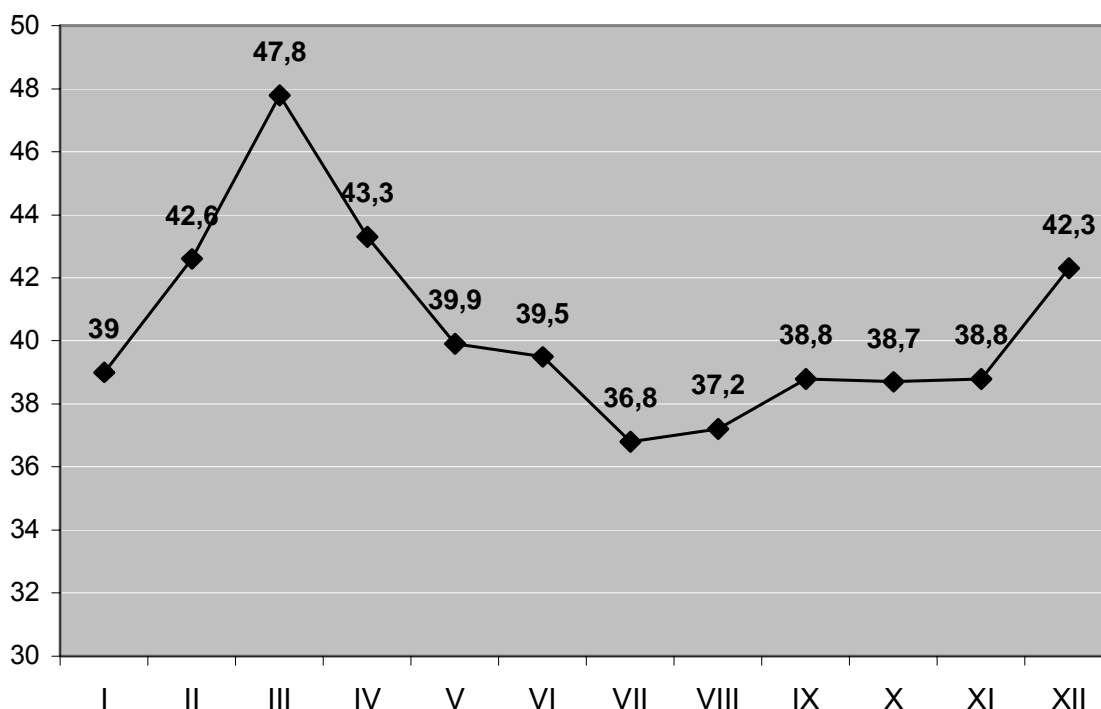
Straipsnyje nagrinėjama vištų kiaušinių rinka 2004 metų pabaigoje ir 2005 metų pradžioje.

Vidaus rinka. 2004 metais Lietuvoje supirka 442,4 mln. vnt. kiaušinių. Atskirais 2004 metų mėnesiais kiaušinių supirkimas priklausė nuo didžiųjų Lietuvos prekybos centrų užsakyimų.

2004 metais daugiausia kiaušinių supirka kovo (11 proc.), vasario ir balandžio mėnesiais (po 10 proc.). Vėliau nuo 2004 metų balandžio iki rugpjūčio kiaušinių supirkimas Lietuvoje mažėjo, o nuo rugsėjo pradėjo didėti.

2005 metų sausio mėnesį Lietuvoje supirka 36,3 mln. vnt. kiaušinių, t. y. 7 proc. mažiau nei

tą patį 2004 metų mėnesį (39 mln. vnt.). Tai lėmė didelės susikaupusių nerealizuotų kiaušinių atsargos mažmeninės prekybos tinkle, nes IV-ąjį 2004 metų ketvirtį, palyginti su trečiuoju, kiaušiniai Lietuvoje pabrango 16 proc. ir sumažėjo jų realizavimas. 2004 metų IV-ąjį ketvirtį, palyginti su 2003 metų IV-uju ketvirčiu, kiaušiniai buvo pigesni 17 proc. 2005 metų sausio mėnesį, palyginti su 2004 metų tuo pačiu mėnesiu, didmeninės kiaušinių kainos nukrito 8 proc., o palyginti su 2004 metų gruodžiu, – 6 proc.

1 pav. Kiaušinių supirkimas Lietuvoje 2004 metais, mln. vnt.
Figure 1. Purchase of eggs in Lithuania in 2004, mill. pieces

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

**Šviežių supakuotų A klasės kiaušinių vidutinės didmeninės kainos
(be PVM) Lietuvoje 2004 metų spalio–2005 metų vasario mėnesiais, Lt/100 vnt.**
*Average wholesale prices (VAT excl.) of fresh eggs (Class A, packed)
in Lithuania in October 2004–February 2005, Lt/100 pieces*

Grupės (pagal svorį) Weight groups	2004-10	2004-11	2004-12	2005-01	2005-02
L (nuo 63 iki 73 g)	15,03	16,31	18,25	17,72	17,07
M (nuo 53 iki 63 g)	14,68	16,33	18,90	18,13	16,09

Šaltiniai: Agrorinka. – Nr. 1–20. – V.: Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras, 2004–2005.

2005 metų vasario mėnesį, palyginti su 2004 metų gruodžiu, A klasės kiaušinių didmeninės kainos taip pat nukrito: L grupės – 7 proc., M grupės – 15 proc. Tokių kiaušinių didmeninių kainų kritimą sukėlė didžiųjų Lietuvos prekybos centrų, kuriuose parduodama daugiausia kiaušinių, norai sumažinti susikauptusias kiaušinių atsargas. Todėl Lietuvos paukštynai buvo priversti mažinti kiaušinių realizacijos kainas.

Lenkijoje šviežių supakuotų kiaušinių vidutinės didmeninės kainos 2004 metų pabaigoje ir

2005 metų pradžioje buvo: L grupės – apie 6 proc., M grupės – apie 10 proc. mažesnės nei Lietuvoje. Jos Lenkijoje nuo 2004 metų spalio mėnesio iki 2005 metų sausio palaipsniui mažėjo, o 2005 metų vasario mėnesį, palyginti su sausiu, padidėjo: L grupės – 1 proc., M grupės – 3 proc. Kiaušinių didmeninių kainų padidėjimas šioje šalyje siejamas su Lenkijos kiaušinių didmeninės rinkos integracija į ES-25 šalių rinką.

**Šviežių supakuotų kiaušinių vidutinės didmeninės kainos
(be PVM) Lenkijoje 2004 metų spalio–2005 metų vasario mėnesiais, Lt/100 vnt.**
*Average wholesale prices (VAT excl.) of fresh eggs (packed)
in Poland in October 2004–February 2005, Lt/100 pieces*

Grupės (pagal svorį) Weight groups	2004-10	2004-11	2004-12	2005-01	2005-02
L (nuo 63 iki 73 g)	17,17	17,04	17,38	16,64	16,88
M (nuo 53 iki 63 g)	14,74	15,16	15,13	14,68	15,05

Šaltiniai: Agrorinka. – Nr. 13–20. – V.: Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras, 2004–2005.

Europos Komisijos duomenimis, 2001–2004 metų laikotarpiu kiaušinių gavyba ES šalyse sumažėjo apie 3 proc., t. y. nuo 6,35 iki 6,18 mln. t. Prognozuojama, kad 2005 metais ji sumažės dar apie 1 proc., tačiau nuo 2006 metų kasmet didės apie 0,2 proc. ir 2011 metais bus 6,22 mln. t. Europos Komisija prognozuoja, kad kiaušinių gavybos didėjimą senosiose ES

narėse slopins didelės sąnaudos, todėl labiau gavyba turėtų padidėti naujosiose ES narėse.

2004 metais ES suvartota apie 6,14 mln. t kiaušinių, arba vidutiniškai 13,34 kg vienam žmogui. Prognozuojama, kad 2005 metais kiaušinių suvartojimas ES išliks toks pat kaip ir 2004 metais, o iki 2011 metų padidės apie 0,2 proc. ir sudarys 6,15 mln. t.

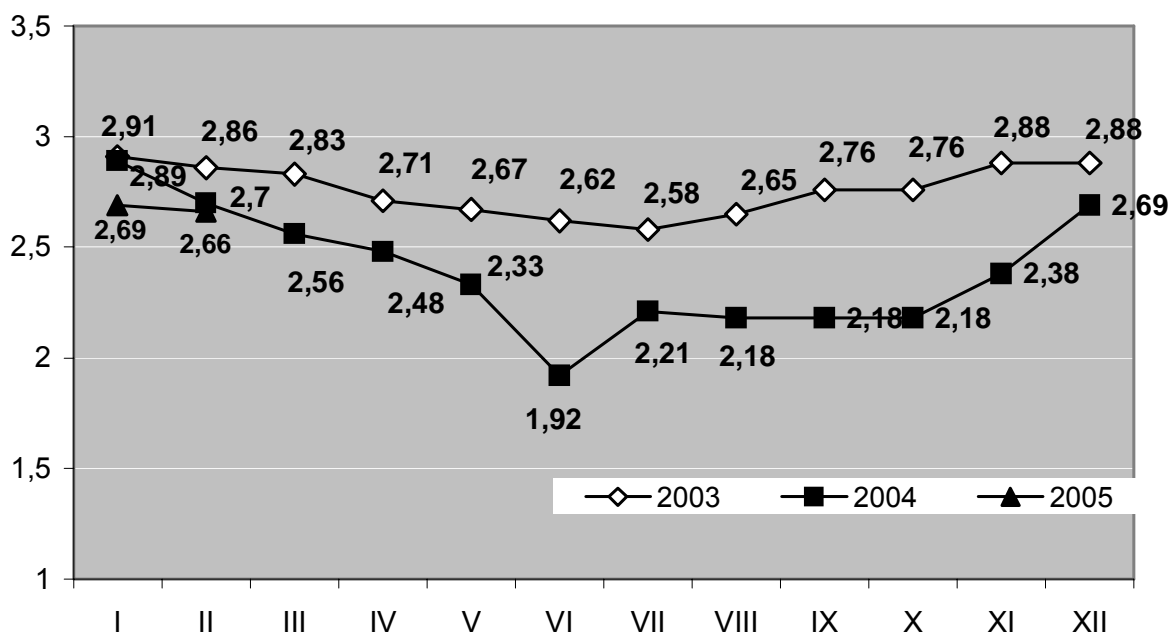
Iš ES-25 valstybių didmeninės šviežių supakuotų kiaušinių kainos 2005 metais (4 priedas) buvo didžiausios Airijoje (vasario mėn. 84 proc. didesnės nei vidutiniškai ES-25 ir 85 proc. didesnės nei Lietuvoje), Švedijoje (vasario mėn. 76 proc. didesnės nei vidutiniškai ES-25 ir Lietuvoje) ir Danijoje (vasario mėn. 68 proc. didesnės nei vidutiniškai ES-25 ir 69 proc. didesnės nei Lietuvoje); mažiausios – Belgijoje (vasario mėn. 33 proc. mažesnės nei vidutiniškai ES-25 ir Lietuvoje), Ispanijoje (36 proc. mažesnės nei vidutiniškai ES-25 ir Lietuvoje) ir Prancūzijoje (26 proc. mažesnės nei vidutiniškai ES-25 ir Lietuvoje). Tokius didelius kainų skirtumus ES šalyse lėmė ne tik kiaušinių gavybos išlaidų skirtumai atskirose valstybėse, bet ir istoriškai susiklosčiusios kainos. Didmeninės šviežių supakuotų kiaušinių

(L–M grupių) kainos Latvijoje, palyginti su Lietuva, 2005 metų sausį buvo 1 proc., vasarį – 6 proc. didesnės, Estijoje didesnės atitinkamai 2 ir 3 proc.

Į šiuos kiaušinių kainų skirtumus ES šalyse tikslinga atsižvelgti, pasirenkant kiaušinių eksporto šalis.

Mažmeninės kiaušinių kainos Lietuvoje 2005 metų sausio mėnesį buvo mažesnės nei atitinkamą mėnesį 2004-aisiais, o ištisus 2004 metus buvo mažesnės nei 2003-iaisiais (2 pav.).

2003–2005 metais mažmeninių ir didmeninių kiaušinių kainų svyravimai Lietuvoje beveik sutapo. Mažmeninės kiaušinių kainos kitose Baltijos valstybėse 2004 metų II-ojoje pusėje ir 2005 metų pradžioje buvo didesnės nei Lietuvoje.

2 pav. Mažmeninės kiaušinių kainos Lietuvoje 2003–2005 metais, Lt/10 vnt.

Figure 2. Retail prices of eggs in Lithuania in 2003–2005, Lt/10 pieces

Šaltiniai: Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2003 m. sausio–gruodžio mėn. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2003; Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2004 m. sausio–gruodžio mėn. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2004; Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2005 m. sausio mėn. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2005.

**Mažmeninės kiaušinių kainos Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje
2004 metų rugsėjo–gruodžio ir 2005 metų sausio mėnesiais, Lt/10 vnt.**

*Average retail prices eggs in Lithuania, Latvia and Estonia
in September–December 2004 and January 2005, Lt/100 pieces*

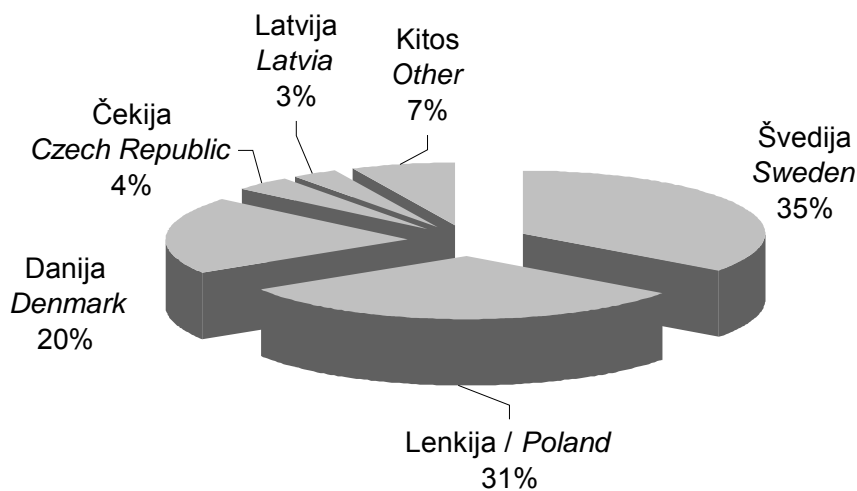
Valstybė / Country	2004				2005
	IX	X	XI	XII	I
Lietuva / Lithuania	2,18	2,18	2,38	2,69	2,69
Latvija / Latvia	2,38	3,07	3,00	2,97	2,93
Estija / Estonia	2,83	3,00	3,00	2,87	3,00

Šaltiniai: Lietuvos, Latvijos ir Estijos socialinė ir ekonominė raida 2004 m. – Nr. 9–12. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2004; Lietuvos, Latvijos ir Estijos socialinė ir ekonominė raida 2005 m. – Nr. 1. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2005.

2005 metų sausio mėnesį Lietuvoje (3 lentelė) mažmeninė kiaušinių kaina buvo 8 proc. mažesnė nei Latvijoje ir 10 proc. mažesnė nei Estijoje. Panašūs kiaušinių mažmeninių kainų skirtumai buvo ir 2004 metų II-ojoje pusėje. Tai susiję su tuo, kad paukštynai sutiko su prekybos

tinklų siūlomomis žemesnėmis kainomis, nes vištos buvo lesinamos pigesniais pašarais.

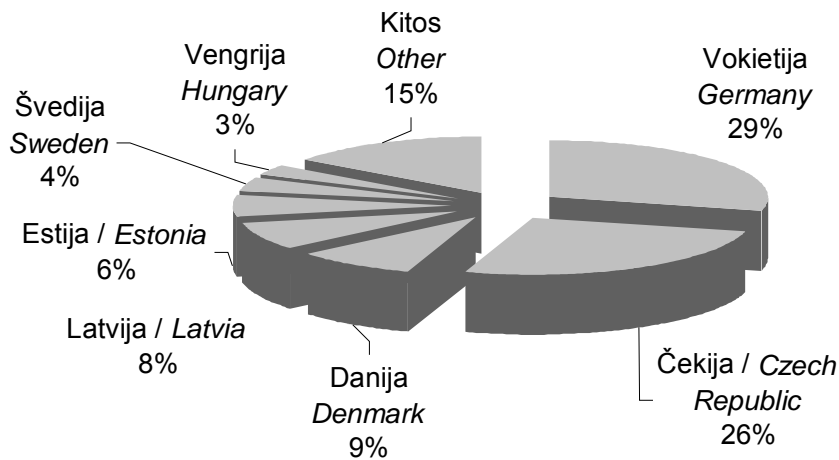
Užsienio prekyba. 2004 metais naminių paukščių kiaušiniai į Lietuvą buvo įvežami tik iš ES šalių. Praeitais metais iš viso įvežta 895,18 t už 6 mln. Lt. Vidutinė vieno įvežtų kiaušinių kilogramo kaina buvo 6,69 Lt.

3 pav. Kiaušinių importo į Lietuvą struktūra 2004 metais

Figure 3. Structure of eggs imports in 2004

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

4 pav. Kiaušinių eksporto struktūra 2004 metais

Figure 4. Structure of eggs exports in 2004

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

2004 metais daugiausia kiaušinių įvežta iš Švedijos (310 t), Lenkijos (275 t) ir Danijos (181 t), mažesni kiekiai – iš Čekijos, Vokietijos, Estijos, Suomijos ir Latvijos.

2004 metais į Lietuvą buvo įvežami ir džiovinti paukščių kiaušiniai: 218 t už 1,5 mln. Lt (6,88 Lt/kg). Šie kiaušiniai buvo sunaudoti Lietuvos konditerijos pramonėje.

Naminių paukščių kiaušiniai 2004 metais iš Lietuvos buvo vežami į kitas ES ir trečiąsias šalis. Išvežta 8150 t už 19,4 mln. Lt. Vidutinė vieno išvežtų kiaušinių kilogramo kaina buvo 2,38 Lt.

Daugiausia naminių paukščių kiaušinių eksportuota į Vokietiją (2377 t po 1,58 Lt/kg), Čekiją (2150 t po 2,31 Lt/kg), Daniją (659 t po 2,08 Lt/kg) ir Latviją (633 t po 6,32 Lt/kg). Be

minėtų šalių, lietuviški naminių paukščių kiaušiniai 2004 metais buvo vežami į Kiprą, Estiją, Prancūziją, Graikiją, Vengriją, Italiją, Malta, Nyderlandus, Lenkiją, Švediją bei į trečiąsias šalis: Kaimanų salas, Rusiją, Siera Leone, JAV. Daugiausia išvežta 2004 metų gegužę (14 proc.), birželį (13 proc.), sausį ir vasarį (po 9 proc.), kitais mėnesiais – po 1–8 proc.

2004 metais Lietuva eksportavo ne tik šviežius, bet ir džiovintus paukščių kiaušinius. Jų buvo eksportuota 216,4 t už 2,1 mln. Lt. Vidutinė kaina – 9,70 Lt/kg. Džiovinti paukščių kiaušiniai buvo pradėti eksportuoti tik nuo 2004 metų gegužės mėnesio. Jų daugiausia išvežta 2004 metų spalio (21 proc.) ir gruodžio mėnesiais (19 proc.).

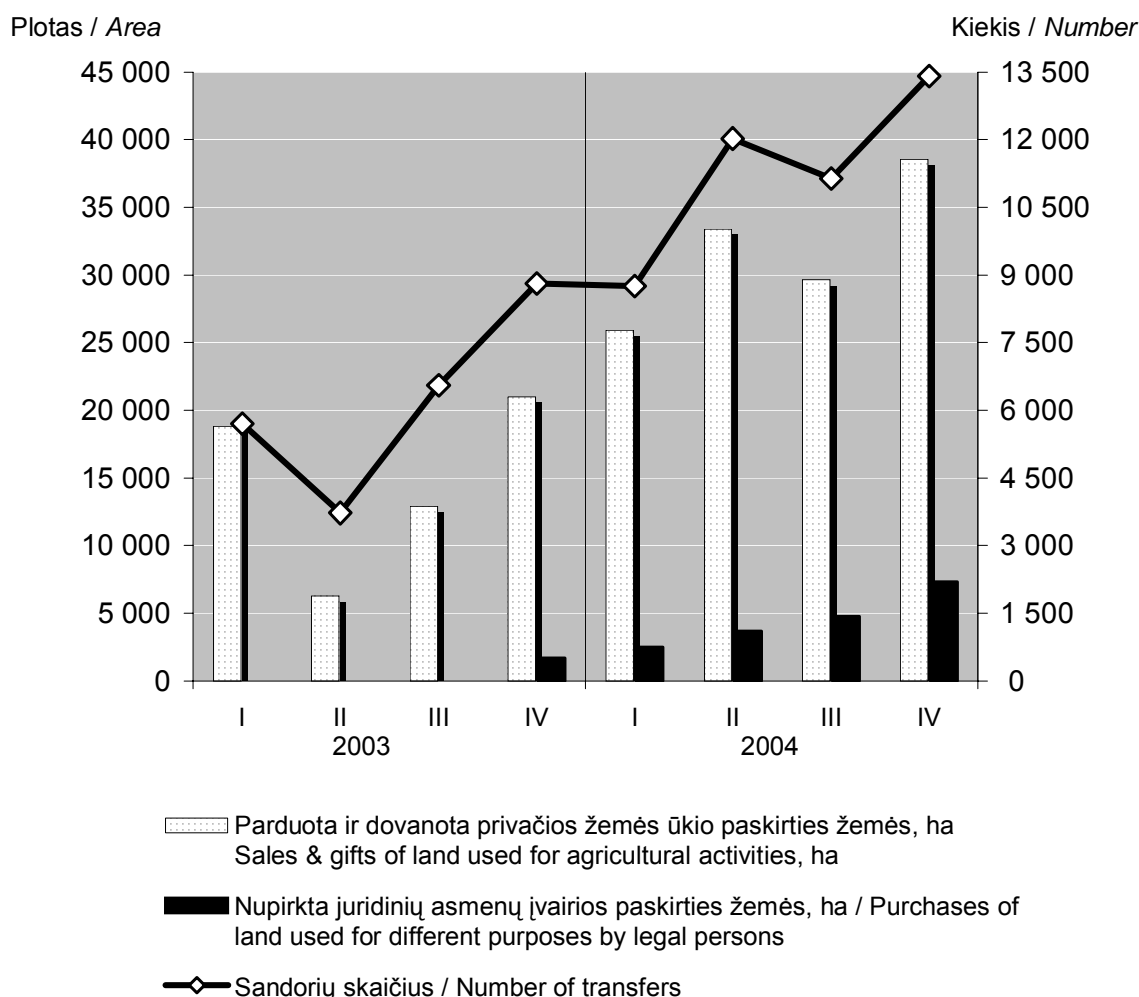
ŽEMĖS ŪKIO PASKIRTIES ŽEMĖS RINKA 2004 METAIS THE MARKET OF LAND USED FOR AGRICULTURAL ACTIVITIES IN 2004

Straipsnyje pateikiama Lietuvos žemės ūkio paskirties žemės rinkos apžvalga, parengta remiantis 2003–2004 metais registruotų žemės perleidimo sandorių duomenimis.

Rinkos aktyvumas. 2004 metais Lietuvos žemės ūkio paskirties žemės rinka augo ypač sparčiai (1 pav.). Per metus buvo perleista – parduota ir dovanota – apie 126,9 tūkst. ha žemės. Tai yra dvigubai daugiau nei 2003 metais,

kai perleistas plotas (58,5 tūkst. ha) taip pat viršijo visų ankstesnių metų rodiklius.

Beveik visose savivaldybėse rinkos aktyvumas išaugo 2–3 kartus, tik Rytų Lietuvoje jis buvo šiek tiek mažesnis (1,5–1,9). Apie 3 kartus išaugo perleidžiamos žemės ūkio paskirties plotas Vilniaus miesto savivaldybėje, Širvintų ir Šalčininkų rajonuose.

1 pav. Žemės rinkos pokyčiai 2003 ir 2004 metais
Figure 1. Changes in the land market in 2003 and 2004

Šaltinis: VĮ Registrų centras.

Ypač aktyvią pirkėjų grupę sudarė žemės ūkio bendrovės ir kiti juridiniai asmenys. Iki 2003 metų neturėję galimybės įsigyti žemės ūkio paskirties žemės, šie pirkėjai aktyviai įsiliejo į žemės rinką. Kas ketvirtį juridinių asmenų nuosavybės teise valdomos žemės plotas padidėdavo 40–50 proc. 2004 metais juridiniai asmenys nupirko apie 20 tūkst. ha žemės. Daugiausia buvo perkama žemės ūkio paskirties žemė intensyvios žemės ūkio veiklos rajonuose, kur juridiniai asmenys įsigijo 20–40 proc. parduotos ar dovanotos žemės (daugiausia Šiaulių apskrityje, Jurbarko, Kėdainių, Panevėžio, Pasvalio, Šakių rajonuose ir Marijampolės savivaldybėje). Minėtose vietovėse rinkos intensyvumas ir anksčiau buvo didelis – po 3–5 tūkst. ha per metus.

Juridiniai asmenys taip pat pirko miesto bei miško žemę ir ją naudojo ne žemės ūkio veiklai. Tokia žemė (daugiausia – miškų ūkio paskirties) sudaro apie penktadalį 2004 metais juridinių asmenų nupirktos žemės ploto.

Pagal teritorinį sandorių pasiskirstymą galima spręsti, kad 2004 metais rinkos augimui didelės reikšmės turėjo naujų vietovių įtraukimas į žemės rinką. Tai leido išlyginti iki tol buvusį netolygų rinkos aktyvumo pasiskirstymą tarp vietovių, dėl to rinka teritoriniu požiūriu tapo vientisesnė.

Žemės kainos. Vidutinė žemės ūkio paskirties žemės kaina 2004 metais Lietuvoje buvo apie 1380 Lt/ha. Palyginti su 2003 metais (1200 Lt/ha), ji išaugo 15 proc.

Pigiausia žemė, kai vietovės žemės kainos vidurkis neviršija 600 Lt/ha, liko tik kai kuriose seniūnijose šiaurinėje Rytų Lietuvos dalyje, nors 2003 metais jos dar nemažai buvo Rytų ir Vakarų Lietuvoje.

Didžiojoje Lietuvos dalyje žemės kaina kilo. Labiausiai, apie 2 kartus, žemė pabrango intensyvios žemės ūkio veiklos regione – Šiaurės Vidu-

rio Lietuvoje (tose seniūnijose, kur 2003 m. žemė dar buvo pigi, palyginti su gretimomis seniūnijomis).

Kaip ir anksčiau, išliko kainos skirtumas tarp toje pačioje vietovėje parduodamos derlingos ar patogioje vietoje esančios ir nederlingos ar sunkiau pasiekiamos žemės.

Brangiausia dirbamoji žemės ūkio paskirties žemė buvo Vidurio Lietuvoje. 2004 metų duomenimis, Šakių, Marijampolės, Pasvalio, Joniškio ir Pakruojo rajonuose derlinga žemė kainavo vidutiniškai 1900–2500 Lt/ha, prastesnė – 1000–1400 Lt/ha. Kituose Vidurio Lietuvos rajonuose – atitinkamai 1300–1500 Lt/ha ir 700–1000 Lt/ha.

Kitur Lietuvoje derlinga žemė kainavo vidutiniškai 700–1300 Lt/ha, nederlinga ar sunkiau pasiekiamą – 500–900 Lt/ha.

**LIETUVOS MAKROEKONOMINĖS SITUACIJOS
IR PROGNOZUOJAMŲ JOS POKYČIŲ APŽVALGA**
*AN OVERVIEW OF MACROECONOMIC SITUATION
AND EXPECTED ITS CHANGES IN LITHUANIA*

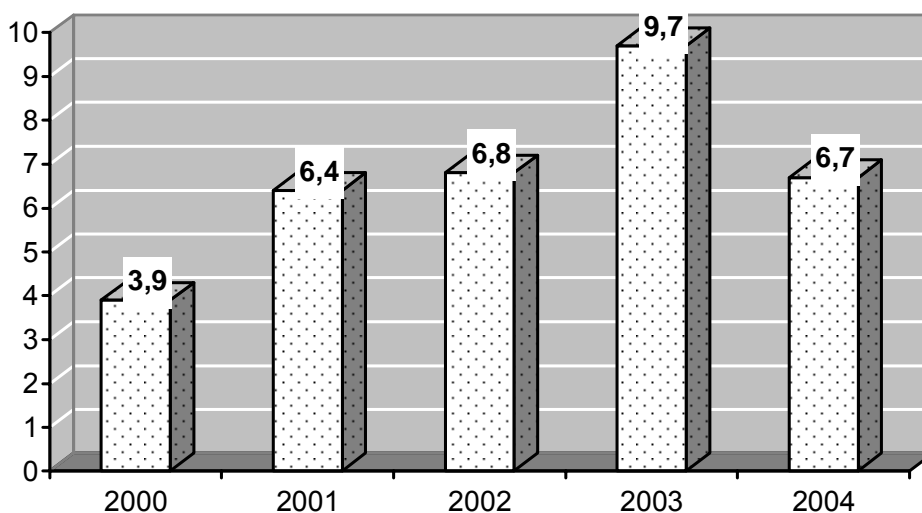
Nijolė Pelanienė

2004 metais (antrasis Statistikos departamento vertinimas) bendrojo vidaus produkto (BVP) vertė siekė 61908 mln. Lt. Skaičiuojant palyginamosiomis 2000 metų kainomis, BVP buvo 6,7 proc. didesnis nei 2003 metais [1] ir apie 33 proc. didesnis nei 2000-aisiais. BVP augimas 2004 metais, palyginti su 2003 metais, buvo 3 procentiniais punktais mažesnis (1 pav.).

2004 metais ryškaus lyderio šalies ekonominės veiklos srityse pagal augimo tempus nebuvo. Kaip ir 2003 metais, bendroji pridėtinė vertė (BPV) daugiausia (beveik 11 proc.) padidėjo apdirbamosios gamybos, didmeninės ir mažme-

ninės prekybos, variklinių transporto priemonių ir motociklų, asmeninių ir namų ūkio reikmenų taisymo veiklose. Daugiau nei vidutiniškai šalyje BPV išaugo transporto, sandėliavimo ir ryšių bei viešbučių ir restoranų veiklose (atitinkamai 9,2 proc. ir 7,2 proc.) [4]. Banko „NORD/LB Lietuva“ analitikų duomenimis, žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuje sukurta BPV (veikusiomis kainomis) padidėjo 1,4 proc. [8].

Palyginti su kitomis ES šalimis, Lietuvoje BVP augimo tempai buvo vieni iš didžiausių. Sparčiau BVP didėjo tik Latvijoje – 7,5 proc. Vidutiniškai visų ES šalių BVP padidėjo 2,3 proc. [4].

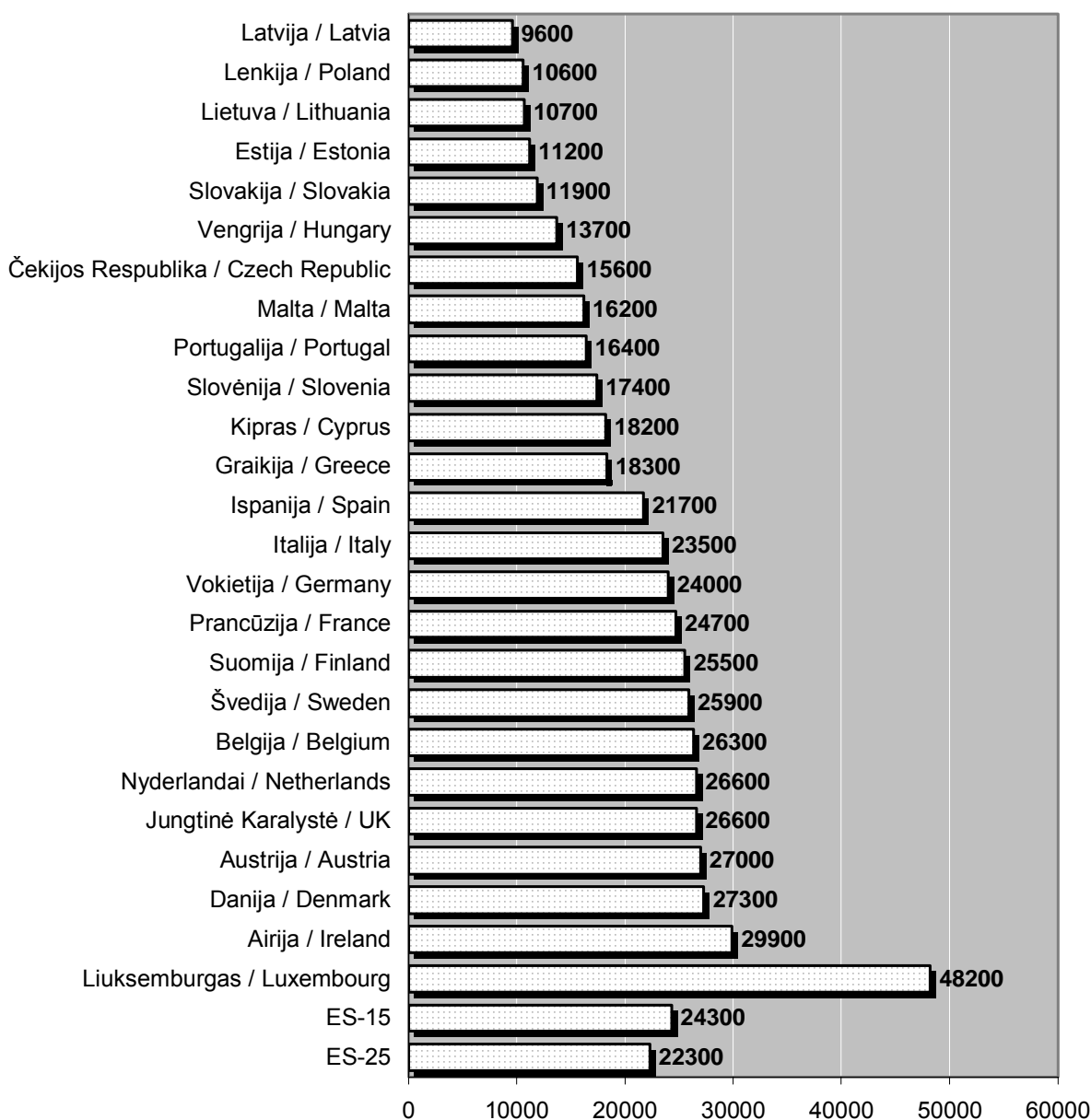

1 pav. Metiniai BVP pokyčiai 2000–2004 metais, proc. [4]
Figure 1. Annual changes in GDP in 2000–2004, per cent

Prognozuojama, kad spartūs ekonomikos augimo tempai Lietuvoje išliks ir per ateinantį dvejų metų laikotarpį, tačiau atskirų analitikų prognozės nėra vienodos. Lietuvos Respublikos finansų ministerija prognozuoja, kad 2005 metais BVP padidės 6,5 proc., o 2006-aisiais – 6,2 proc. AB Vilniaus banko analitikų progno-

zės optimistiškesnės, atitinkamai – 6,8 proc. ir 6,5 proc. [6], o „Banko NORD/LB Lietuva“ – pesimistiškesnės: 5,9 proc. ir 6,0 proc. [8].

Nepaisant sparčių ekonomikos augimo tempų, BVP, tenkantis vienam gyventojui, Lietuvoje išlieka vienas mažiausių (2 pav.).

2 pav. Bendrasis vidaus produktas, tenkantis vienam gyventojui, 2004 metais, PGS* [4]

Figure 2. GDP per capita in 2004, in PPS**

* Perkamosios galios standartas – sąlyginis valiutos vienetas, naudojamas visose ES šalyse ekonominiams rodikliams išreikšti (apskaičiuoti). Vienas PGS yra lygus to paties prekių ir paslaugų rinkinio (krepšelio) kainai, nepaisant to, kad dėl kainų skirtumų jo vertė nacionaline valiuta kiekvienoje šalyje yra kitokia.

** PPS – purchasing power standard.

2004 metais BVP, tenkantis vienam Lietuvos gyventojui, buvo 2,1 karto mažesnis negu vidutiniškai ES-25 šalyse ir 2,3 karto mažesnis negu ES-15 šalyse. Palyginti su ES šalimis senbuvėmis, skirtumas dar akivaizdesnis: BVP, tenkantis vienam gyventojui Liuksemburge buvo 4,5 karto didesnis nei Lietuvoje, Airijoje – 2,8 karto, Danijoje – 2,6 karto, Austrijoje, Jungtinėje Karalystėje, Nyderlanduose – 2,5 karto. Mažesni skirtumai, palyginti su naujosiomis ES šalimis: Slovėnijoje šis rodiklis didesnis nei Lietuvoje 63 proc., Čekijos Respublikoje – 46 proc., Slovakijoje – 11 proc., Estijoje – 5 proc. Tik dviejose ES šalyse – Latvijoje ir Lenkijoje – BVP, tenkantis vienam gyventojui, 2004 metais buvo mažesnis nei Lietuvoje, atitinkamai 10 proc. ir 1 proc. Pažymėtina, kad dėl sparčių BVP augimo tempų skirtumas tarp Lietuvos ir kitų ES šalių, nors ir lėtai, bet mažėja. 2000 metais vienam Lietuvos gyventojui tenkantis BVP buvo 2,9 karto mažesnis nei vidutiniškai ES-15 šalyse, 3,3 karto – nei Airijoje, Austrijoje, Danijoje, 91 proc. – nei Slovėnijoje, 69 proc. – nei Čekijos Respublikoje, 40 proc. – nei Vengrijoje, 13 proc. – nei Estijoje. Per minėtą laikotarpį Lietuva pagal šį rodiklį aplenkė Lenkiją. 2000 metais vienam Lenkijos gyventojui tenkantis BVP buvo 18 proc. didesnis nei Lietuvoje.

2003–2004 metais BVP pokyčiams didelę įtaką darė kreditavimo ir vartojimo augimas bei darbo jėgos kai kuriuose rinkos segmentuose stygius [6].

Bankų klientams suteiktos paskolos 2004 metais, palyginti su 2003 metais, padidėjo net 39,7 proc., arba 4,8 mlrd. Lt, tačiau augimo tempai buvo lėtesni nei 2003-aisiais, kai paskolų portfelis padidėjo 52,3 proc. Daugiausia 2004 metais padidėjo privačioms įmonėms ir gyventojams suteiktos paskolos – atitinkamai 2,4 mlrd. Lt ir 2,0 mlrd. Lt. Bankų suteiktos paskolos gyventojams išaugo beveik 85 proc. Didelį populiarumą pastaraisiais metais įgijo būsto paskolos gyventojams. Jų dalis banko paskolų gyventojams portfelyje siekė 77 proc. [5]. Kreditų paklausą lėmė palankios palūkanų normos bei lūkesčiai, susiję su Lietuvos naryste ES, ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimu, dalyvavimu Valiutų keitimo mechanizme. Kita vertus, tai turėjo įtakos vartojimo augimui, investicinio proceso aktyvėjimui. Statistikos departamento duomenimis, per devynis 2004 metų mėnesius, palyginti su tuo pačiu 2003 metų laikotarpiu, galutinio vartojimo išlaidos padidėjo 9,4 proc., o bendrasis kapitalas – beveik 23 proc. (1 lentelė).

1 lentelė / Table 1

Bendrasis vidaus produktas, apskaičiuotas išlaidų metodu, 2003–2004 metais, mln. Lt [2]

Gross domestic product by expenditure approach in 2003–2004, mill. Lt

Laikotarpis / Period	Galutinis vartojimas <i>Final consumption</i>	Bendrojo kapitalo prieaugis <i>Increase of capital</i>	Prekės ir paslaugos <i>Goods & services</i>		Bendrasis vidaus produktas <i>Gross domestic product</i>
			eksportas <i>exports</i>	importas <i>imports</i>	
2003 m. I–III ketv. / I–III Q. 2003	34005	8833	21398	23134	41103
2004 m. I–III ketv. / I–III Q. 2004	37202	10851	23483	26511	45025
Padidėjimas 2004 m., palyginti su 2003 m., proc. <i>Increase in 2004 compared to 2003, %</i>	9,4	22,8	9,7	14,6	9,5

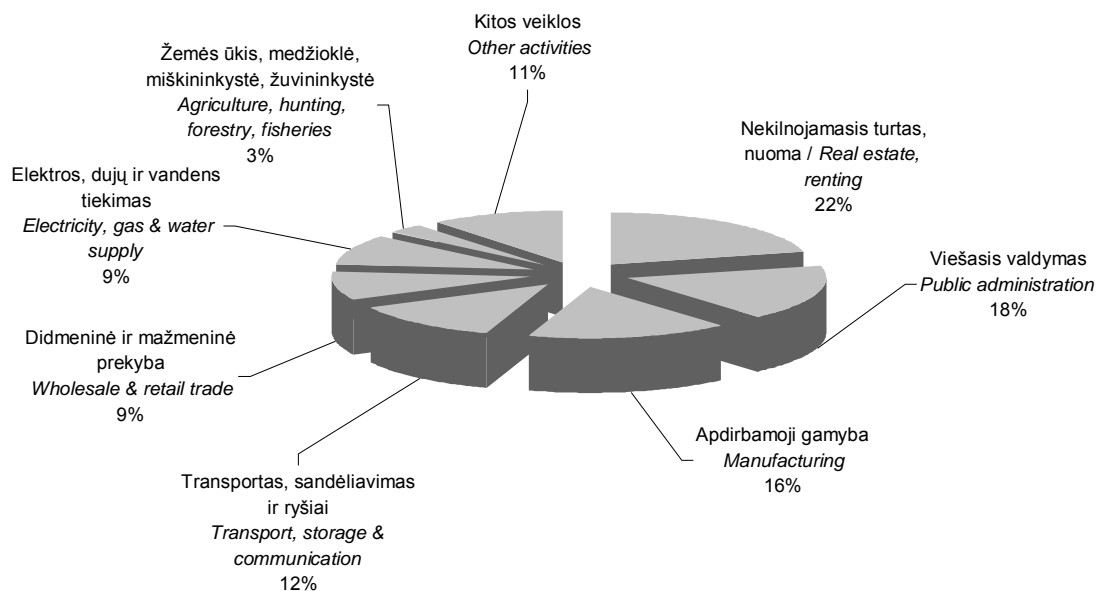
Galutinio vartojimo išlaidų struktūroje 1,1 procentinio punkto padidėjo namų ūkio vartojimo išlaidų dalis ir atitinkamai sumažėjo valdžios sektoriaus vartojimo išlaidos.

Išaugusi paklausa skatino vartojimo prekių importą ir didino užsienio prekybos deficitą. Tačiau 2004 metais, Statistikos departamento duomenimis, prekių eksportas didėjo sparčiau nei importas (atitinkamai 21,0 proc. ir 15,8 proc.). Teigiamą poveikį importo augimui turėjo ir sumažėjusios dėl pasikeitusio JAV dolerio kurso importo kainos. Pagrindiniai veiksniai, lėmę eksporto augimą – santykinai aukštas šalies ūkio subjektų konkurencingumas, didėjantis darbo našumas ir beveik stabilios eksporto į pagrindines užsienio šalis kainos [12].

Didžiausią įtaką prekybos rezultatams darė ES rinkos. Prekių eksportas į ES 2004 metais buvo 28,6 proc. didesnis nei 2003 metais, o

importas viršijo 2003 metų lygį tik 11,9 proc. Eksportas į ES eksporto struktūroje sudarė 66,4 proc. Importas iš ES – 63 proc. viso importo [12].

Materialinės investicijos per 2004 metus išaugo 12,6 proc. Sparčiausiai didėjo investicijų, skirtų ilgalaikiam turtui įsigyti, dalis – 23,3 proc. Investicijos statybai ir remontui išaugo 5,7 proc. 2004 metais, palyginti su 2003-iaisiais, sparčiausiai didėjo materialinės investicijos į: švietimą – 47,2 proc., nekilnojamąjį turtą, nuomą – 46,4 proc., statybą – 34,7 proc., žemės ūkį, medžioklę ir miškininkystę, žuvininkystę – 26,3 proc. ir transportą bei sandėliavimą – 23,2 proc., mažėjo į: viešbučius ir restoranus – 36,4 proc., finansinių tarpininkavimą – 21,0 proc. [4]. Materialinių investicijų struktūroje didžiausią dalį sudarė investicijos į nekilnojamąjį turtą, nuomą (3 pav.)

3 pav. Materialinių investicijų struktūra pagal ekonominės veiklos rūšis 2004 metais [4]

Figure 3. Structure of capital investment by economic activity in 2004

Tiesioginės užsienio investicijos per 2004 metus padidėjo beveik keturis kartus ir sudarė 2,15 mlrd. Lt (2003 m. – 552,2 mln. Lt). 2004 m. gruodžio 31 d. duomenimis, Lietuvoje sukauptos tiesioginės užsienio investicijos siekė 16,2 mlrd. Lt. 34 proc. jų sudarė investicijos į apdirbamąją pramonę, 16 proc. – į didmeninę bei mažmeninę prekybą, 14,4 proc. – į finansinį tarpininkavimą [12]. 76,3 proc. visų lėšų yra investavusios ES šalys, iš jų ES šalys senbuvės – 63,7 proc. NVS šalių investicijos sudarė 8,3 proc. Nepaisant spartaus tiesioginių užsienio investicijų padidėjimo 2004 metais, Lietuva pagal sukaupitą investicijų, tenkančių vienam gyventojui, kiekį yra paskutinėje vietoje Europoje [9]. Vidutiniškai vienam šalies gyventojui, 2004 metų duomenimis, tenka 4,7 tūkst. Lt tiesioginių užsienio investicijų.

2004 metais kai kurie ūkio sektoriai pajuto kvalifikuotos darbo jėgos stygių. Ekspertų

nuomone, tai neturėjo tiesioginės įtakos gamybos apimčių pokyčiams, tačiau neigiamai veikė konkurencingumą. Stingant kvalifikuotos darbo jėgos, kilo jos kainos. 2004 metais, palyginti su 2003-iaisiais, šalies ūkio darbuotojų vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis padidėjo 7,9 proc. Tai pats didžiausias augimas per pastaruosius penkerius metus (2 lentelė).

Augančios darbo jėgos išlaidos ir didėjanti konkurencija skatino įmones modernizuoti gamybą siekiant aukštesnio darbo našumo, kuris Lietuvoje yra vienas mažiausių tarp ES šalių. Vieno Lietuvos dirbančio gyventojų darbo našumas daugiau kaip du kartus mažesnis nei vidutiniškai ES-25 šalyse. Toks pat našumas yra Estijoje, o mažesnis tik Latvijoje (2 priedas).

Finansų ministerija prognozuoja, kad perspektyvoje darbo našumas Lietuvoje didės. Jo didėjimas kompensuos darbo užmokesčio augimą ir prislopins kainų kilimą.

2 lentelė / Table 2

Darbo užmokestis ir nedarbas 2000–2006 metais [7]
Wages and unemployment in 2000–2006

Rodikliai / Indicators	2000	2001	2002	2003	2004	2005*	2006*
Šalies ūkio darbuotojų vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis, Lt <i>Average gross wages & salaries of employees in national economy, Lt</i>	971	982	1014	1073	1158	1197	1283
Šalies ūkio darbuotojų vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio augimo indeksas, proc. <i>Indices of average gross wages & salaries of employees in national economy, %</i>	-1,7	1,2	3,2	5,8	7,9	7,2	7,5
Nedarbo lygis (darbo jėgos tyrimo duomenys), proc. <i>Unemployment rate (labour force survey data), %</i>	16,4	17,4	13,8	12,4	11,4	10,9	10,4

* Prognozė / Forecast.

2004 metais, po dvejų metų pertraukos, buvo užfiksuota 2,9 proc. infliacija. Ją lėmė 11,1 proc. padidėjusios sveikatos priežiūros, 7,7 proc. – transporto, 5,8 proc. – įvairių prekių ir paslaugų grupei priklausančių prekių bei paslaugų ir 4,8 proc. – maisto produktų ir nealkoholinių gėrimų kainos. Minėtų prekių bei paslaugų kainų kilimą iš dalies kompensavo

28,7 proc. atpigusios būsto apstatymo, namų apyvokos įrangos ir kasdieninės būsto priežiūros, 2,7 proc. – poilsio ir kultūros, 1,2 proc. – ryšių grupės prekės ir paslaugos (3 lentelė).

Banko „NORD/LB Lietuva“ analitikai prognozuoja, kad 2005 metais infliacija bus adekvati 2004 metų infliacijai, o 2006 metais – mažesnė [8].

3 lentelė / Table 3

Vartotojų kainų indeksai 2003–2004 metais [6]
Consumer price indices in 2003–2004

Prekių ir paslaugų grupės <i>Groups of goods & services</i>	Vartotojo krepšelio struktūra*, proc. <i>Structure of the consumer basket*, %</i>	Kainų indeksas gruodžio mėn. <i>Price index in December</i>	
		2003, palyginti su 2002 <i>compared to 2002</i>	2004, palyginti su 2003 <i>compared to 2003</i>
Bendrasis vartotojų kainų indeksas <i>Consumer price index</i>	100	-1,3	2,9
Maisto produktai ir nealkoholiniai gėrimai <i>Food products & non-alcoholic beverages</i>	30	-1,9	4,8
Alkoholiniai gėrimai ir tabako gaminiai <i>Alcoholic beverages & tobacco</i>	7,9	3,7	1,9
Drabužiai ir avalynė <i>Clothing & footwear</i>	8,0	-2,1	-0,2
Būstas, vanduo, elektra, dujos ir kitas kuras <i>Housing, water, electricity, gas & other fuel</i>	13,7	0,5	0,6
Būsto apstatymas, namų apyvokos įranga ir kasdieninė būsto priežiūra <i>Furnishings, household equipment & routine maintenance of the house</i>	5,3	-3,6	-2,8
Sveikatos priežiūra <i>Health care</i>	4,7	3,8	11,1
Transportas <i>Transport</i>	9,4	-1,4	7,7
Ryšiai <i>Communication</i>	4,8	-12,2	-1,2
Poilsis ir kultūra <i>Recreation & culture</i>	6,1	-3,2	-2,7
Švietimas <i>Education</i>	1,4	0,7	0,3
Viešbučiai, kavinės ir restoranai <i>Hotels, cafes & restaurants</i>	4,3	0,4	2,8
Įvairios prekės ir paslaugos <i>Miscellaneous goods & services</i>	4,4	-1,2	5,8

* 2004 m.

**Žemės ūkio, medžioklės ir miškininkystės pagrindiniai statistiniai rodikliai
2000–2004 metais [8]**

Key statistical indicators of agriculture, hunting & forestry in 2000–2004

Rodikliai / Indicators	2000	2001	2002	2003	2004
BPV (palyginamosiomis 2000 m. kainomis), mln. Lt <i>GVA (at constant prices 2000), mill. Lt</i>	3174	3027	3265	3337	3333
BPV (veikusiomis kainomis), mln. Lt <i>GVA (at current prices), mill. Lt</i>	3174	3040	3221	3091	3135
Bendroji produkcija, Lt <i>Gross output, Lt</i>	5344	5466	5597	5078	5304
Darbo našumas, Lt/h <i>Labour productivity, Lt/h</i>	10,6	11,3	11,7	11,4	12,3
Darbuotojų skaičius, tūkst. <i>Number of employees, thou.</i>	258	231	250	256	234
Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis, Lt <i>Average gross wages & salaries, Lt</i>	724	759	806	850	927
Materialinės investicijos, mln. Lt <i>Capital investment, mill. Lt</i>	86	126	169	233	315

Lietuvos žemės ūkio augimas 2004 metais, kaip ir 2003-iaisiais, nebuvo adekvatus viso ūkio ekonomikos augimui. Kaip minėta, žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuje sukurta BPV padidėjo tik 1,4 proc. BPV augimo pokyčius lėmė produkcijos kainų augimas. Skaičiuojant palyginamosiomis kainomis, BPV nežymiai sumažėjo. Pagrindiniai žemės ūkio ir miškininkystės sektoriaus rodikliai pateikti 4 lentelėje.

Sparti gyvulininkystės sektoriaus veiklos plėtra 2004 metais teikė vilčių, kad žemės ūkio produkcijos gamybos augimas bus spartesnis nei 2003-iaisiais, tačiau nepalankios meteorologinės sąlygos sumažino augalininkystės sektoriaus veiklos rezultatus. Išankstiniu vertinimu gyvulininkystės produkcijos apimtys padidėjo 8 proc., o augalininkystės produkcijos, atvirkščiai, sumažėjo 2 proc. [3]. Gyvulininkystės sektoriuje 2004 metais išaugo visų rūšių produkcijos gamyba: 6 proc. daugiau paskersta gyvulių ir paukščių (gyvuoju svoriu), 3 proc. – primelžta pieno, 5 proc. – surinkta kiaušinių.

Esant santykinai stabiliam žemės ūkio produkcijos supirkimo kainų indeksui, augalininkystės produkcijos kainų indeksas 2004 metų IV-ąjį ketvirtį, palyginti su 2003 metų tuo pačiu laikotarpiu, sumažėjo 11,2 proc., o gyvulininkystės 11 proc. padidėjo [4]. Per 2004 metus daugiausia atpigo svogūnai – 50,4 proc., kviečiai – 22,0 proc., kvietrugiai – 19,6 proc., kiaušiniai – 17,4 proc., pašariniai miežiai – 12,4 proc., agurkai – 10,4 proc., pabrango galvijai – 36,2 proc., kopūstai – 31,9 proc., obuoliai – 17,4 proc., pienas – 15,6 proc., pomidorai – 15,2 proc. [8].

Nepalankios augalininkystės sektoriui buvo ir „kainų žirklys“. 2004 metų IV-ąjį ketvirtį, palyginti su 2003 metų IV-uoju ketvirčiu, 11,2 proc. sumažėjus augalininkystės produkcijos kainoms, mineralinių trąšų ir cheminių augalų apsaugos priemonių kainos padidėjo atitinkamai 27,4 proc. ir 11,9 proc. Gyvulininkystės sektoriuje situacija buvo priešinga – didėjant produkcijos kainoms, 5,3 proc. atpigo pašarai ir 6,1 proc. – pašarų papildai [4].

Gyvulininkystės produktų supirkimo kainų augimą lėmė padidėjusi paklausa. Statistikos departamento duomenimis, 2004 metais supirkta 12 proc. daugiau pieno (perskaičiuoto į bazinį riebumą), 7 proc. – gyvulių ir paukščių, 4,1 proc. – kiaušinių.

Augalininkystės produktų supirkimo tendencijos buvo kitokios. Didėjo javų ir rapsų supirkimas (atitinkamai 25 proc. ir 56 proc.) ir žymiai sumažėjo vaisių (90 proc.), linų šiaudelių (57 proc.), bulvių (40 proc.) supirkimas. 7 proc. mažiau supirkta ir cukrinių runkelių bei 2 proc. – daržovių [4].

Produkcijos supirkimo apimčių ir kainų pokyčiai turėjo tiesioginę įtaką Lietuvos žemdirbių pajamos, tačiau daugiausia jas padidino ES parama. 2004 metais, palyginti su 2003-iaisiais, pajamos, skaičiuojant vienam darbuotojui, padidėjo 46,6 proc. [8].

Nacionalinės mokėjimo agentūros duomenimis, 2004 metais tiesioginėms išmokoms už žemės ūkio naudmenas ir pasėlius iš ES ir nacionalinio biudžeto skirta 489,76 mln. Lt. Galvijų laikytojams už 2004 metais paskerstus arba eksportuotus galvijus skirta 53,68 mln. Lt [10], išmokėta 2,92 mln. Lt eksporto kompensacijų [11].

Žemės ūkio produktų rinkos konjunktūra priklauso nuo situacijos maisto pramonėje ir maisto produktų paklausos vidaus ir užsienio rinkose. Lietuvai tapus ES nare, pagerėjo produkcijos pardavimų sąlygos kitų šalių rinkose. Tai lėmė spartesnę pardavimų užsienio rinkose augimą. 2004 metais, palyginti su 2003-iaisiais, maisto produktų ir gėrimų pramonės parduotos produkcijos apimčiai padidėjus 3,9 proc., pardavimai užsienio rinkose padidėjo daugiau nei 16 proc.

Žemės ūkio ir maisto produktų sektoriaus tolimesnės plėtros perspektyvas ekspertai vertina palankiai. Tai siejama su ES parama, sparčiai augančiomis investicijomis, nepanaudotomis galimybėmis veiklos efektyvumui didinti bei eksportui plėsti.

Literatūra

1. Bendrojo vidaus produkto antrasis įvertis. – <http://www.std.lt>
2. Bendrasis vidaus produktas išlaidų metodu. – <http://www.std.lt>

3. Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2004 m. gruodžio mėn. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2004.
4. Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2005 m. sausio mėn.. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2005.
5. Lietuvos kredito įstaigų veiklos 2004 metais apžvalga. – <http://www.lb.lt>
6. Lietuvos makroekonomikos apžvalga Nr. 20. – <http://www.vbfin.lt/>
7. Lietuvos ūkio plėtros prognozė 2004–2007 metams. – <http://www.finmin.lt>
8. Lietuvos ūkio sektorių apžvalga Nr. 2. – <http://www.nordlb.lt>
9. Tiesioginių užsienio investicijų srautas Lietuvoje pernai išaugo 3,9 karto. – <http://www.delfi.lt>
10. Žemdirbiams mokamos nacionalinės paramos lėšos. – <http://www.nma.lt>
11. Žemės ūkio ministerija žemės ūkio ir maisto produktų eksporto skatinimui šiais metais skirs daugiau dėmesio. – <http://www.zum.lt>
12. 2004 m. Lietuvos Respublikos mokėjimų balanso apžvalga. – <http://www.lb.lt>

Summary

The growth rate of Lithuanian economy is rather rapid compare to other EU countries. In 2004 GDP increased by 6,7 per cent. The faster GDP growth was only in Latvia. However, according to GDP per capita Lithuania is still far behind other EU-15 member countries.

In future due to a rapid growth of investments, unimproved opportunities to increase efficiency and expand export, and EU support, the growth rate of Lithuanian economy is expected to be faster and should smooth the existing gap.

The growth rate of agriculture in 2004 as in 2003 was inadequate to the growth of total economy. The gross value added created in agriculture and forestry was increasing by four times slower than that of the total economy. Despite that the future prospects for development of this sector are promising. The positive changes are expected because of growing investment, EU support as well as production of higher quality products, growing competitiveness of agricultural and food products.

**LIETUVOS UŽSIENIO PREKYBA ŽEMĖS ŪKIO
IR MAISTO PRODUKTAIS 2004 METAIS**
*LITHUANIAN FOREIGN TRADE IN AGRICULTURAL
AND FOOD PRODUCTS IN 2004*

A. Laskauskienė, T. Petuchova

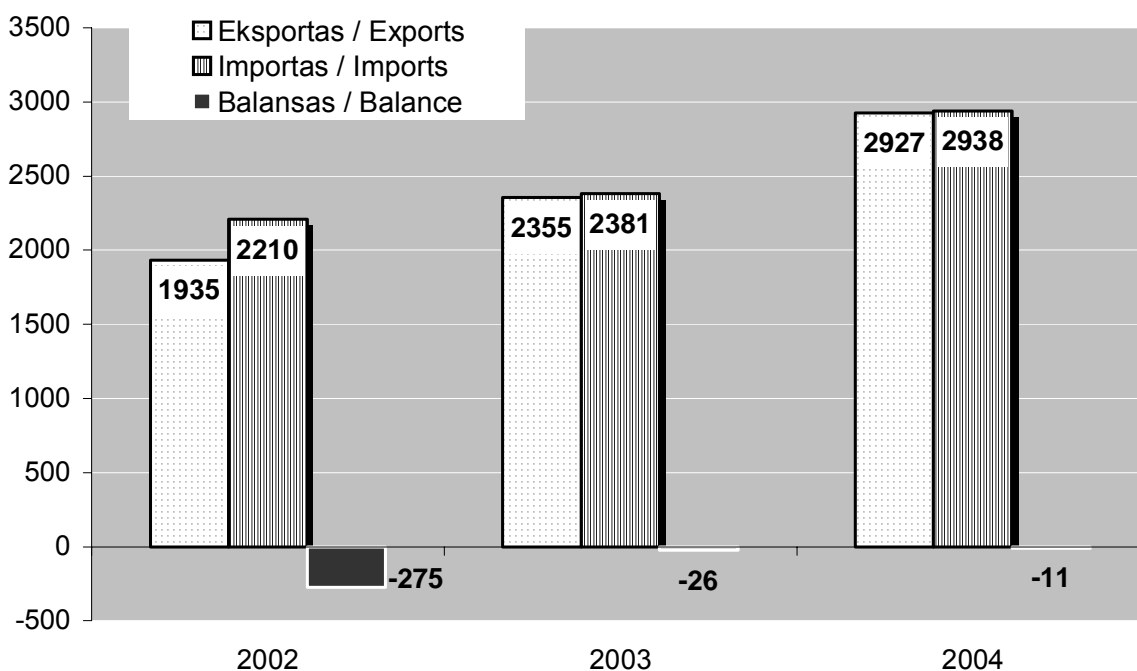
2004 metai buvo ypatingi Lietuvos ekonomikai – šalis įstojo į ES. Tai turėjo didelės įtakos užsienio prekybai.

Nuo įstojimo datos – 2004 m. gegužės 1 d. – pasikeitė eksporto ir importo apskaitos sistema: duomenys apie prekybą su ES šalimis kaupiami Intrastato sistemoje (iš kartą per mėnesį pristatomų įmonių ataskaitų apie prekių išvežimą ir įvežimą), su trečiosiomis šalimis – Ekstrastato sistemoje (iš prekių eksporto arba importo deklaracijų). Statistiškai apdorotus užsienio prekybos duomenis Statistikos departamentas perduoda Žemės ūkio ministerijai (jie kaupiami užsienio prekybos duomenų bazėje).

Taikant tuos pačius statistinius metodus, Statistikos departamente buvo perskaičiuoti

2002–2003 metų užsienio prekybos duomenys, gauti iš Muitinės departamento. Straipsnyje nagrinėjamos (pagal Specialiąją sistemą) užsienio prekybos tendencijos. Teikiami duomenys nėra lygintini su ankstesniais metais skelbtais Muitinės departamento duomenimis.

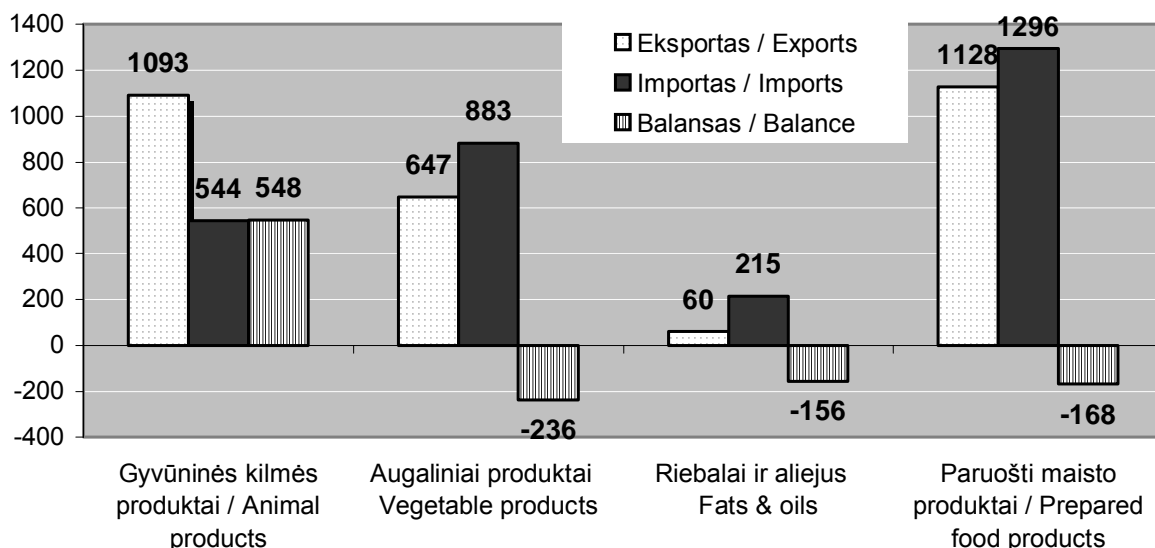
2004 metais sparčiai augo žemės ūkio ir maisto produktų eksportas ir importas, toliau mažėjo neigiamas užsienio prekybos balansas. Eksportuotų lietuviškos kilmės produktų vertė siekė 2927,0 mln. Lt, importuotų vidaus vartojimui – 2938,4 mln. Lt, neigiamas balansas sumažėjo iki – 11,4 mln. Lt. Eksportas, palyginti su 2003 metais, padidėjo 1,24, importas – 1,23 karto.

1 pav. Lietuvos užsienio prekyba žemės ūkio ir maisto produktais 2002–2004 metais, mln. Lt
Figure 1. Lithuanian foreign trade in agricultural and food products in 2002–2004, mill. Lt

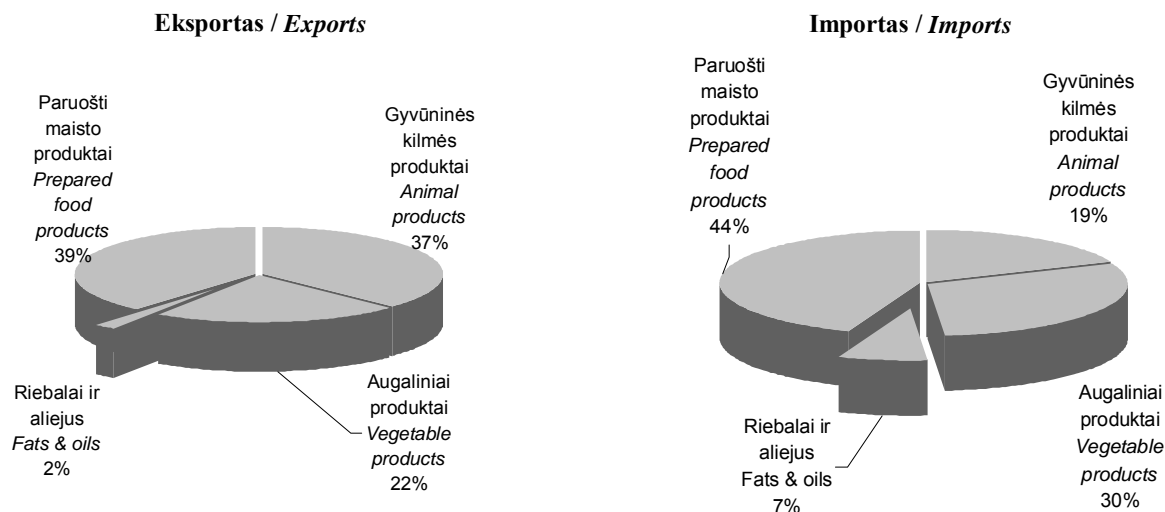
2004 metais, palyginti su 2003-iaisiais, gyvūninės kilmės produktų bei riebalų ir aliejaus eksporto vertė padidėjo 1,4 karto, paruoštų maisto produktų – 1,2 karto, augalinių produktų – 1,1 karto. Gyvūninės kilmės produktų importo vertė padidėjo, kaip ir eksporto, 1,4 karto. Kitų produktų grupių importo vertė išaugo

1,2 karto. Prekybos gyvūninės kilmės produktais balansas buvo teigiamas, kitų produktų grupių – neigiamas. Didžiausias neigiamas balansas tradiciškai susidarė prekyboje augaliniais produktais. Tam didelės įtakos turėjo vaisių, kurie dėl gamtinių sąlygų neauginami, Lietuvoje, importas.

2 pav. Lietuvos užsienio prekyba žemės ūkio ir maisto produktais 2004 metais pagal produktų grupes, mln. Lt

Figure 2. Lithuanian foreign trade in agricultural and food products by product group in 2004, mill. Lt

3 pav. Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų eksporto bei importo struktūra pagal produktų grupes 2004 metais, proc.

Figure 3. Structures of exports and imports of Lithuanian agricultural and food products by product group in 2004

2004 metais gyvūninės kilmės produktų eksportas sudarė 37 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto (2003 m. – 32 proc.), augalinių produktų – 22 proc. (25 proc.), riebalų ir aliejaus – 2,0 proc. (1,8 proc.), paruoštų maisto produktų – 39 proc. (41 proc.).

Gyvūninės kilmės produktų importas sudarė apie 19 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo (2003 m. – apie 17 proc.), augalinių produktų – 30 proc. (32 proc.), riebalų ir aliejaus – 7,3 proc. (7,8 proc.), paruoštų maisto produktų – 44 proc. (44 proc.).

Kaip ir ankstesniais metais, 2004-aisiais daugiausia buvo eksportuota sūrių – už 442 mln. Lt (15 proc. visų eksportuotų produktų vertės), tačiau pasikeitė jų eksporto geografijs. Anksčiau didesnė dalis sūrių buvo eksportuojama į JAV, o 2004 metais 29 proc. šių produktų išvežta į Rusiją, 22 proc. – į Italiją ir tik 11 proc. – į JAV. Pagrindinė šio pasikeitimo priežastis – JAV dolerio kurso kritimas. Antroje pagal vertę vietoje yra produktų, naudojamų gyvūnų pašarams, eksportas, kurio vertė sudarė 339 mln. Lt. Didžioji šių produktų dalis buvo išvežta į Jungtinę Karalystę, Vokietiją ir Rusiją (atitinkamai 24, 20 ir 17 proc. viso jų eksporto vertės). Trečioje vietoje – kviečiai, kurių eksportuota už 177 mln. Lt. Daugiausia kviečių buvo išvežta į kaimyninę Baltarusiją (53 proc. visų eksportuotų kviečių).

Tarp 2004 metais importuotų produktų pirmoje vietoje atsидūrė medicininės paskirties maisto produktai, maisto produktai kūdikiams, įvairūs cukrų mišiniai, kurių importo vertė sudarė 139 mln. Lt. Daugiausia šios grupės produktų buvo importuota iš Vokietijos (19 proc.), Lenkijos (11 proc.), Danijos (9 proc.) ir Austrijos (8 proc.). Antroje vietoje – žuvų filė ir žuvų mėsa, kurių importuota už 118 mln. Lt. 19 proc. šių produktų importuota iš JAV, 17 proc. – iš Islandijos ir 13 proc. – iš Norvegijos. Trečią vietą (pagal vertę) tarp importuotų produktų

užėmė cukrus, jo importuota už 101 mln. Lt (2003 m. – už 29 mln. Lt). 56 proc. cukraus buvo įvežta iš Estijos, 17 proc. – iš Latvijos ir 12 proc. – iš Lenkijos.

Keitėsi prekybos srautai pagal šalių grupes. 2004 metais, palyginti su 2003-iaisiais, eksportas į ES-15 ir ES-10 šalis padidėjo 1,5 karto (atitinkamai 411 ir 288 mln. Lt), eksportas į trečiąsias šalis sudarė 90 proc. 2003-ųjų metų lygio (vertė sumažėjo 128 mln. Lt) (1 lentelė). Importas iš ES-15 ir ES-10 šalių didėjo mažesniais tempais – atitinkamai 1,1 karto (126 mln. Lt) ir 1,4 karto (257 mln. Lt). Nors prekybos su ES šalimis balansas išliko neigiamas, jis sumažėjo net 2,7 karto. Skirtingai nuo eksporto į trečiąsias šalis, importas iš jų padidėjo 1,4 karto (174 mln. Lt), tačiau prekybos balansas išliko teigiamas.

2004 metais 70 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto sudarė eksportas į Latviją (502 mln. Lt, arba 17 proc.), Vokietiją (atitinkamai 401 mln. Lt, 14 proc.), Rusiją (375 mln. Lt, 13 proc.), Estiją (245 mln. Lt, 8,4 proc.), Baltarusiją (210 mln. Lt, 7,2 proc.), Italiją (153 mln. Lt, 5,2 proc.), Jungtinę Karalystę (148 mln. Lt, 5,0 proc.).

Į Latviją daugiausia buvo eksportuota cigarečių (už 83 mln. Lt, arba 16 proc. eksporto į šią šalį), šokolado ir kitų maisto produktų, turinčių šokolado (už 41 mln. Lt, 8,2 proc.), sūrių ir varškės (už 26 mln. Lt, 5,1 proc.), kavos arba arbatos ekstraktų, kviečių, sojų pupelių aliejaus arba jo frakcijų, paukštienos, cukraus. Į Vokietiją daugiausia buvo eksportuota nekoncentruoto pieno ir grietinėlės, produktų, naudojamų gyvūnų pašarams, sūrių ir varškės, šviežių arba šaldytų daržovių, koncentruoto pieno ir grietinėlės su cukrumi ar saldikliais. 34 proc. eksporto į Rusiją sudarė sūriai ir varškė (bendra vertė – 129 mln. Lt), 15 proc. – produktai, naudojami gyvūnų pašarams (57 mln. Lt).

Užsienio prekyba žemės ūkio ir maisto produktais 2004 metais pagal šalių grupes, mln. Lt
Foreign trade in agricultural and food products by country group in 2004, mill. Lit

Šalių grupės <i>Country group</i>	2002	2003	2004
ES-25 / EU-25			
Eksportas / <i>Exports</i>	1230,0	1392,8	2092,4
Importas / <i>Imports</i>	1847,0	1900,3	2283,2
Balansas / <i>Balance</i>	-617,0	-507,5	-190,8
iš jų: / <i>of which:</i>			
ES-15 / EU-15			
eksportas / <i>exports</i>	710,9	808,0	1219,3
importas / <i>imports</i>	1207,4	1211,5	1337,4
balansas / <i>balance</i>	-496,4	-403,5	-118,1
ES-10 (naujosios narės)* / EU-10 (new members)*			
eksportas / <i>exports</i>	519,0	584,8	873,1
importas / <i>imports</i>	639,6	688,8	945,8
balansas / <i>balance</i>	-120,6	-104,0	-72,7
Trečiosios šalys / Third countries			
Eksportas / <i>Exports</i>	705,0	962,4	834,6
Importas / <i>Imports</i>	362,7	481,0	655,2
Balansas / <i>Balance</i>	342,3	481,4	179,4
iš jų: / <i>of which:</i>			
NVS / CIS			
eksportas / <i>exports</i>	426,2	671,9	689,3
importas / <i>imports</i>	157,5	223,6	249,1
balansas / <i>balance</i>	268,8	448,3	440,2
JAV / USA			
eksportas / <i>exports</i>	193,9	158,1	63,0
importas / <i>imports</i>	30,4	44,6	56,8
balansas / <i>balance</i>	163,5	113,5	6,2
Kitos šalys / Other countries			
eksportas / <i>exports</i>	84,9	132,4	82,3
importas / <i>imports</i>	174,8	212,8	349,3
balansas / <i>balance</i>	-89,9	-80,4	-267,0

* Naujosios narės įstojo į ES 2004 m. gegužės 1 d. / *New EU member countries since May 1, 2004.*

2004 metais 70 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo sudarė importas iš Vokietijos (394 mln. Lt, arba 13 proc.), Lenkijos (atitinkamai 320 mln. Lt, arba 11 proc.), Nyderlandų (229 mln. Lt, 10 proc.), Latvijos (275 mln. Lt, 9,4 proc.), Estijos (229 mln. Lt, 7,8 proc.), Danijos (170 mln. Lt, 5,8 proc.), Rusijos (108 mln. Lt, 3,7 proc.), Ispanijos (98 mln. Lt, 3,3 proc.), Ukrainos (89 mln. Lt, 3,0 proc.), Prancūzijos (87,7 mln. Lt, 3,0 proc.). Iš Vokietijos daugiausia buvo importuota sojų pupelių aliejaus, kavos, įvairių maisto produktų (specialios medicininės paskirties cukrų sirupų, mišinių ir kt.). 2004 metais 13 proc. viso importo iš Lenkijos sudarė kiauliena. Iš Lenkijos taip pat buvo importuojama kava, obuoliai, įvairūs maisto produktai (specialios medicininės paskirties cukrų sirupai, mišiniai ir kt.). Iš Nyderlandų į Lietuvą daugiausia buvo importuota paukštienos, sojų išspaudų, citrusinių vaisių. Daugiau kaip pusė vaisių ir riešutų buvo importuota iš Nyderlandų (19 proc.), Lenkijos (9,9 proc.), Italijos (8,6 proc.), Ispanijos (7,9 proc.), Ekvadoro (6,5 proc.).

2004 metais didžiausia žemės ūkio ir maisto produktų užsienio prekybos apyvarta buvo su Vokietija (795 mln. Lt), Latvija (777 mln. Lt), Rusija (483 mln. Lt), Estija (474 mln. Lt), Nyderlandais (421 mln. Lt), Lenkija (402 mln. Lt). Prekybos su šiomis šalimis vertė sudarė 57 proc. visos 2004 metų užsienio prekybos vertės.

Summary

The accession into the European Union had a significant influence on Lithuania's foreign trade. In 2004 compared to 2003 the exports of Lithuanian origin agricultural and food products increased by 1,24 times and the imports by 1,23 times. As a result, the former negative balance decreased and accounted for – 11,4 million Litas. The exports to EU-15 and new member countries augmented by 1,5 times, but the exports to third countries made up 90 per cent of the 2003 level. The increase of imports from EU-15 and new member countries was less, i. e. 1,1 and 1,4 times, respectively. In 2004 the largest turnover of foreign trade in agricultural and food products was with Germany, Latvia, Estonia, Netherlands, Poland. The value of trade with these countries made up 57 per cent in the value of total foreign trade in 2004.

GALVIJININKYSTĖS PERSPEKTYVOS LIETUVOJE *THE PROSPECTS FOR CATTLE REARING IN LITHUANIA*

Albertas Gapšys

Vienas iš svarbių pasiekimų derybose su Europos Komisija dėl žemės ūkio – karvių žindinių skaičiaus kvota – 47232. Tai atvėrė galimybes daugeliui ūkių pasukti savo verslą mėsinės galvijininkystės keliu. Žinant, kad derybų metu Lietuvoje mėsinių galvijų buvo labai nedaug, per artimiausius dvejus metus šią kvotą pasiekti nebus lengva. Tačiau tai vienintelė

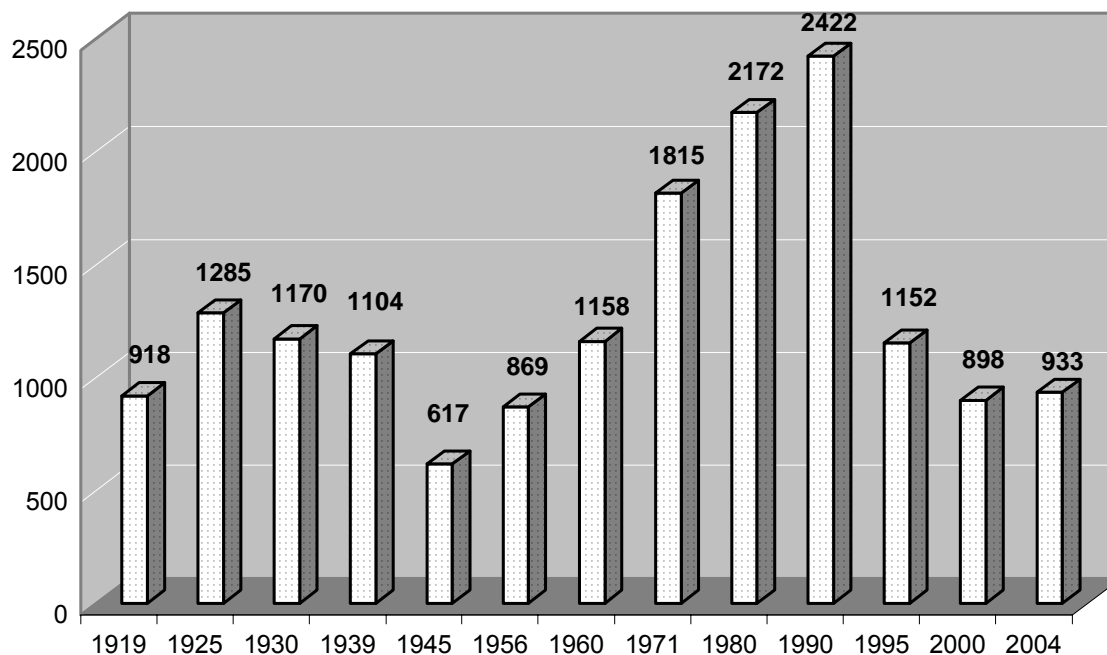
galimybė plėtoti mėsinės galvijininkystės verslą kaime.

Šio straipsnio tikslas – supažindinti su šio verslo pasiekimais ir galima plėtra Lietuvoje, situacija kai kuriose ES šalyse.

Lietuvoje mėsos ūkis yra viena iš prioritetinių žemės ūkio šakų, o galvijininkystė – pagrindinė ir svarbiausia gyvulininkystės šaka.

Tinkamos gamtinės sąlygos ir gyvulių auginimo tradicijos – pagrindinės prielaidos galvijininkystei plėtoti. Jau tarpukario Lietuvoje žemdirbiai auginė daugiau nei milijoną galvijų. Ilgą laiką buvo plėtojama pieninė arba pieninė ir mėsinė galvijininkystė. Tik 1995 metais į šalį buvo įvežti pirmieji mėsiniai galvijai.

2004 metais Lietuvoje buvo laikoma apie 1 mln. galvijų, iš jų 480 tūkst. karvių. Mėsinių veislių galvijų ir mišrūnų buvo tik apie 81 tūkst. Mėsinių galvijų struktūroje grynaveislių – 5 proc.

1 pav. Galvijų skaičius Lietuvoje 1919–2004 metais, tūkst.
Figure 1. Number of cattle in Lithuania in 1919–2004, thou. heads

1 lentelė / Table 1

Mėsinių galvijų struktūra 2005 m. sausio 1 d., vnt.
Structure of beef cattle as of January 2005, heads

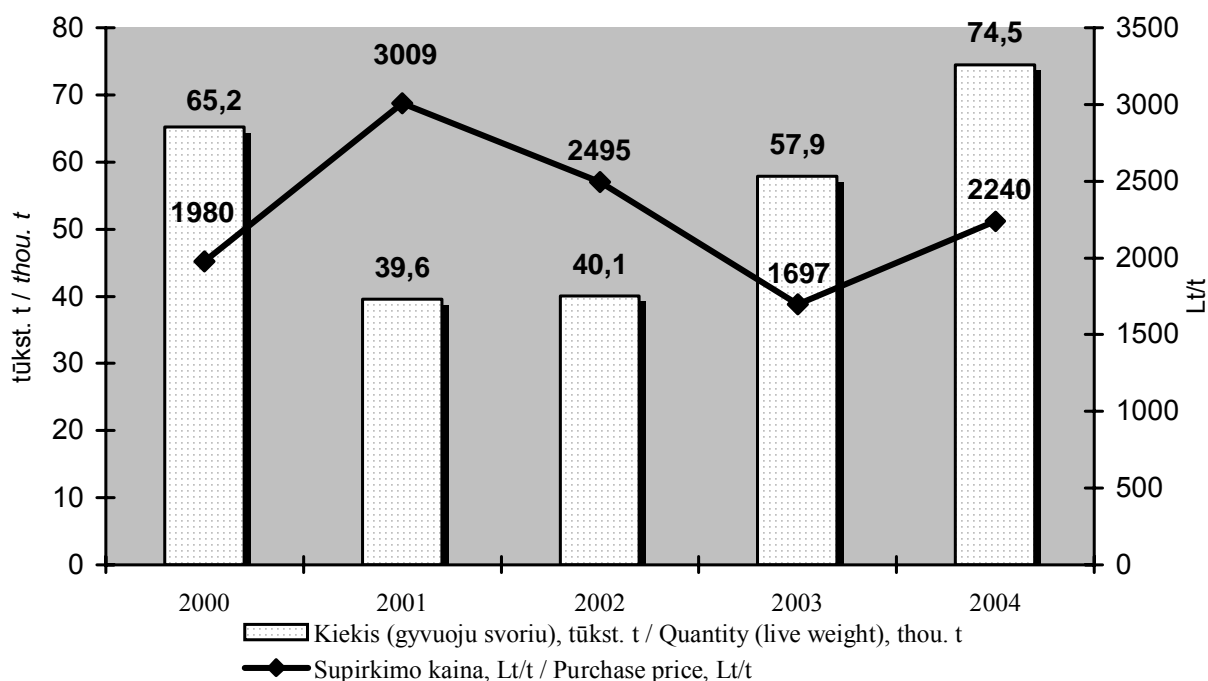
Galvijai / Cattle	Grynaveisliai Pedigree	Mišrūnai Crossbreed	Iš viso Total	Proc. nuo visų tos rū- šies galvijų % of total number of cattle kind
Karvės žindėnės / Suckler cows	858	3918	4776	1,0
Telyčios / Heifers	1335	25276	26611	–
Galvijų priauglis / Cattle youngsters	1824	47902	49726	11,7
Iš viso / Total	4017	77096	81113	8,7

Daugiausia auginami Lietuvos juodmargių (70 proc.) ir Lietuvos žaliųjų (25 proc.) veislių galvijai. Jų prieauglis mėsos gamybai mažiau tinkamas dėl jų lėtesnio augimo ir mėsos kokybės. Vidutinis svoris beveik trečdaliu mažesnis už Vakarų Europoje skerdžiamų to paties amžiaus mėsinų galvijų svorį. Skiriasi ir mėsos išeiga. Tai pagrindinės priežastys, kodėl skiriasi galvijų supirkimo kainos Europos šalyse ir Lietuvoje.

Galvijų spongiforminės encefalopatijos (GSE) bei snukio ir nagų (skrepi) ligos ES šalyse lėmė galvijienos gamybos bei jautienos vartojimo mažėjimą ir Lietuvoje. Mažėjo ne tik supirkimo kiekiai, bet ir kainos. Dėl šios priežasties 2001 metais galvijų banda buvo sumažėjusi net iki 748 tūkst. Tačiau išaiškėjus, kad Lietuvoje nebuvo GSE ligos atvejų ir jautieną vartoti saugu, galvijų banda per 2003–2004 metus išaugo daugiau kaip trečdaliu, o supirkimai – beveik dvigubai.

Nors 2003 metais galvijų supirkimo kainos nebuvo didelės, tačiau tiesioginės išmokos, kurias Žemės ūkio ministerija mokėjo galvijų augintojams iš Kaimo rėmimo programos, iš dalies sumažino galvijų augintojų nuostolius. Už 2003 metais paskerstus galvijus buvo išmokėti 7 mln. Lt, už karves žindenes – 783 tūkst. Lt, o už 2004 metais laikytus galvijus bus išmokėta atitinkamai 37,8 ir 14,3 mln. Lt. Taigi 1-ai tonai galvijienos (gyvuoju svoriu) tenka apie 700 Lt papildoma išmoka. Skaičiavimai rodo, kad esant dabartinėms galvijų supirkimo kainoms bei tiesioginėms išmokoms už bulių auginimą, skerdimą bei karves žindenes, galima pelningai auginti galvijus mėsai. Tiesioginės išmokos kasmet didės.

Iki įstojimo į ES Lietuvos galvijų rinka buvo ribota. Dėl labai žemų supirkimo kainų jautiena nebuvo importuojama, o eksportas dėl nepakankamos mėsos kokybės ir muitų bei kitų apribojimų buvo nedidelis (7–10 proc.).

2 pav. Galvijų supirkimas ir vidutinės kainos 2000–2004 metais
 Figure 2. Cattle purchased and average purchase price in 2000–2004

Skerdienos eksportas pagal rūšis 2001–2004 metais, tūkst. t
The exports of meat by kind in 2001–2004, carcass weight, thou. t

Mėsos rūšis / Kind of meat	2001	2002	2003	2004
Mėsa, iš viso / Meat, total	5,2	7,1	10,5	17,3
iš jos: / of which:				
jautiena / beef	3,1	3,0	4,9	9,9
kiauliena / pork	0,7	1,9	2,1	0,9
paukštiena / poultry	1,2	2,1	3,2	5,8

Dabar Lietuvos galvijų augintojai ir mėsos perdirbėjai konkuruoja bendrojoje ES rinkoje, tačiau mūsų pieninių galvijų mėsos kainos yra daug mažesnės (apie 65 proc.) už ES kainas. ES šalių mėsos suvartojimo ir apsirūpinimo jautiena lygis skatina mūsų galvijų augintojus ir per-

dirbėjus galvoti apie jautienos eksportą, nes kai kurios šalys (Graikija, Italija, Švedija) nėra pakankamai apsirūpinusios jautiena, todėl importuoja ją iš kitur. Be to, Baltijos šalyse mėsos suvartojama daug mažiau nei vidutiniškai ES.

Apsirūpinimas jautiena ir jos vartojimas kai kuriose ES šalyse 2003 metais
Self-sufficiency levels and consumption of beef in certain EU countries in 2003

Šalys / Countries	Mėsos vartojimas 1 gyventojui Consumption of meat per capita			Apsirūpinimas jautiena, proc. Self-sufficiency level, %
	iš viso, kg total, kg	jautienos / beef		
		kg	%	
Danija / Denmark	109,6	29,0	26,5	95
Prancūzija / France	106,9	27,1	25,4	114
Italija / Italy	93,9	25,1	26,7	62
Švedija / Sweden	80,6	24,3	30,1	65
Airija / Ireland	106,6	20,7	19,4	717
Jungtinė Karalystė / UK	80,5	20,0	24,8	58
Nyderlandai / Netherlands	97,1	19,1	19,7	114
Suomija / Finland	70,1	18,0	25,7	100
Graikija / Greece	82,5	17,5	21,2	27
Ispanija / Spain	138,5	16,5	11,9	99
Portugalija / Portugal	102,3	15,6	15,2	64
Vokietija / Germany	90,7	12,8	14,1	123
ES-15 / EU-15	97,6	20,0	20,5	98
Estija* / Estonia*	64,7	13,3	20,6	94
Lietuva / Lithuania	59,0	10,0	16,9	113
Latvija* / Latvia*	45,9	8,0	17,4	84
Lenkija* / Poland*	73,3	5,9	8,0	123

* 2002 m.

Galvijienos kokybės įvertinimas pagal SEUROP sistemą 2003 metais
Evaluation of beef quality according to SEUROP system in 2003

Skerdenų kategorija <i>Category of carcasses</i>	Paskersta galvijų <i>Cattle slaughtered</i>		Įvertinta pagal raumeninumą <i>Conformation</i>			Įvertinta pagal riebalingumą <i>Adiposity (fatness)</i>		
	vnt. <i>heads</i>	%	klasė <i>class</i>	vnt. <i>heads</i>	%	klasė / <i>class</i>	vnt. <i>heads</i>	%
A (buliai ≤ 2 m. / <i>bulls ≤ 2 years</i>)	53919	54	S	–	–	1 labai žema <i>very low</i>	29476	30
B (buliai > 2 m. / <i>bulls > 2 years</i>)	1798	2	E	3	–	2 žema <i>low</i>	53494	53
C (kastratai <i>bullocks</i>)	4	–	U	88	–	3 vidutinė <i>average</i>	14306	14
D (karvės <i>cows</i>)	20959	21	R	6014	6	4 aukšta <i>high</i>	2689	2,8
E (telyčios <i>heifers</i>)	23503	23	O	57589	58	5 labai aukšta <i>very high</i>	218	0,2
			P	36489	36			
Iš viso / Total	100183			100183			100183	

Daugiausia jautienos suvartoja danai, prancūzai ir italai, o Lietuvoje jos vartojimas nors ir didėja, bet yra dar gana žemas, palyginti su ES vidurkiu. Nuo šalies apsirūpinimo lygio priklauso eksporto ir importo tendencijos. Lietuvai įstojus į ES, vieni pirmųjų jautienos pirkėjų buvo italai, graikai, ispanai.

Didėjantis Lietuvos gyventojų vartojimo lygis, augančios galvijų supirkimo kainos bei tiesioginių išmokų taikymas ūkio pajamoms palaikyti yra pagrindinės prielaidos galvijininkystei plėtoti. Šiam procesui užtikrinti ir konkurencingiems ūkiams sukurti pirmiausia būtina gerinti veislininkystės darbą, didinti mėsinų galvijų bandas.

2003 metais ištyrus 100183 galvijų skerdenas (61,5 proc. visų 2003 m. supirktų galvijų skaičiaus), nustatyta, kad jų kokybė yra palyginti žema: R klasės – 6 proc., O klasės – 58 proc., P klasės – 36 proc. ES vyrauja U ir R klasių galvijų skerdenos. Vokietijoje 2003 me-

tais U klasės skerdenos sudarė 19,4 proc., R – 28,5 proc. ir O – 37,6 proc. Esant tokiam mėsos kokybės skirtumui, konkuruoti labai sunku.

Pagal skerdenų klases nustatomos ir supirkimo kainos. Tačiau Lietuvoje pagal šią kokybės vertinimo sistemą nusistovėjusios kainų metodikos nėra. Tuo pačiu metu vienur už O klasės skerdeną mokama daugiau nei kitur už R. Didžiausias užfiksuotas kainų skirtumas tarp R ir O klasių – apie 11 proc. Pavyzdžiui, Vokietijoje šis skirtumas sudaro apie 17 proc. Mėsinių galvijų skerdenų kokybės rodikliai daug aukštesni nei pieninių, todėl pirmųjų kainos nuo pieninių skirsis 30–50 proc.

Nepakeitus auginamų galvijų veislių, gerų rezultatų nepasieksime. Per 2004 metus į šalį buvo įvežta tik apie 470 mėsinų veislių telyčių, karvių ir bulių. Dalis jų pirkimo išlaidų buvo kompensuota. Ši paramos forma bus taikoma ir ateityje, tačiau norinčių ja pasinaudoti dar yra nedaug.

Galvijų auginančių ūkių skaičius ir dydis 2000–2003 metais
Number of cattle farms and cattle in 2000–2003

Grupės pagal galvijų skaičių <i>Groups by number of cattle</i>	2000-10-01		2001-10-01		2002-10-01		2003-06-01	
	ūkių <i>farms</i>	galvijų <i>cattle</i>	ūkių <i>farms</i>	galvijų <i>cattle</i>	ūkių <i>farms</i>	galvijų <i>cattle</i>	ūkių <i>farms</i>	galvijų <i>cattle</i>
1–2	148355	216576	140785	205069	126556	184655	113709	165900
3–9	72338	321850	69082	301995	70662	308835	82396	378600
10–19	4241	52448	4488	55928	6270	79354	10672	137400
20–29	490	11185	547	12507	868	20093	1784	41800
30–49	261	9150	308	11095	480	17552	904	33300
≥50	347	122578	346	110113	442	121580	628	138400
Iš viso / Total	226032	733787	215556	696707	205278	732069	210093	895400

Lietuvoje didžioji galvijų dalis (87 proc.) yra laikoma ūkininkų ir kitų gyventojų ūkiuose. Beveik visi ūkiai yra nedideli (vidutiniškai 4,5 galvijo) ir daugiausia orientuoti į pieno gamybą.

2000–2003 metais smulkių ūkių skaičius mažėjo, stambesnių didėjo. Per 2000–2003 metus ūkininkų ūkių, laikančių daugiau kaip 10 galvijų, skaičius padidėjo 8,6 tūkst. Ūkių, laikančių iki 10 galvijų, skaičius per minėtus metus sumažėjo 24,6 tūkst. Tik 269 šalies ūkiai turi daugiau kaip 100 galvijų.

ES stambiausi ūkiai yra Danijoje ir Anglijoje, kur daugiau nei 70 proc. ūkių laiko per 100 galvijų. Vakarų Europos šalyse mėsinių galvijų dalis bandos struktūroje siekia 20–25 proc. Daugiausia grynaveislių mėsinių galvijų auginama Prancūzijoje. Mėsine galvijininkystėje besiverčiantys prancūzų ūkininkai laiko mažiausiai 80 mėsinių galvijų.

Pieninių veislių galvijų realizavimas mėšai dėl nedidelio jų skaičiaus ir ilgo auginimo laikotarpio negali užtikrinti didesnių pajamų. Pie-

no kvotos ir karvių pieningumo didėjimas artimiausiu metu privers galvijų augintojus imtis mėsinės galvijininkystės verslo. Mėsinė galvijininkystė aktyviau pradėta plėtoti Šilalės, Šilutės, Alytaus, Vilkaviškio ir Tauragės rajonuose, tačiau iš esmės šis verslas apsimoka visose mažai derlingose žemėse. Lietuvoje laikoma 4,7 tūkst. karvių žindenių, nors pagal ES kvotą galima laikyti ir kasmet gauti išmokas (daugiau nei 25 mln. Lt) už 47 tūkst. Lengviausia šio verslo imtis jau laikantiems karvių bandas, o norintiems pradėti reikėtų pasinaudoti ir ES struktūrinių fondų parama.

Nepakankami bendradarbiavimo ryšiai tarp galvijų augintojų ir mėsos perdirbėjų formuoja nestabilią rinkos situaciją, kuria ima naudotis kitų valstybių verslininkai. Vokiečių, ispanų ir olandų galvijų augintojų tarpininkai, naudodamiesi rinkos situacija Lietuvoje, gana nebrangiai nori supirkti iš mūsų augintojų geresnės kokybės veršelius, kuriuos užauginę per trumpesnį laiką gauna nemažą pelną (Vokietijoje 80 kg veršelis kainuoja 1200 Lt, o Lietuvoje –

keturis kartus pigiau). Pagal Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenis 2004 metais tokių veršelių (iki 6 mėn. amžiaus) eksportuota 4,3 proc. Dauguma galvijų augintojų supranta, kad šitaip parduodami veršelius daugiau praranda, nei turėtų pelno juos užauginę. Lietuvos mėsos skerdyklos bei perdirbimo įmonės 2004 metais taip pat supirko 10 proc. mažiau veršelių nei 2003-iaisiais.

Ekonominiai skaičiavimai, pateikiami 3 priede, rodo, kad mažesnio svorio galvijų realizavimas dėl dabartinių supirkimo kainų yra mažiau pelningas, o kartais net nuostolingas. Kaip tik didžiausio efekto galima tikėtis realizuojant didesnio svorio galvijus. Jei būtų realizuojami 500 kg svorio buliai, tai už 1 t gyvojo svorio būtų gaunama 632 Lt pelno, o realizuojant 150 kg veršelius – 1377 Lt nuostolio.

Nors Lietuvoje ir ateityje pieninė galvijininkystė išliks pagrindinė gyvulininkystės šaka, tačiau dabartiniu metu ES remiama ir pas mus atsirandanti mėsinė galvijininkystė užims svarbią vietą žemės ūkyje. Dėl didėjančio karvių pieningumo mažės karvių skaičius, o pieno kvotos privers galvijų augintojus imtis mėsinės galvijininkystės verslo. Mėsinių galvijų ūkių plėtra nėra tokia greita kaip tikėtasi, tačiau dabartiniu metu dėl tiesioginių išmokų taikymo ji pakankamai pelninga. Šis verslas turi palyginti geras eksporto galimybes ir yra vertinamas ES.

Literatūra

1. Kontroliuojamų karvių bandų produktyvumo 2002–2003 metų apyskaita. – V., 2004.
2. Lietuvos žemės ūkis 2003 m. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2004.
3. Lietuvos žemės ūkis 2003 m. Ekonominė apžvalga. – V.: Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas, 2004.

4. Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2004 m. gruodžio mėn. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2005.

5. Lietuvos žemės ūkio integracijos į Europos Sąjungą aktualijos. – V.: Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas, 2002.

6. FAOSTAT Database Collections.

7. Vieh und Fleisch. Deutschland. Europäische Union. Weltmarkt. Marktbilanz, 2004.

8. <http://www.vic.lt>

Summary

Although cattle rearing in Lithuania have old traditions, beef cattle breeding as a business is still developing. At present about 1 million of cattle are raised in Lithuania, of which only 81 thousand are of beef breeds or crossbreeds. Suckler cows make up only 10 per cent of the EU quota. Dairy husbandry and in future will remain as a key branch of animal husbandry. Milk quotas, higher productivity of cows, suckler cow premium, slaughter premium and state support to purchase pedigree cattle should encourage farmers to start beef cattle breeding.

To start beef cattle farm it is necessary rather large investment, therefore, development of such farms is not as fast as it was expected. The calculations show that at present levels of prices of cattle purchase, bull premium, slaughter premium and suckler cow premium a business of beef cattle breeding is profitable. Direct payments will grow gradually up until 2013.

To keep beef cattle husbandry on the same level as it is in EU countries, it is necessary to change present cattle stock to cattle of better breeds and to increase concentration of cattle in farms.

ŽEMĖS ŪKIO EKONOMINIŲ SĄSKAITŲ NAUDOJIMAS
ŽEMĖS ŪKIO VERSLO PAJAMOMS VERTINTI
EVALUATION OF AGRICULTURAL INCOME ON A BASIS
OF ECONOMIC ACCOUNTS FOR AGRICULTURE

Vaida Šapolaitė

Europos Bendrijos Statistikos tarnyba 1964 metais pradėjo skelbti žemės ūkio ekonomines sąskaitas (ŽŪES). Ilgą laiką koncepcijos, apibrėžimai ir taisyklės įvairiose šalyse buvo nevienodos. Europos valstybės ŽŪES sudarinėjo ir teikė Eurostatui geranorišku susitarimu. Tik 2004 metais buvo priimtas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EC) Nr. 138/2004, apibrėžiantis ŽŪES sudarymą.

Pagrindinė ŽŪES paskirtis – analizuoti žemės ūkio produkcijos gamybą, sukurtą pridėtinę

vertę ir apskaičiuoti žemės ūkio verslo pajamas. Jos yra naudojamos nacionalinėms sąskaitoms sudaryti ir atitinka pastarųjų struktūrą, jų sudarymo taisyklės ir metodus.

Kadangi ŽŪES yra Europos mastu standartizuota informacijos sistema ir jos rodiklių skaičiavimo metodika yra vienoda, ja remiantis galima vertinti Europos šalių žemės ūkio subjektų veiklos būklę, jos konkurencingumą, lyginti šalių duomenys.

1 lentelė / Table 1

Pagrindiniai žemės ūkio ir su juo susijusios veiklos rodikliai 2000–2004 metais
Main indicators of the agricultural industry in 2000–2004

Rodikliai / Indicators	2000	2001	2002	2003	2004*
Žemės ūkio ir jį aptarnaujančios veiklos dalis šalies bendrojoje pridėtinėje vertėje, proc. <i>Share of the agricultural industry in total Gross Value Added, %</i>	7,1	6,4	6,4	5,5	5,1
Žemės ūkio pridėtinė vertė, palyginti su ankstesniais metais, proc. <i>Changes in agricultural Gross Value Added, compared to the previous year, %</i>	5,4	-5,4	8,1	2,4	0,2
Darbuotojų skaičius žemės ūkyje ir jį aptarnaujančioje veikloje, tūkst. <i>Number of employees engaged in the agricultural industry, thou</i>	245,7	221,0	242,0	247,3	218,2
jų dalis bendrame užimtų gyventojų skaičiuje, proc. <i>share in total number of employees, %</i>	17,6	16,3	17,2	17,2	15,2
Vidutinis sąlyginių darbuotojų skaičius, tūkst. <i>Number of average working units, thou</i>	186,7	170,8	180,6	185,1	170

* Išankstiniai duomenys / Provisional data.

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV Nacionalinių sąskaitų duomenys.

Šio straipsnio tikslas – apžvelgti Lietuvos 2004 metų ŽŪES išankstinius rezultatus, palyginti juos su ES šalių rezultatais.

Pastaraisiais metais žemės ūkio produkcijos gamybos lyginamoji reikšmė Lietuvos ekonomikoje mažėjo, bet žemės ūkis tebėra strateginiu ir socialiniu požiūriu svarbus ūkio sektorius (septintasis pagal dydį). 2004 metais (išankstiniais skaičiavimais) žemės ūkyje buvo pagaminta 5,1 proc. bendrosios pridėtinės vertės, jame darbo turėjo 15,2 proc. darbuotojų.

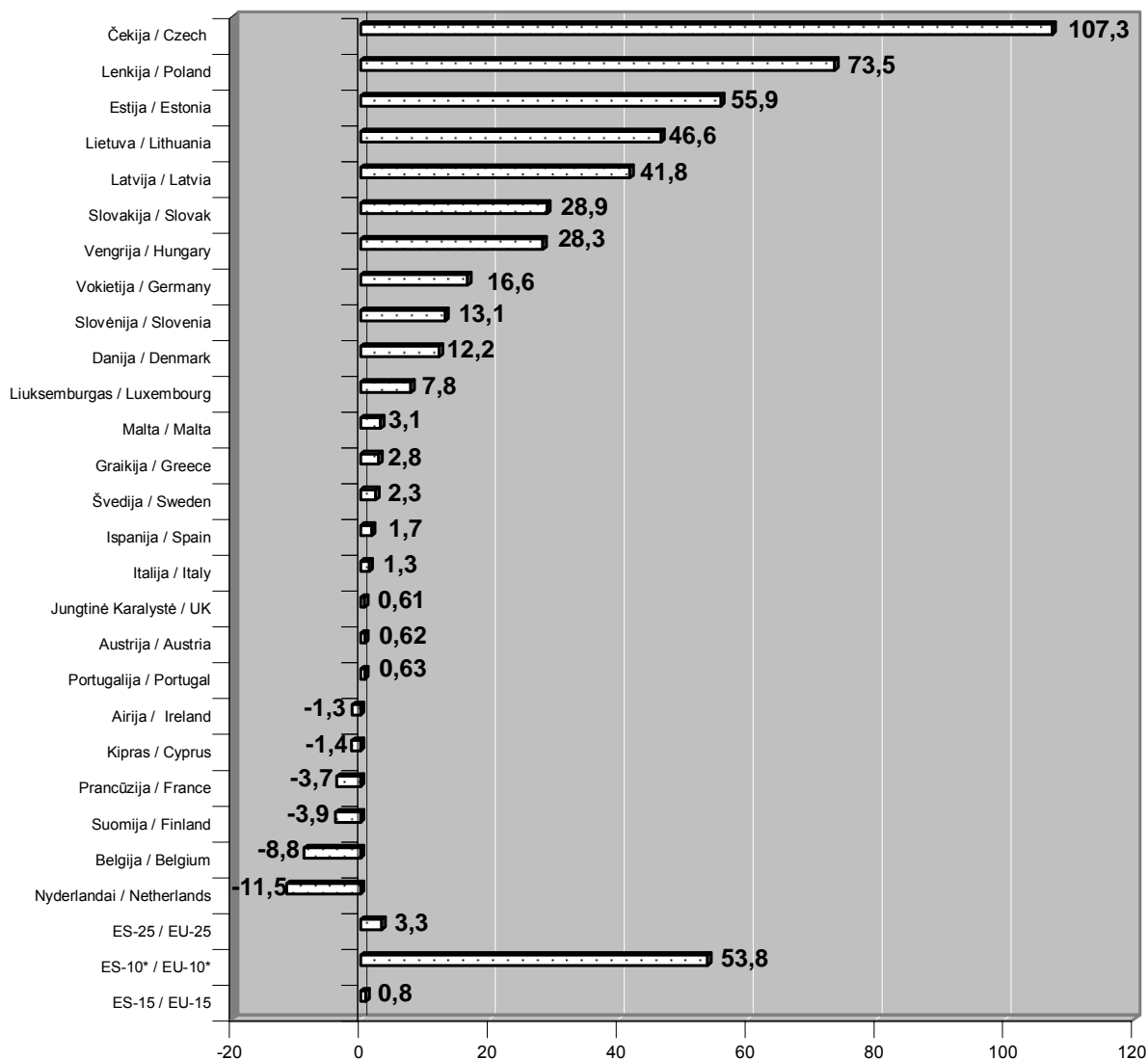
Išankstiniais vertinimais, žemės ūkio produkcija bazinėmis kainomis 2004 metais, palyginti su 2003-iaisiais, padidėjo 11,4 proc.: augalininkystės – 15,4 proc., gyvulininkystės – 5,8 proc. Tačiau, vertinant palyginamosiomis

2000 metų kainomis, 2004 metais augalininkystės produkcijos apimtis, palyginti su 2003-iaisiais, sumažėjo 1,7 proc. (sumažėjo beveik visų žemės ūkio augalų derlingumas). Augalininkystės produkcijos vertės augimą lėmė 7,6 karto padidėjusios tiesioginės išmokos (jos pagal ŽŪES metodiką įtraukiamos į produkcijos vertę) bei aukštesnės kai kurių žemės ūkio produktų supirkimo kainos: rapsų – 13,6 proc., bulvių – 62 proc., vaisių – 6,9 proc. Gyvulininkystės produkcijos vertės augimą lėmė produkcijos apimties augimas (7,7 proc.). Subsidijos bei tiesioginės išmokos už produktus padidėjo 2,2 karto, tačiau supirkimo kainos sumažėjo 5,7 proc.: kiaulių – 18 proc., kiaušinių – 23 proc., paukštienos – 31 proc.

2 lentelė / Table 2

Žemės ūkio ekonominių sąskaitų agreguoti duomenys 2000–2004 metais, mln. Lt
Aggregated data of economic accounts for agriculture in 2000–2004, in mill. Lit

Rodikliai / Indicators	2000	2001	2002	2003	2004	2004, palyginti su compared to 2003, %
Žemės ūkio produkcija <i>Agricultural output</i>	4188,0	4094,2	3977,4	4135,5	4605,9	111,4
augalininkystė / <i>crop output</i>	2329,7	2027,5	2102,7	2411,6	2783,5	115,4
gyvulininkystė / <i>animal output</i>	1797,8	2019,8	1843,3	1691,3	1789,8	105,8
aptarnaujanti veikla <i>agricultural services</i>	60,5	46,9	31,4	32,6	32,6	100,0
Papildoma veikla <i>Non-agricultural activity</i>	61,2	62,6	58,5	74,4	74,4	100,0
Žemės ūkio sektoriaus ir papildomos veiklos produkcija <i>Output of the agricultural industry</i>	4249,2	4156,8	4035,9	4209,9	4680,3	111,2
Tarpinis vartojimas <i>Intermediate consumption</i>	2747,6	2860,6	2808,4	2758,0	2780,5	100,8
Bendroji pridėtinė vertė <i>Gross value added</i>	1501,6	1296,2	1227,5	1451,9	1899,8	130,9
Grynoji pridėtinė vertė <i>Factor income</i>	1022,9	857,7	802,3	978,9	1460,3	149,2
Grynosios verslo pajamos <i>Entrepreneurial income</i>	665,7	553,2	468,1	498,4	939,6	188,5

1 pav. ES šalių žemės ūkio verslo realiosios pajamos 2004 metais, palyginti su 2003 metais, proc.

Figure 1. Agricultural income in EU-25, 2004 compared to 2003, in per cent

* Naujosios šalys narės / new member state.

Išankstiniais skaičiavimais, bendroji pridėtinė vertė 2004 metais sudarė 1899,8 mln. Lt ir, palyginti su 2003-iaisiais, padidėjo 31 proc. Grynoji pridėtinė vertė (iš bendrosios pridėtinės vertės atėmus pagrindinio kapitalo nusidėvėjimą, mokesčius ir pridėjus kitas subsidijas gamybai), palyginti su 2003-iaisiais, padidėjo

49 proc. Gautas grynosios žemės ūkio verslo pajamos (iš grynosios pridėtinės vertės atėmus samdomų darbuotojų darbo užmokestį, sumokėtą nuomą ir palūkanas bei pridėjus gautas palūkanas) sudarė 939,6 mln. Lt ir, palyginti su 2003-iaisiais, buvo 88,5 proc. didesnės.

ES šalims palyginti grynoji pridėtinė vertė yra perskaičiuojama taikant kainų indeksą (defliatorių), ir gaunamos realiosios žemės ūkio verslo pajamos. Išankstiniais Eurostato skaičiais, 25-kių ES šalių žemės ūkio veiklos subjektų 2004 metų pajamos, palyginti su 2003-aisiais, padidėjo 3,3 proc., o 2003 metų, palyginti su 2002-aisiais, – 1,5 proc. Ši augimą lėmė naujų ES šalių žemės ūkio subjektų išaugusios pajamos – 53,8 proc., o ES šalių senbuvių

– 0,8 proc. Žemės ūkio subjektų pajamos sparčiausiai didėjo Čekijoje – 2 kartus, Lenkijoje – 73,5 proc., Estijoje – 55,9 proc., Lietuvoje – 46,6 proc., Latvijoje – 41,8 proc., Slovakijoje – 28,9 proc., Vengrijoje – 28,3 proc.

2004 metais Lietuvos žemdirbių subsidijos sudarė daugiau kaip 600 mln. Lt, palyginti su 2003-aisiais, – 5,2 karto daugiau. Latvijoje subsidijos padidėjo 2,7 karto, Estijoje – 3,2 karto.

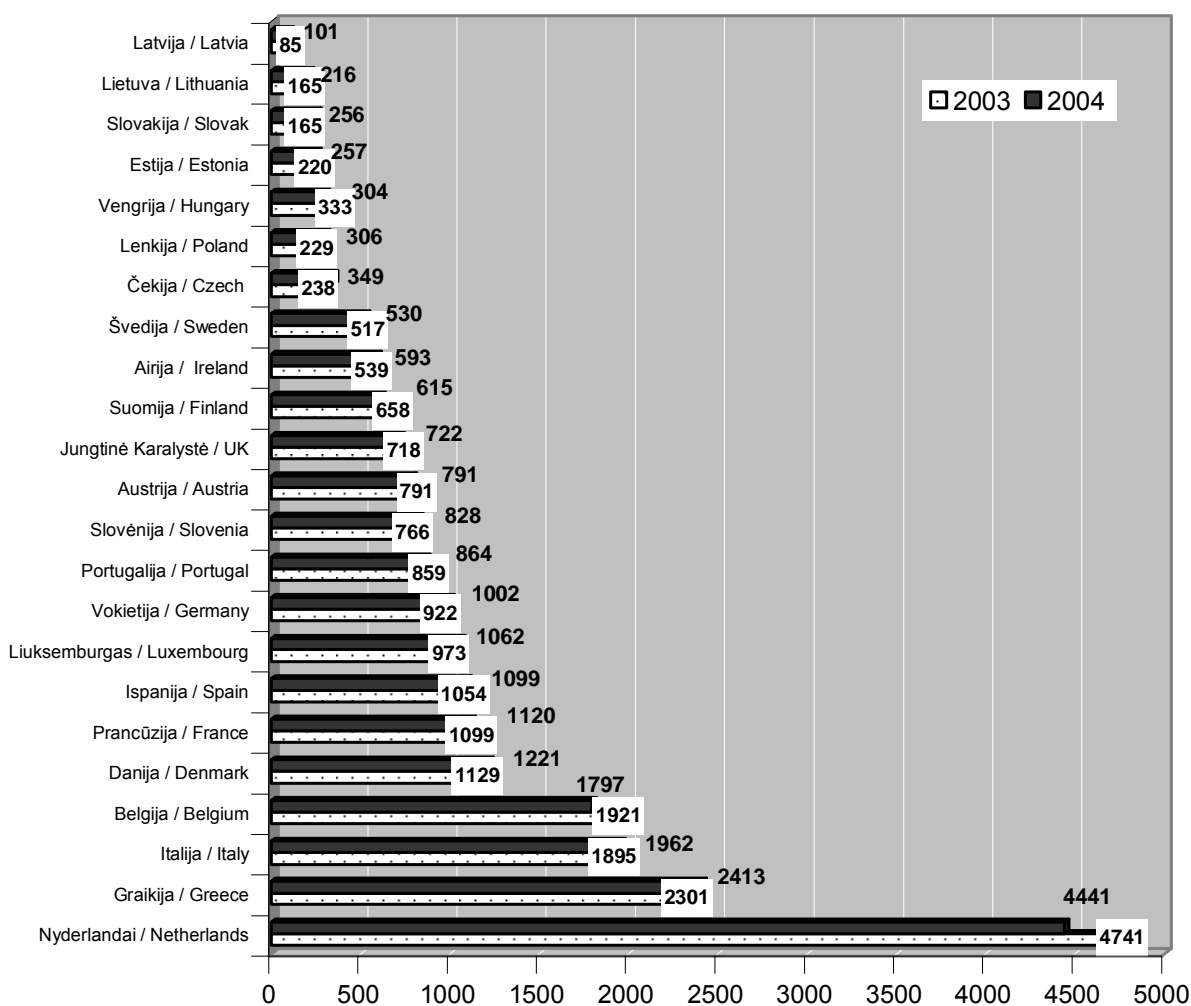
3 lentelė / Table 3

Bendroji žemės ūkio produkcija 1 ha ŽŪN 2003 ir 2004 metais, eurais
Gross agricultural output per 1 ha of UAA in 2003–2004, EUR

Šalis / Country	Bendroji žemės ūkio produkcija Gross agricultural output		2004, palyginti su compared to 2003 %
	2003	2004	
Airija / Ireland	1338,2	1361,8	1,8
Austrija / Austria	1678,6	1706,6	1,7
Belgija / Belgium	4895,9	4770,5	-2,6
Čekija / Czech Republic	808,7	1013,5	25,3
Danija / Denmark	3036,1	3148,4	3,7
Jungtinė Karalystė / UK	1499,6	1548,4	3,3
Estija / Estonia	542,9	601,1	10,7
Graikija / Greece	3194,0	3386,3	6,0
Ispanija / Spain	1670,1	1693,5	1,4
Italija / Italy	2853,5	2976,2	4,3
Latvija / Latvia	227,1	262,4	15,5
Lenkija / Poland	641,6	746,4	16,3
Lietuva / Lithuania	479,6	533,0	11,1
Liuksemburgas / Luxembourg	2079,7	2161,7	3,9
Nyderlandai / Netherlands	10373,9	10113,3	-2,5
Portugalija / Portugal	1609,0	1646,0	2,3
Prancūzija / France	2299,2	2354,6	2,4
Slovakija / Slovak Republic	664,7	757,2	13,9
Slovėnija / Slovenia	1870,7	1974,1	5,5
Suomija / Finland	1873,9	1834,6	-2,1
Švedija / Sweden	1569,8	1588,5	1,2
Vengrija / Hungary	952,2	1040,3	9,3
Vokietija / Germany	2365,7	2535,9	7,2

Pagal bendrosios žemės ūkio produkcijos ir pridėtinės vertės, tenkančios 1 ha žemės ūkio naudmenų, rodiklius galima nustatyti šalies žemės ūkio veiklos intensyvumą. 2004 metais pagal abu šiuos rodiklius pirmavo Nyderlandai – žemės ūkio produkcija sudarė 10113 eurų/ha, pridėtinė vertė – 4441 eura/ha. Nyderlandai yra

pagrindinė sodinukų ir gėlių, bulvių auginimo šalis. Antroje vietoje pagal pridėtinės vertės rodiklį buvo Graikija (2413 eurų/ha), ji yra viena iš pagrindinių šalių, gaminanti alyvuogių aliejų, auginanti avis ir ožkas. Toliauėjo Italija (1962 eurai/ha), kuri pirmauja daržovių, vaisių, vyno, alyvuogių aliejaus, galvijienos gamyboje.

2 pav. Bendroji pridėtinė vertė 1 ha ŽŪN 2003 ir 2004 metais, eurai
 Figure 2. Gross value added per 1 ha of UAA in 2003–2004, EUR

Bendroji žemės ūkio produkcija ir pridėtinė vertė, tenkanti 1 ha žemės ūkio naudmenų, naujosiose ES šalyse narėse, palyginti su senbuvėmis, yra nedidelė. 2004 metais prasčiausi buvo Latvijos rodikliai – žemės ūkio produkcija – 262 eurai/ha, pridėtinė vertė – 101 euras/ha,

Lietuvos – atitinkamai 533 ir 216 eurų/ha, geriausi yra Slovėnijos – 1871 ir 766 eurai/ha. Pastaroji lygiuojasi į senbuvės ES šalis ir aplenkia Austriją, Jungtinę Karalystę, Suomiją, Airiją ir Švediją (2 pav.).

4 lentelė / Table 4

Bendrosios žemės ūkio produkcijos struktūra 2004 metais, proc.
Structure of gross agricultural output in 2004, per cent

Produktai / Products	Lyginamasis svoris Percentage		Pagrindinių šalių gamintojų dalis ES-25 produkcijos gamyboje Share of major producer countries in the total EU-25 output						Lietuva Lithuania
	Lietuva Lithuania	ES-25 EU-25							
Grūdai / Cereals	25,4	13,7	Prancūzija France	22	Vokietija Germany	18	Ispanija Spain	12	0,8
Aliejiniai augalai / Oilseeds	4,2	1,8	Prancūzija France	29	Vokietija Germany	25	JK UK	10	1,0
Cukriniai runkeliai / Sugar beet	2,1	1,7	Vokietija Germany	23	Prancūzija France	19	JK UK	7	0,5
Daržovės / Fresh vegetables	8,5	7,4	Italija Italy	23	Ispanija Spain	22	Prancūzija France	13	0,5
Sodinukai ir gėlės / Plants and flowers	...	5,6	Nyderlandai Netherlands	28	Italija Italy	13	Vokietija Germany	14	...
Bulvės / Potatoes	8,0	2,3	Prancūzija France	17	Nyderlandai Netherlands	11	Vokietija Germany	10	1,4
Vaisiai / Fruit	0,2	6,2	Ispanija Spain	28	Italija Italy	25	Prancūzija France	14	0,0
Vynas / Wine	–	5,1	Prancūzija France	49	Italija Italy	29	Ispanija Spain	8	–
Alyvuogių aliejus / Olive oil	–	2,1	Ispanija Spain	44	Italija Italy	32	Graikija Greece	23	–
Augalininkystės produkcija Crop output	59,5	54,1	Prancūzija France	21	Italija Italy	17	Ispanija Spain	15	0,5
Galvijai / Cattle	5,7	9,2	Prancūzija France	27	JK UK	13	Italija Italy	13	0,3
Kiaulės / Pigs	7,7	8,8	Vokietija Germany	19	Ispanija Spain	16	Prancūzija France	10	0,4
Avys ir ožkos / Sheep and goats	0,2	2,1	Ispanija Spain	27	JK UK	25	Graikija Greece	14	0,0
Paukščiai / Poultry	2,5	4,1	Prancūzija France	23	JK UK	13	Italija Italy	13	0,3
Pienas / Milk	18,3	13,0	Vokietija Germany	19	Prancūzija France	18	Italija Italy	10	0,6
Kiaušiniai / Eggs	2,5	1,8	Ispanija Spain	19	Italija Italy	14	Vokietija Germany	10	0,6
Gyvulininkystės produkcija Animal output	38,3	40,4	Prancūzija France	18	Vokietija Germany	15	Italija Italy	11	0,4
Papildoma veikla Non-agricultural activity	2,2	5,5		x		x		x	x

2004 metais Lietuvos žemės ūkio produkcijos gamybos struktūra, palyginti su ES, skiriasi nedaug. Augalininkystės produkcija bendrosios žemės ūkio produkcijos struktūroje sudarė 59,5 proc., ES šalyse – 54,1 proc., gyvulininkystės produkcija – atitinkamai 38,3 ir 40,4 proc. Tačiau atskirų produktų lyginamasis svoris Lietuvoje yra didesnis negu vidutiniškai ES-25 šalyse: grūdai sudaro atitinkamai 25,4 ir 13,7 proc., bulvės – 8,0 ir 2,3 proc., pienas – 18,3 ir 13,0 proc. Gerokai mažesnis Lietuvoje lyginamasis svoris žemės ūkio produkcijos gamyboje tenka galvijienai – 5,7 proc., ES – 9,2 proc., vaisiams – atitinkamai 0,2 ir 6,2 proc. Svarbiausios ES pagrindinių augalininkystės ir gyvulininkystės produkcijos rūšių gamintojos yra Prancūzija, Vokietija, Italija, Ispanija.

Galima daryti išvadą, jog ŽŪES yra naudojamos ES šalių žemės ūkio būklei ir jo konkurencingumui vertinti bei palyginti su kitomis šalimis.

Skaičiavimai rodo, kad 2004 metais (pagal išankstinius skaičiavimus) žemės ūkyje buvo pagaminta 5,1 proc. bendrosios pridėtinės vertės. Taigi žemės ūkis tebėra strateginiu ir socialiniu požiūriu svarbus Lietuvos ekonomikos sektorius.

2004 metais, palyginti su 2003-iaisiais, bendroji pridėtinė vertė padidėjo 31 proc., grynoji pridėtinė vertė – 49 proc., žemės ūkio veiklos subjektų gautos grynosios verslo pajamos – 88,5 proc.

Lietuvos bendrosios žemės ūkio produkcijos struktūra, palyginti su ES, skiriasi nedaug. Tačiau atskirų produktų lyginamasis svoris Lietuvoje yra didesnis negu vidutiniškai ES-25 šalyse: grūdai sudaro atitinkamai 25,4 ir 13,7 proc., bulvės – 8,0 ir 2,3 proc., pienas – 18,3 ir 13,0 proc.

Literatūra:

1. Lietuvos žemės ūkis 2003. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2004.
2. Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto 2004 metų mokslo tiriamojo darbo „Žemės ūkio ekonominių sąskaitų“ ataskaita. – LAEI, 2004.
3. Manual on the economic accounts for Agriculture and Forestry EAA/EAF 97 (Rev.1.1). – European Communities, Luxembourg, 2000.
4. Statistics in focus. – European Communities, Luxembourg, 2004.

Summary

The results of analysis on agricultural production and income in Lithuania based on the preliminary data of Economic Accounts for Agriculture (EAA) are reviewed and comparisons of adequate results with other EU countries are presented in the article. In 2004, 5,1 per cent of total gross value added was created in the agricultural industry and 15,2 per cent of the employed population were engaged in this sector. According to proportions of activity, the agricultural industry is in the sixth position among other economic activities. The EAA estimates show that agricultural gross value added in 2004 increased by 31 per cent, factor income by 49 per cent and entrepreneurial income by 88,5 per cent. There are no considerable differences in the structures of gross agricultural output in Lithuania and the EU. However, the share of some products in Lithuania is higher than the average of EU-25: cereals make up 25,4 and 13,7 per cent, respectively, potatoes – 8,0 and 2,3 per cent, milk – 18,3 and 13,0 per cent.

VERSLINĖ ŽVEJYBA BALTIJOS JŪROJE COMMERCIAL FISHERY IN THE BALTIC SEA

Arina Motova

Lietuvos jūrų žvejybos sektoriuje sukuriama apie 0,1 proc. Lietuvos metinio BVP, o žuvų produktų eksportas sudaro apie 12 proc. žemės ūkio ir maisto produktų eksporto.

Šio sektoriaus tyrimas bei įvertinimas ypač aktualus, Lietuvai vykdant ES bendrosios žuvininkystės politikos priemones. Lietuvos žvejai nuo Lietuvos įstojimo į ES dienos privalo įgyvendinti visus ES teisės aktus, o norint plėsti savo veiklą bei eksportuoti žuvis ir žuvų produktus, jų gamybos priemonės turi atitikti ES keliamus reikalavimus. Taip pat turi būti taikomos intervencinės žuvininkystės produktų rinkos reguliavimo priemonės, įrengta uosto infrastruktūra, sukurta ekonominių, statistinių bei biologinių duomenų rinkimo sistema ir įgyvendintos sektoriaus kontrolės priemonės.

Kadangi Atlanto vandenyne žvejojantys laivai retai grįžta į Klaipėdos uostą, o savo sugautas bei laivuose apdorotas žuvis dažniausiai iškrauna ir parduoda tų platumų uostuose, kur žvejoja, šiame straipsnyje analizuojama tik Baltijos jūros žvejybos laivyno verslinė veikla.

Baltijos jūroje žvejojantys laivai skirstomi į tris grupes:

- Priekrantės laivai (iki 12 m ilgio);
- Baltijos jūros traleriai (iki 24 m ilgio, daugiau nei 50 proc. žvejybos dienų per metus naudoja tralus);
- Baltijos jūroje tinklais žvejojantys laivai (iki 24 m ilgio, daugiau nei 50 proc. žvejybos dienų naudoja gaubiamuosius tinklus).

Žvejybai atviroje Baltijos jūroje 2003 metais buvo naudoti 67 laivai: mažieji žvejybiniai

traleriai bei seineriai. Vidutinis šių laivų ilgis yra apie 23 m, vidutinė talpa – 103 bruto tonos (BT), vidutinis variklių galingumas – 184 kW. Bendrieji jūrų laivyno sugavimai 2003 metais – 150,4 tūkst. t, iš jų apie 6 proc. (9,4 tūkst. t) – Baltijos jūroje.

Baltijos jūros priekrantėje 2003 metais žvejojusios individualiosios įmonės ir uždarnosios akcinės bendrovės turėjo 65 mažuosius laivus, iš kurių 36 buvo specialiai pastatyti žvejybai. Kiti žvejybai naudojami laivai – įvairių tipų motorinės ir su pakabinamais varikliais 4–10 m ilgio valtys bei kateriai. Vidutinis mažųjų laivų ilgis – 8,2 m, vidutinė talpa – 4,5 BT, vidutinis variklių galingumas – 34,2 kW.

2002–2004 metais Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas pagal Europos Komisijos tyrimų programos „Gyvenimo kokybė ir gyvųjų resursų valdymas“ dalį „Ekonominis Europos žvejybos vertinimas“ atliko Lietuvos laivyno tyrimą.

Šio straipsnio tikslas – apibendrinti tyrimo, kurio uždavinys buvo išanalizuoti Baltijos jūros žvejybos įmonių veiklos būklę ir perspektyvumą, rezultatus.

Tyrimo metu anketavimo būdu buvo surinkti duomenys apie žvejyboje naudojamus laivus. Anketos buvo siunčiamos kiekvienai įmonei – laivo savininkei, tačiau užpildytas anketas pateikė tik dalis įmonių. Kai kuriose anketose trūko duomenų. Todėl tiriamą imtį sudarė 48 proc. laivų. Duomenys (1 lentelė) pripažinti reprezentatyviais, kadangi tenkino statistinio pasiskirstymo reikalavimus.

Baltijos jūros žvejybos laivų veiklos vidutiniai rodikliai* 2003 metais, tūkst. Lt
Average indicators characterising activities of the Baltic Sea fishing vessels in 2003, thou. Litas*

Rodiklis / Indicator	Priekrantės laivai Coastal vessels	Tralais žvejojantys laivai Trawlers	Tinklais žvejojantys laivai Gillnetters
Iškrautų žuvų vertė / Value of landings	15,3	264,5	228,7
Išlaidos / Costs	12	250,5	190
iš jų: / of which:			
degalų / fuel	3,4	71,6	43,3
laivo remonto / vessel costs	1,0	21,5	12,8
darbo jėgos / crew share	4,0	91,9	56,1
kitos / other	3,6	65,5	77,8

* Anketų duomenys / Data of questionnaires.

Laivų grupių išlaidų struktūra nevienoda, vieno laivo darbo jėgos išlaidos sudaro nuo 4 tūkst. Lt (priekrantės laivai) iki 91,1 tūkst. Lt (Baltijos jūros traleriai), t. y. nuo 33 iki 36,7 proc. vidutinių laivo veiklos išlaidų. Baltijos jūroje tinklais žvejojančių laivų degalų išlaidos yra santykinai mažiausios – 22,8 proc. (43,3 tūkst. Lt), o tralerių išlaidų struktūroje jos sudaro 28,6 proc. (91,9 tūkst. Lt). Toks degalų išlaidų skirtumas siejamas su laivų galingumu bei žvejybos būdu – tralerių varikliai galingi, jie žvejoja traukdami tralus, tam sunaudoja didesnę kiekį degalų, o tinklais žvejojantys laivai pastaato tinklus, po kurio laiko juos ištraukia ir tikrina laimikį.

Remiantis tyrimo duomenimis, buvo apskaičiuoti viso Baltijos jūros žvejybos laivyno rodikliai (2 lentelė). Apskaičiavus pelningumą (grynąjį pelną padalijus iš iškrautų žuvų vertės), pasirodė, kad 2003 metais pelningiausia buvo Baltijos jūroje tinklais žvejojusių laivų veikla (41 proc.). Priekrantės laivų pelningumas sudarė 24 proc., o Baltijos jūros tralerių veikla buvo nuostolinga, tačiau šios grupės veiklos bendrasis pelnas buvo teigiamas.

Apskaičiavus pajamas, tenkančias vienam sąlyginiam darbuotojui, pasirodė, kad geriausiai

dirbo tinklais žvejojantys laivai. Juose kiekvienam sąlyginiam darbuotojui 2003 metais teko apie 54,4 tūkst. Lt pajamų, o tralerių ir priekrantės laivų pajamos vienam sąlyginiam darbuotojui sudarė atitinkamai 41,3 ir 9,6 tūkst. Lt. Priekrantės laivų pelningumas yra didelis (24 proc.), o vidutinės pajamos, tenkančios vienam darbuotojui, labai mažos (9,6 tūkst. Lt). Be to, vieno darbuotojo darbo užmokesčiui šiuose laivuose išleista tik 189 Lt (traleriuose – 839 Lt, tinklais žvejojančiuose laivuose – 765 Lt). Darytina išvada, jog didelė sugavimų dalis yra slepiama ir neapskaitoma, todėl priekrantės žvejai rodo tokias mažas pajamas. Žvejyboje darbo jėga užimta ne visą darbo dieną arba nedidelių priekrantės įmonių savininkai savo ir savo šeimos narių darbo neapskaito.

Apibendrinant gautus duomenis, galima teigti, kad žvejybos verslas yra pelningas. Tik tralerių faktinės išlaidos ir nusidėvėjimas yra didesni už pajamas.

Lietuvos jūrų laivyno veiklą galima įvertinti pagal įmonių gaunamas žvejybos pajamas. Tam buvo naudojami 2001, 2002 bei 2003 metų sugavimų duomenys bei žuvų pirminio pardavimo kainos, t. y. buvo daroma prielaida, kad sugauta žuvis iš karto parduodama uoste.

Baltijos jūros žvejybos laivyno pagrindiniai rodikliai 2003 metais, tūkst. Lt
Key indicators of the Baltic Sea fishing vessels in 2003, thou. Litas

Rodiklis / Indicator	Priekrantės laivai Coastal vessels	Tralais žvejojantys laivai Trawlers	Tinklais žvejojantys laivai Gillnetters	Iš viso Total
Iškrautų žuvų vertė / Value of landings	1053	11574	6747	19374
Išlaidos / Costs	747	10456	3684	14887
iš jų: / of which:				
degalų / fuel	211	3436	825	4472
laivo remonto / vessel costs	66	974	242	1282
darbo jėgos / crew share	249	2900	1139	4288
kitos / other	221	3146	1478	4845
Bendrasis pelnas / Gross profit	306	1118	3063	4487
Nusidėvėjimas / Depreciation	48	1316	252	1616
Palūkanos / Interest	3	10	31	44
Grynasis pelnas / Net profit	255	-208	2780	2827
Bendroji pridėtinė vertė Gross value added	555	4018	4202	8775
Vidutinis sąlyginis darbuotojų skaičius Average number of working units	110	288	124	522
Iškrovimų apimtys, tūkst. t Volume of landings, thou. t	0,4	6,8	2,2	9,4

Įmonės buvo sugrupuotos pagal pajamų dydį, atskirai analizuojant priekrantės ir atviros Baltijos jūros įmones. Dalis priekrantėje žvejojančių įmonių verčiasi žvejyba ir Kuršių mariose. Siekiant neiškreipti skaičiavimų, tokių įmonių pajamos iš sugavimų vidaus vandenyse buvo taip pat apskaitomos. Kadangi kai kurios atviroje Baltijos jūroje žvejojančios įmonės žvejoja ir tinklais, ir tralais bei turi 1–5 laivus, tyrimui atlikti buvo padarytos prielaidos:

- nebuvo atsižvelgiama į įmonės turimų laivų skaičių, o laikoma, kad žvejybos įmonė turi turėti bent 1 laivą;
- nepelningai veikiančių įmonių skaičius buvo nustatomas, lyginant grupės

įmonių pajamas su vidutinėmis veiklos išlaidomis;

- dėl duomenų stokos nebuvo vertinamos kitos galimos pajamos (pvz., pramoginė žvejyba).

4 lentelėje pateikiamos sugrupuotos **priekrantės** žvejybos įmonės pagal žuvies pardavimo pajamas. Neturėjusių pajamų įmonių grupė rodo, kokia yra įmonių kaita, t. y. vienos įmonės atsiranda, kitos nutraukia žvejybą (iki 2003 m. nutraukė žvejybą ar nežvejojo 16 įmonių, nuo 2001 m. atsirado 15 naujų įmonių). Tai rodo, kad šis verslas nėra stabilus ir pakankamas pajamų šaltinis dirbantiems gyventojams.

3 lentelė / Table 3

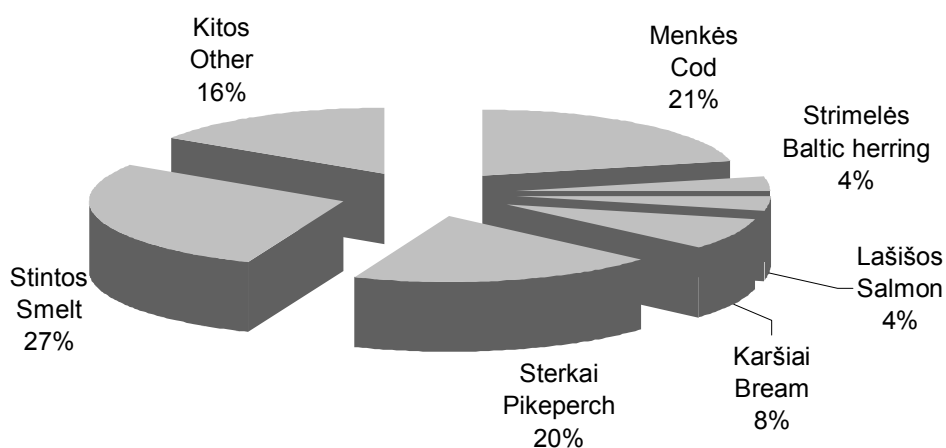
Priekrantėje žvejojusios įmonės pagal pajamas 2001–2003 metais

Coastal fishing enterprises by income in 2001–2003

Pajamos, tūkst. Lt Income, thou. Lt	2001	2002	2003
Neturėjo pajamų / No income	15	17	16
> 0 ≤ 5	21	17	26
> 5 ≤ 10	18	16	11
> 10 ≤ 20	27	24	27
> 20 ≤ 30	20	12	14
> 30 ≤ 40	5	14	15
> 40 ≤ 50	7	10	3
> 50 ≤ 60	3	5	2
> 60	4	5	6
Iš viso įmonių, vnt. Total number of enterprises	120	120	120
Iš viso pajamų / Total income	2000	2400	2000

Apie penktadalis 2001–2003 metais priekrantėje žvejojusių įmonių iš žvejybos gavo iki 5000 Lt pajamų, t. y. apie 417 Lt per mėnesį. Tačiau 33 įmonės žvejojo ir Kuršių mariose, ir priekrantėje, todėl 3 lentelėje pateiktos bendros įmonių pajamos yra dvigubai didesnės nei priekrantėje iškrautų žuvų vertė. Tai rodo, kokią didelę reikšmę Neringos žvejams turi žvejyba Kuršių mariose.

2003 metais net 60 proc. įmonių, užsiimančių žvejyba priekrantėje, gavo tik apie 20 proc. pajamų (72 įmonių pajamos sudarė 467 tūkst. Lt). Tai rodo, kad žvejyba priekrantėje nėra produktyvi ir negali būti laikoma pakankamu pajamų šaltiniu šiuo verslu užsiimančioms žmonėms, o gaunamų pajamų neužtenka verslo plėtrai. Analizė rodo, jog įmonės, žvejojantios priekrantės teritorijose, turi vykdyti ir kitokią ūkinę komercinę veiklą, pavyzdžiui, užsiimti rekreacine žvejyba, kaimo turizmu arba kitokia veikla.

1 pav. Priekrantės įmonių žvejybos pajamų struktūra 2003 metais
Figure 1. Structure of the income of coastal fishing enterprises in 2003

4 lentelė / Table 4

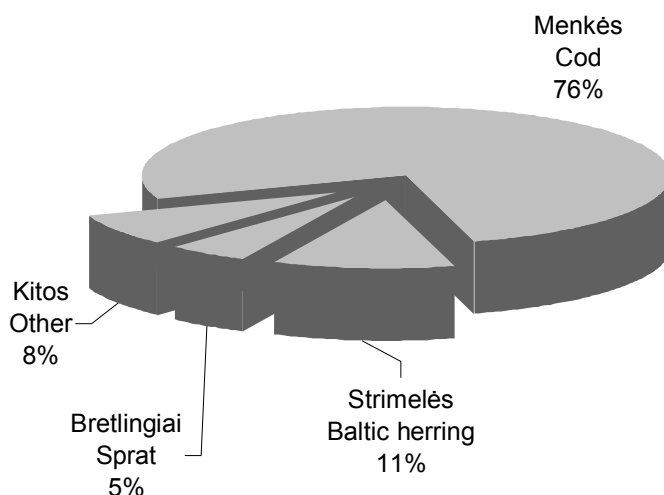
**Atviroje Baltijos jūroje žvejojusios įmonės
pagal pajamas 2001–2003 metais**
*Baltic Sea fishing enterprises by income in
2001–2003*

Pajamos, tūkst. Lt <i>Income, thou. Lt</i>	2001	2002	2003
Neturėjo pajamų / <i>No income</i>	12	11	15
> 0 ≤ 250	8	14	10
> 250 ≤ 500	19	17	14
> 500 ≤ 750	5	3	5
> 750 ≤ 1000	1	4	2
> 1000 ≤ 1250	3	–	3
> 1250 ≤ 1500	1	2	2
> 1500 ≤ 1750	2	–	1
> 1750 ≤ 2000	–	1	–
> 2000	1	–	–
Iš viso įmonių, vnt. <i>Total number of enterprises</i>	52	52	52
Iš viso pajamų / <i>Total income</i>	22515	18388	18321

1 paveiksle pateikiama priekrantės žvejybos įmonių žvejybos pajamų struktūra. Pajamos iš sugavimų Kuršių mariose siekia apie 47 proc. visų pajamų. Didelę pajamų dalį sudaro ir Kuršių mariose sugaunamos stintos bei sterka. Karšiai yra gėlavandenės žuvys, labai svarbios vidaus vandenų telkinių žvejams, bet jos nesiveisia priekrantėje. O menkės sužvejojamos tik Baltijos jūroje ir sudaro apie 28 proc. priekrantėje sugaunamų žuvų.

Versline žvejyba **atviroje Baltijos jūroje** per 2001–2003 metų laikotarpį užsiėmė 52 įmonės (4 lentelė), kai kurios jų turėjo po 2–3 laivus, kurių įgulas sudarė 5–6 jūrininkai.

Baltijos jūroje vidutinės tralerių žvejybos išlaidos per metus sudaro apie 250 tūkst. Lt. Todėl galima teigti, kad 2003 metais 10 iš 37 (27 proc.) žvejybos įmonių veikla buvo nepelninga.

2 pav. Atviros Baltijos jūros įmonių žvejybos pajamų struktūra 2003 metais
Figure 2. Structure of the income of Baltic Sea fishing enterprises in 2003

Šioms įmonėms reikėtų arba pakeisti žvejybos profilį pereinant prie kitų žuvų rūšių žvejybos, arba pasinaudoti ES Žuvininkystės orientavimo finansinio instrumento teikiama parama žvejybos laivų nurašymui į metalo laužą bei nutraukti žvejybą. Per pirmąjį paraiškų teikimo etapą Nacionalinėje mokėjimo agentūroje prie Žemės ūkio ministerijos buvo sudaryta 20 sutarčių su laivų savininkais dėl pasitraukimo iš žvejybinės veiklos. Taip bus sumažinti Lietuvos žvejybos pajėgumai, o pasitraukusių iš žvejybos įmonių sugavimų kvotos bus paskirstytos tarp likusių rinkoje žvejybos įmonių. Todėl dėl kvotos didėjimo žvejojančių įmonių pajamingumas padidės, nors, toliau mažėjant Lietuvos menkių žvejybos kvotai, žvejų galimybės gauti pelną mažės.

Pajamų pasiskirstymo tyrimas parodė, kad net 50 proc. žvejybos įmonių iš verslo gavo tik 10 proc. bendrųjų žvejybos atviroje Baltijos jūroje pajamų (t. y. 26 įmonės iš žvejybos gavo 1,8 mln. Lt, arba vidutiniškai po 69 tūkst. Lt pajamų).

Menkės yra pagrindinė atviroje Baltijos jūroje sugaunamų žuvų rūšis. Pajamos iš menkių žvejybos sudaro net 76 proc. Menkių žvejybos kvotų mažėjimas gali turėti labai skausmingų pasekmių visoms žvejybos įmonėms.

Nors žvejybos verslas yra pelningas, įmonių pasiskirstymas pagal pajamas rodo, kad didelė dalis įmonių gauna labai mažas pajamas. Atsižvelgiant į tai, kad pajamos iš menkių žvejybos sudaro $\frac{3}{4}$ visų pajamų, galima teigti, kad menkių kvotos yra nepakankamos ir negali padengti laivo veiklos išlaidų.

Apibendrinant galima teigti, kad:

- 2003 metais pelningiausia buvo Baltijos jūroje tinklais žvejojusių laivų veikla. Juose darbo jėga buvo panaudojama produktyviausiai;

- 60 proc. priekrantėje ir 50 proc. atviroje Baltijos jūroje žvejojusių įmonių pajamos iš žvejybos buvo labai mažos ir nepadengė išlaidų. Dėl nepakankamų pajamų iš žvejybos ne visi savininkai turi galimybių investuoti į laivus, gerinti sanitarines žuvų laikymo bei žvejų darbo sąlygas;
- menkės yra pagrindinis atviroje Baltijos jūroje žvejojančių laivų pajamų šaltinis. Toliau mažėjant menkių žvejybos kvotoms, turi būti intensyviau panaudojamos bretlingių kvotos, kurios šiuo metu išnaudojamos tik apie 20–25 proc.;
- tarptautinių organizacijų siūlomas menkių žvejybos draudimas sukeltų nepageidautinas socialines problemas, t. y. dalis atviroje Baltijos jūroje dirbančių žvejų liktų be pagrindinio pajamų šaltinio;
- didelės priekrantės žvejybos įmonių dalies pajamose vyrauja pajamos iš sugavimų Kuršių mariose (87 proc.). Tai rodo didesnę Neringos žvejų orientaciją į žvejybą Kuršių mariose bei mažesnę Baltijos jūros priekrantės išteklių naudojimą;
- priekrantės žvejybos įmonių pajamos iš sugaunamų žuvų nėra pakankamos, todėl žvejai turi užsiimti kitokia veikla (rekreacine žvejyba, kaimo turizmu ir kt.);
- žvejybos verslas nėra pastovus, tai rodo įmonių, neturėjusių pajamų iš žvejybos 2001–2003 metais, skaičiaus kitimas;
- 2004 metais Nacionalinėje mokėjimo agentūroje prie Žemės ūkio ministerijos buvo sudaryta 20 sutarčių su laivų savininkais dėl pasitraukimo iš žvejybinės veiklos. Taip bus mažinami Lietuvos žvejybos pajėgumai, o žvejų pajamos padidės.

Literatūra

1. Lietuvos statistikos metraštis 2002. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2002.
2. Lietuvos žemės ūkis 2002. Ekonominė apžvalga. – V.: Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas, 2003.
3. V. Vaikutis, A. Gedrimas, A. Motova. Jūrų žuvininkystė // Lietuvos žemės ūkis 2003. Ekonominė apžvalga. – V.: Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas, 2004.
4. V. Vaikutis, R. Naujokienė, V. Girgždienė, A. Gedrimas. Darbo „Žvejybos laivyno valdymo ir restruktūrizavimo plano parengimas Lietuvai integruojantis į ES“ 2002 metų ataskaita. – V.: Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas, 2002.
5. R. Zemeckis, V. Vaikutis, A. Gedrimas, A. Motova. Darbo „Parengti Baltijos jūros kranto infrastruktūros restruktūrizavimo ir modernizavimo priemonės ir finansinį planą“ 2003 metų ataskaita. – V.: Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas, 2003.
6. Economic Performance of Selected European Fishing Fleets. Annual report 2002, 2003, 2004. – SJFI, Denmark, 2002–2004.
7. Reflections on economic issues and indicators with regard to the Community data collection framework (Commission Regulation (EC) № 1639/2001). Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries Subgroup on Economic data (SGECA). Report of the workshop. – Brussels, 4–8 October 2004.
8. The potential Economic Impact on Selected Fishing Fleet Segments of TACs. Proposed by ACFM for 2004 (EIAA calculations). Report of The scientific, technical and economic committee for fisheries. – Brussels 29–31 October 2003.
9. Workshop „Economic indicators“ Paris – IFREMER, 10–14 May 2004, report of the workshop.

Summary

The article reviews a situation in the Lithuanian Baltic Sea fishery. The analysis of Baltic Sea and coastal enterprises is based on the survey data of 2002–2004. All respondent Baltic Sea fishing vessels were divided into three groups: coastal vessels, trawlers and gillnetters. The income from fishing activity of Baltic Sea fishery enterprises were analysed by income groups and fish species. It was estimated that the income from cod made up even 76 per cent of total income of the Baltic Sea fishing enterprises. Therefore, the decrease of cod quota would make a remarkable impact on the earnings of the Baltic Sea fishing enterprises. The survey results showed that the fishing income of 60 per cent of coastal enterprises and 50 per cent of Baltic Sea enterprises do not cover fishing costs. Because of that reason those enterprises should change their activity (namely cod fishing) to fishing of other fish species, or choose alternative business such as recreational fishery, etc. or stop fishing activity scrapping vessels and establishing new business on shore.

SANTRUMPOS
ABBREVIATIONS

AB	– akcinė bendrovė
BPV	– bendroji pridėtinė vertė
BVP	– bendrasis vidaus produktas
ES	– Europos Sąjunga
GSE	– galvijų spongiforminė encefalopatija
JAV	– Jungtinės Amerikos Valstijos
KN	– Kombinuotoji nomenklatūra
LAEI	– Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas
LRV	– Lietuvos Respublikos Vyriausybė
NVS	– Nepriklausomų valstybių sandrauga
PVM	– pridėtinės vertės mokestis
UAB	– uždaroji akcinė bendrovė
ŽŪES	– žemės ūkio ekonominės sąskaitos
ŽŪN	– žemės ūkio naudmenos

PAGRINDINIAI ES ŠALIŲ EKONOMINIAI RODIKLIAI
EU KEY ECONOMIC INDICATORS

1.1 lentelė / Table 1.1

Bendrojo vidaus produkto pokyčiai, palyginti su ankstesniais metais, proc.
Changes of gross domestic product compared to previous year, per cent

Šalys ir jų grupės <i>Countries and groups of countries</i>	2000	2001	2002	2003	2004*
ES-25 / EU-25	3,6	1,7	1,1	0,9	2,3
ES-15 / EU-15	3,6	1,7	1,0	0,8	2,2
Airija / Ireland	9,9	6,0	6,1	3,7	5,2
Austrija / Austria	3,4	0,7	1,2	0,8	1,9
Belgija / Belgium	3,9	0,7	0,9	1,3	2,5
Čekijos Respublika <i>Czech Republic</i>	3,9	2,6	1,5	3,7	3,8
Danija / Denmark	2,8	1,6	1,0	0,4	2,3
Estija / Estonia	7,8	6,4	7,2	5,1	5,9
Graikija / Greece	4,5	4,3	3,6	4,5	3,8
Ispanija / Spain	4,4	2,8	2,2	2,5	2,6
Italija / Italy	3,0	1,8	0,4	0,3	1,3
Jungtinė Karalystė <i>United Kingdom</i>	3,9	2,3	1,8	2,2	3,3
Kipras / Cyprus	5,0	4,1	2,1	1,9	3,5
Latvija / Latvia	6,9	8,0	6,4	7,5	7,5
Lenkija / Poland	4,0	1,0	1,4	3,8	5,8
Lietuva / Lithuania	3,9	6,4	6,8	9,7	6,7
Liuksemburgas / Luxembourg	9,0	1,5	2,5	2,9	4,0
Malta / Malta	6,4	-2,4	2,6	-0,3	1,0
Nyderlandai / Netherlands	3,5	1,4	0,6	-0,9	1,4
Portugalija / Portugal	3,4	1,7	0,4	-1,1	1,3
Prancūzija / France	3,8	2,1	1,2	0,5	2,4
Slovakija / Slovakia	2,0	3,8	4,6	4,0	4,9
Slovėnija / Slovenia	3,9	2,7	3,3	2,5	4,0
Suomija / Finland	5,1	1,1	2,3	2,0	3,0
Švedija / Sweden	4,3	1,0	2,0	1,5	3,7
Vengrija / Hungary	5,2	3,8	3,5	3,0	3,9
Vokietija / Germany	2,9	0,8	0,1	-0,1	1,7

* Išankstiniai duomenys / Provisional data.

Šaltinis: Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2005 m. sausio mėn. – V.: Statistikos departamentas prie LR V, 2005.

ES šalių struktūriniai rodikliai*
*Structural indicators of EU countries**

Šalys ir jų grupės <i>Countries and groups of countries</i>	BVP vienam gyventojui, palyginti su ES-25 <i>GDP per capita compared to EU-25, %**</i>	Vieno darbuotojo darbo našumas, palyginti su ES-25 <i>Labour productivity per employee compared to EU-25, %**</i>	15–64 m. amžiaus gyventojų užimtumo lygis <i>Total employment rate (age 15–64), %</i>	55–64 m. amžiaus gyventojų užimtumo lygis <i>Total employment rate (age 55–64), %</i>	Ilgalaikio nedarbo lygis <i>Total long-lasting unemployment rate, %</i>	Santykišnis kainų lygis, palyginti su ES-25 <i>Comparative price levels compared to EU-25, %</i>	Kapitalo prieaugis, palyginti su BVP <i>Change of capital compared to GDP, %</i>
ES-25 / EU-25	100,0	100,0	63,0	40,2	4,0	100,0	16,8
ES-15 / EU-15	108,8	106,4	64,4	41,7	3,3	104,0	16,7
Airija / <i>Ireland</i>	134,2	128,0	65,4	49,0	1,5	127,0	19,7
Austrija / <i>Austria</i>	121,3	102,8	69,0	30,1	1,2	107,2	20,3
Belgija / <i>Belgium</i>	117,8	128,0	59,6	28,1	3,7	103,9	17,3
Čekijos Respublika <i>Czech Republic</i>	69,8	63,5	64,7	42,3	3,8	55,2	22,4
Danija / <i>Denmark</i>	122,5	103,7	75,1	60,2	1,1	139,3	18,3
Estija / <i>Estonia</i>	50,4	49,1	62,9	52,3	4,6	62,2	25,0
Graikija / <i>Greece</i>	82,0	97,8	57,8	42,1	5,1	84,3	21,8
Ispanija / <i>Spain</i>	97,6	102,4	59,7	40,8	3,9	85,6	22,1
Italija / <i>Italy</i>	105,3	108,0	56,1	30,3	4,9	102,2	16,5
Jungtinė Karalystė <i>United Kingdom</i>	119,3	109,5	71,8	55,5	1,1	103,2	14,6
Kipras / <i>Cyprus</i>	81,6	72,6	69,2	50,4	1,1	93,9	13,8
Latvija / <i>Latvia</i>	43,3	43,3	61,8	44,1	4,3	55,1	22,9
Lenkija / <i>Poland</i>	47,6	60,4	51,2	26,9	10,7	53,3	14,8
Lietuva / Lithuania	48,0	49,1	61,1	44,7	6,1	54,4	18,4
Liuksemburgas <i>Luxembourg</i>	216,5	142,5	62,7	30,0	0,9	105,3	15,0
Malta / <i>Malta</i>	72,6	85,6	54,2	32,5	3,5	72,8	15,4
Nyderlandai <i>Netherlands</i>	119,6	103,2	73,5	44,8	1,0	106,6	16,5
Portugalija / <i>Portugal</i>	73,2	66,7	68,1	51,6	2,2	79,5	19,0
Prancūzija / <i>France</i>	110,9	119,1	63,2	36,8	3,5	108,2	15,9
Slovakija / <i>Slovakia</i>	53,4	60,5	57,7	24,6	11,1	49,8	23,2
Slovėnija / <i>Slovenia</i>	78,1	75,6	62,6	23,5	3,4	77,1	21,1
Suomija / <i>Finland</i>	114,4	110,3	67,7	49,6	2,3	125,9	15,5
Švedija / <i>Sweden</i>	116,5	105,2	72,9	68,6	1,0	124,3	12,7
Vengrija / <i>Hungary</i>	61,7	68,6	57,0	28,9	2,4	58,0	18,9
Vokietija / <i>Germany</i>	107,6	100,2	65,1	39,5	4,7	108,9	16,3

* 2003 m.

** 2004 m. išankstiniai duomenys / *Provisional data.*

Vartotojo krepšelio prekių ir paslaugų kainų indeksai 2000–2004 metais
Price indices of a basket of consumer goods and services in 2000–2004

Šalys ir jų grupės <i>Countries and groups of countries</i>	2000	2001	2002	2003	2004
ES-25 / EU-25	2,4	2,5	2,1	1,9	2,1
ES-15 / EU-15	1,9	2,2	2,1	2,0	2,0
Airija / <i>Ireland</i>	5,3	4,0	4,7	4,0	2,3
Austrija / <i>Austria</i>	2,0	2,3	1,7	1,3	2,0
Belgija / <i>Belgium</i>	2,7	2,4	1,6	1,5	1,9
Čekijos Respublika <i>Czech Republic</i>	3,9	4,5	1,4	-0,1	2,6
Danija / <i>Denmark</i>	2,7	2,3	2,4	2,0	0,9
Estija / <i>Estonia</i>	3,9	5,6	3,6	1,4	3,0
Graikija / <i>Greece</i>	2,9	3,7	3,9	3,4	3,0
Ispanija / <i>Spain</i>	3,5	2,8	3,6	3,1	3,1
Italija / <i>Italy</i>	2,6	2,3	2,6	2,8	2,3
Jungtinė Karalystė <i>United Kingdom</i>	0,8	1,2	1,3	1,4	1,3
Kipras / <i>Cyprus</i>	4,9	2,0	2,8	4,0	1,9
Latvija / <i>Latvia</i>	2,6	2,5	2,0	2,9	6,2
Lenkija / <i>Poland</i>	10,1	5,3	1,9	0,7	3,6
Lietuva / Lithuania	0,9	1,3	0,4	-1,1	1,1
Liuksemburgas / <i>Luxembourg</i>	3,8	2,4	2,1	2,5	3,2
Malta / <i>Malta</i>	3,0	2,5	2,6	1,9	2,7
Nyderlandai / <i>Netherlands</i>	2,3	5,1	3,9	2,2	1,4
Portugalija / <i>Portugal</i>	2,8	4,4	3,7	3,3	2,5
Prancūzija / <i>France</i>	1,8	1,8	1,9	2,2	2,3
Slovakija / <i>Slovakia</i>	12,2	7,2	3,5	8,5	7,4
Slovėnija / <i>Slovenia</i>	8,9	8,6	7,5	5,7	3,6
Suomija / <i>Finland</i>	3,0	2,7	2,0	1,3	0,1
Švedija / <i>Sweden</i>	1,3	2,7	2,0	2,3	1,0
Vengrija / <i>Hungary</i>	10,0	9,1	5,2	4,7	6,8
Vokietija / <i>Germany</i>	1,4	1,9	1,3	1,0	1,8

Šaltinis: Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2005 m. sausio mėn. – V.: Statistikos departamentas prie LR V, 2005.

LIETUVOS UŽSIENIO PREKYBA ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO PRODUKTAIS
LITHUANIAN FOREIGN TRADE IN AGRICULTURAL AND FOOD PRODUCTS

2.1 lentelė / Table 2.1

Užsienio prekyba žemės ūkio ir maisto produktais 2004 metais
(pagal specialiąją prekybos sistemą), mln. lt
Foreign trade in agricultural and food products in 2004
(according to the special trade system), mill. lt

KN kodas CN code	Prekės / Commodity	Eksportas Export	Importas Import	Apyvarta Turnover	Balansas Balance
01	Gyvi gyvūnai	47,9	18,6	66,6	29,3
02	Mėsa ir mėsos subproduktai	94,7	210,2	304,9	-115,5
03	Žuvis ir vėžiagyviai	168,6	261,9	430,5	-93,3
04	Pieno produktai, paukščių kiaušiniai, medus	781,5	53,6	835,0	727,9
05	Gyvūninės kilmės produktai, nenurodyti kitoje vietoje	10,0	61,4	71,4	-51,4
06	Augalai	5,7	36,3	42,0	-30,6
07	Valgomosios daržovės	126,3	146,8	273,1	-20,5
08	Valgomieji vaisiai ir riešutai	93,2	309,4	402,6	-216,2
09	Kava, arbata, prieskoniai	22,7	122,5	145,2	-99,7
10	Javai	250,4	67,8	318,2	182,5
11	Malybos produkcija; salyklos, krakmolai	34,6	54,6	89,2	-20,0
12	Aliejinių kultūrų sėklos, pašarai	102,5	74,5	177,0	28,0
13	Šelakas; augalų ekstraktai	0,9	9,0	9,9	-8,0
14	Augalinės pynimo medžiagos	0,3	0,5	0,8	-0,2
15	Gyvūniniai arba augaliniai riebalai ir aliejus	59,6	215,3	275,0	-155,7
16	Gaminiai iš mėsos, žuvies	177,9	60,6	238,5	117,2
17	Cukrūs ir konditerijos gaminiai iš cukraus	112,6	164,5	277,1	-51,9
18	Kakava ir gaminiai iš kakavos	91,0	82,4	173,4	8,6
19	Gaminiai iš javų, miltų, krakmolo arba pieno	50,7	100,4	151,1	-49,7
20	Produktai iš daržovių, vaisių, riešutų	49,9	122,4	172,3	-72,5
21	Įvairūs maisto produktai	92,3	249,7	341,9	-157,4
22	Nealkoholiniai ir alkoholiniai gėrimai bei actas	49,6	225,3	274,9	-175,7
23	Maisto pramonės atliekos; paruošti pašarai gyvūnams	371,5	192,1	563,5	179,4
24	Tabakas ir tabako gaminiai	132,8	98,8	231,5	34,0
Iš viso / Total		2927,0	2938,4	5865,3	-11,4

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas 2002–2004 metais
(pagal specialiąją prekybos sistemą)
Exports of agricultural and food products in 2002–2004
(according to the special trade system)

KN kodas CN code	Prekės Commodity	2002		2003		2004	
		kiekis, t quantity, t	vertė, mln. Lt value, mill. Lt	kiekis, t quantity, t	vertė, mln. Lt value, mill. Lt	kiekis, t quantity, t	vertė, mln. Lt value, mill. Lt
01	Gyvi gyvūnai	9503,8	45,0	10422,3	37,1	10771,8	47,9
02	Mėsa ir mėsos subproduktai	7143,2	40,8	9073,5	45,7	17314,9	94,7
03	Žuvis ir vėžiagyviai	21869,1	102,2	36643,4	138,8	38868,9	168,6
04	Pieno produktai, paukščių kiaušiniai, medus	82245,6	530,1	99564,8	541,6	135453,3	781,5
05	Gyvūninės kilmės produktai, nenurodyti kitoje vietoje	2522,2	3,7	2156,2	5,8	3020,0	10,0
06	Augalai	388,8	1,6	502,8	2,9	1584,7	5,7
07	Valgomosios daržovės	13132,1	53,3	16269,4	104,6	22994,4	126,3
08	Valgomieji vaisiai ir riešutai	13164,3	44,4	21786,9	55,8	31094,2	93,2
09	Kava, arbata, prieskoniai	2028,6	19,6	2980,8	25,7	2138,9	22,7
10	Javai	246308,6	112,6	584087,5	262,3	522464,0	250,4
11	Malybos produkcija, salyklas, krakmolas	6321,9	5,7	16628,1	12,9	41217,3	34,6
12	Aliejinių kultūrų sėklos; pašarai	97874,3	69,5	196684,5	108,9	112731,7	102,5
13	Šelakas; augalų ekstraktai	13,5	0,3	32,6	0,5	46,3	0,9
14	Augalinės pynimo medžiagos	74,7	0,1	212,5	0,3	166,6	0,3
15	Gyvūniniai arba augaliniai riebalai ir aliejus	23626,8	49,0	20218,7	41,9	27028,8	59,6
16	Gaminiai iš mėsos, žuvies	20598,0	120,2	23071,7	142,9	28776,2	177,9
17	Cukrūs ir konditerijos gaminiai iš cukraus	50997,0	40,4	88146,5	57,2	167893,0	112,6
18	Kakava ir gaminiai iš kakavos	6932,9	66,1	10710,5	98,5	50533,8	91,0
19	Gaminiai iš javų, miltų, krakmolo arba pieno	5308,3	25,0	8641,5	30,6	13236,7	50,7
20	Produktai iš daržovių, vaisių, riešutų	12087,0	50,9	14600,9	59,8	12233,3	49,9
21	Įvairūs maisto produktai	14747,5	63,4	15333,9	65,7	12157,2	92,3
22	Nealkoholiniai ir alkoholiniai gėrimai bei actas	54021,0	47,5	54105,4	41,1	63076,2	49,6
23	Maisto pramonės atliekos; paruošti pašarai gyvūnams	123943,2	338,8	150943,6	383,0	190454,5	371,5
24	Tabakas ir tabako gaminiai	3685,2	104,7	3626,6	91,2	5119,6	132,8
Iš viso / Total			1935,0		2355,2		2927,0

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Žemės ūkio ir maisto produktų importas 2002–2004 metais
(pagal specialiąją prekybos sistemą)
Imports of agricultural and food products in 2002–2004
(according to the special trade system)

KN kodas CN code	Prekės Commodity	2002		2003		2004	
		kiekis, t quantity, t	vertė, mln. Lt value, mill. Lt	kiekis, t quantity, t	vertė, mln. Lt value, mill. Lt	kiekis, t quantity, t	vertė, mln. Lt value, mill. Lt
01	Gyvi gyvūnai	490,3	8,9	433,3	9,9	1764,3	18,6
02	Mėsa ir mėsos subproduktai	20965,9	73,4	30668,9	106,1	54864,6	210,2
03	Žuvis ir vėžiagyviai	48741,0	228,5	55543,7	236,5	62635,5	261,9
04	Pieno produktai, paukščių kiaušiniai, medus	13449,5	55,2	10383,2	45,6	13914,6	53,6
05	Gyvūninės kilmės produktai, nenurodyti kitoje vietoje	27860,5	43,8	32724,5	51,3	34698,2	61,4
06	Augalai	2536,2	19,4	3973,6	23,3	4653,4	36,3
07	Valgomosios daržovės	52999,9	89,0	41938,6	116,1	52944,7	146,8
08	Valgomieji vaisiai ir riešutai	124842,2	226,0	142519,0	259,9	190934,7	309,4
09	Kava, arbata, prieskoniai	12257,9	124,2	12856,4	122,4	13120,9	122,5
10	Javai	103073,6	43,7	192496,2	65,6	123895,6	67,8
11	Malybos produkcija, salyklas, krakmolos	59607,8	63,7	55963,1	60,0	51710,0	54,6
12	Aliejinių kultūrų sėklos; pašarai	20809,6	58,0	13836,5	55,1	21884,7	74,5
13	Šelakas; augalų ekstraktai	361,4	6,9	380,4	5,9	473,8	9,0
14	Augalinės pynimo medžiagos	206,0	0,2	332,3	0,4	350,0	0,5
15	Gyvūniniai arba augaliniai riebalai ir aliejus	86076,1	184,6	84874,4	184,9	98990,1	215,3
16	Gaminiai iš mėsos, žuvies	11577,7	55,4	11749,9	49,1	13037,5	60,6
17	Cukrūs ir konditerijos gaminiai iš cukraus	26080,2	50,7	50795,9	74,0	120292,7	164,5
18	Kakava ir gaminiai iš kakavos	8558,1	69,1	12959,3	99,7	12211,8	82,4
19	Gaminiai iš javų, miltų, krakmolo arba pieno	19950,2	66,0	22018,9	71,8	26492,6	100,4
20	Produktai iš daržovių, vaisių, riešutų	38032,1	108,9	41848,9	111,5	45949,9	122,4
21	Įvairūs maisto produktai	26559,2	201,9	29172,5	207,9	30171,7	249,7
22	Nealkoholiniai ir alkoholiniai gėrimai bei actas	104902,5	168,1	108897,7	183,9	127653,5	225,3
23	Maisto pramonės atliekos; paruošti pašarai gyvūnams	161081,7	167,3	183906,4	168,2	182595,0	192,1
24	Tabakas ir tabako gaminiai	5769,1	96,8	4381,5	72,1	5823,4	98,8
Iš viso / Total			2209,7		2381,2		2938,4

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

MĖSINIŲ GALVIŲ REALIZAVIMO EFEKTYVUMAS
EFFICIENCY OF BEEF CATTLE REALIZATION

3.1 lentelė / Table 3.1

Mėšinių galvių realizavimo ekonominių rodiklių variantiniai skaičiavimai
(100 karvių žindenių*)

Economic indicators of beef cattle realization (per 100 cows*)

Rodikliai Indicators	I variantas / I variant (100 veršelių po 150 kg 100 calves, each 150 kg)			II variantas / II variant (100 bulių po 350 kg 100 bulls, each 350 kg)			III variantas / III variant (100 bulių po 500 kg 100 bulls, each 500 kg)		
	gyvasis svoris, t live weight, t	išlaidos (kaina), Lt/kg costs (price), Lt/kg	iš viso, tūkst. Lt total, thou. Lt	gyvasis svoris, t live weight, t	išlaidos (kaina), Lt/kg costs (price), Lt/kg	iš viso, tūkst. Lt total, thou. Lt	gyvasis svoris, t live weight, t	išlaidos (kaina), Lt/kg costs (price), Lt/kg	iš viso, tūkst. Lt total, thou. Lt
Bulių pašarai Fodder for bulls	15,0	2,38	35,7	35,0	2,11	73,85	50,0	2,07	103,5
Karvių pašarai Fodder for cows			68,17			68,17			68,17
Iš viso pašarų Total fodder			103,87			142,02			171,67
Kitos išlaidos** Other costs			34,28			46,87			56,65
Iš viso išlaidų Total costs			138,15			188,89			228,32
Pardavimų pajamos Sales income	15,0	(4,50)	67,5	35,0	(2,40)	84,0	50,0	(3,00)	150,0
Tiesioginės išmokos už 100 paskerstų galvių Direct payments per 100 cattle slaugh- tered						59,9			59,9
Iš viso pajamų Total income			67,5			143,9			209,9
Realizacijos pel- nas / nuostolis Profit/loss from realization			-70,65			-44,99			-18,42
Tiesioginės išmokos už karves Suckler cow pre- mium			50,00			50,00			50,00
Pelnas, įskaitant išmokas už karves Profit incl. suckler cow premium			-20,65			+5,01			+31,58
Pelnas / nuostolis 1 t gyvojo svorio Profit/loss per 1 t of live weight			-1,377			+0,143			+0,632

* Kiekviena karvė atsiveda po 1 veršelių / 1 calf per cow.

** Sudaro 25 proc. visų išlaidų / 25% of total expenditure.

Karvių šėrimo išlaidos* per metus
Costs on fodder for cows per year*

Pašarai / Fodder	Pašarų kiekis / Fodder		Pašarų kaina, Lt/t Price of fodder, Lt/t	Iš viso išlaidų, Lt Total costs, Lt
	1 karvei, t t per cow	100 karvių, t t per 100 cows		
Šienas / šiaudai Hay / straw	0,95	95	180	17100
Silosas / Silage	5,39	539	48	25870
Žalieji pašarai* Green fodder*	8,70	870	–	–
Koncentratai Concentrates	0,63	63	400	25200
Iš viso / Total				68170

* Ganiavos metu sušerti žalieji pašarai neįvertinti / *Costs on green fodder during the pasturage period are not included.*

**ŠVIEŽIŲ SUPAKUOTŲ KIAUŠINIŲ (L–M GRUPIŲ) VIDUTINĖS DIDMENINĖS
KAINOS (BE PVM) ES-25 VALSTYBĖSE
2005 METŲ SAUSIO–VASARIO MĖNESIAIS, LT/100 KG
AVERAGE WHOLESALE PRICES (VAT EXCL.) OF FRESH EGGS (GROUPS L–M, PACKED)
IN EU-25 IN JANUARY–FEBRUARY 2005, LT/100 PIECES**

Valstybė / Country	Sausis / January	Vasaris / February
Airija / Ireland	493,27	493,27
Austrija / Austria	276,43	274,6
Belgija / Belgium	172,55	179,41
Čekija / Czech Republic	257,63	252,47
Danija / Denmark	450,49	450,49
Estija / Estonia	290,06	274,08
Graikija / Greece	350,46	378,09
Ispanija / Spain	177,51	171,74
Italija / Italy	380,22	395,99
Jungtinė Karalystė / UK	351,74	353,01
Kipras / Cyprus	415,86	416,24
Latvija / Latvia	287,19	281,3
Lenkija / Poland	264,69	268,42
Lietuva / Lithuania	284,34	266,38
Malta / Malta	202,39	200,64
Nyderlandai / Netherlands	210,62	n.d.
Portugalija / Portugal	194,12	189,55
Prancūzija / France	199,71	196,83
Slovakija / Slovakia	258,32	267,84
Slovėnija / Slovenia	433,38	465,84
Suomija / Finland	361,75	371,35
Švedija / Sweden	479,2	469,69
Vengrija / Hungary	354,42	354,26
Vokietija / Germany	225,3	225,3
Vidutiniškai ES-25 / Average EU-15	265,86	267,54

Šaltinis: Agrorinka. – Nr. 20. – V.: Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras, 2005.

RINKOTYRA. Žemės ūkio ir maisto produktai. – Nr. 1 (27). – Vilnius: LAEI, 2005. – 94 p.:
ilustr., lent. – Santr. angl.

Atsakingas už leidinį A. Kuodys
Redaktorė ir korektorė V. Šilaikienė
Tekstą į anglų k. vertė V. Girgždienė
Maketavo D. Taločkaitė
Viršelio dizainerė D. Taločkaitė

2005 04 07. 5,8 sp. l. Užsakymas Nr.
Leido Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas,
V. Kudirkos g. 18, LT-03105 Vilnius
Spausdino UAB „Valdo leidykla“
Gedimino g. 34/2, LT-20131 Ukmergė

Kaina sutartinė